

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

2006 PROGRAMINA GÖRE 6. 7. 8. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA
MASAL METİNLERİNDEN YARARLANMA DURUMLARI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Osman ÇOKAKOĞLU

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Aziz KILINÇ

Çanakkale – 2012

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “2006 Programına Göre 6. 7. 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Masal Metinlerinden Yararlanma Durumları” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

21/06/2012

Osman ÇOKAKOĞLU

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

Osman OKAKOğLU'na ait 2006 Programına G¼re 6. 7. 8. Sınıf T¼rke Ders Kitaplarında Masal Metinlerinden Yararlanma Durumları adlı çalışma, j¼rimiz tarafından

T¼rke Eğitimi Anabilim Dalı,
Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

¼ye: Doç. Dr. Aziz KILINÇ
(Danışman)

¼ye: Doç. Dr. Çavuş şAHİN

¼ye: Yrd. Doç. Dr. Abdullah şAHİN

Tez No :

Tez Savunma Tarihi : 21/06/2012

O N A Y

Doç. Dr. Aziz KILINÇ

Enstit¼ M¼d¼r¼

..../..../2012

ÖNSÖZ

Dil; insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, insanların duygu ve düşüncelerini aktardıkları bir iletişim aracıdır. İnsanlarda doğuştan var olan dil, insanların içinde yetiştikleri topluma göre şekillenir ve böylece ana dili ortaya çıkar. Birey ana dilini, başlangıçta, çevresinden öğrenir ve zamanla geliştirir. Türkçe öğretiminin temel amaçlarından biri de ana dilin doğru, güzel ve etkili kullanılmasını sağlamaktır. Bu nedenle Türkçe derslerinde; dinleme/izleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılır.

Türkçe derslerinde temel becerilerin geliştirilmesine yönelik planlı olarak yapılan çalışmaların ana materyali ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında yer alan metinler ve bu metinlere bağlı etkinlikler yoluyla, Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlara ulaşılmaya çalışılır. Ders kitaplarında yer alan türlerden biri olan masal; öğrencilerin zevkle okudukları, onlara milli, kültürel ve evrensel değerleri öğreten bir türdür. Bilgilerin kuru kuru, doğrudan aktarılmasının yanlış olduğu günümüzde eğitimciler tarafından kabul görmektedir. Çocuklara bilgilerin eğlenceli bir şekilde aktarılmasında masal önemli bir yer tutar. Çocuklar masallar ile hem eğlenir hem öğrenirler.

Güzel-çirkin, iyi-kötü, sevgi, hoşgörü, dürüstlük gibi evrensel değerlerin aktarılmasının yanında masallar, çocukların dil gelişimine ve dili etkili kullanmalarına da önemli katkılar sağlamaktadır. Masal aracılığıyla kelime hazinesini zenginleştiren ve en önemlisi dilini seven çocuklar, ileriki yıllarda kazanılacak becerilerin de temelini oluşturmaktadırlar.

Hem temel dil becerilerinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde hem milli ve evrensel değerlerin aktarılmasında, masalların önemli bir yeri vardır. Bu yüzden Türkçe derslerinin temel materyali olan ders kitaplarında yer alan masallar büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmayla 2006 programına göre hazırlanan 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan masalların programda belirlenen kazanımlara ulaşmadaki yeterliliğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışmanın gerekçesini oluşturan problem durumu, alt problemleri, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde, 2006 Türkçe Öğretim Programı; masalın tanımı, kaynakları, sınıflandırılması, bölümleri, çocuk eğitimindeki yeri ve ders kitaplarında yer alan masal metinlerinde bulunması gereken özellikler üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde, araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, verilerin nasıl toplandığına ve çözümlendiğine değinilmiştir.

Dördüncü bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara dayalı yorumlara yer verilmiştir.

Beşinci bölümde, araştırmadan çıkan sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda varılan öneriler sunulmuştur.

Bu çalışmada bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, kütüphanesinden yararlanma imkânı sunan değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Aziz KILINÇ'a, araştırmamla ilgili kaynaklara ulaşmamda destek olan Funda AVCI'ya ve Merve MAVİOĞLU'na, karşılaştığım zorluklar karşısında beni her zaman destekleyen, emeklerini ödeyemeyeceğim aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Osman ÇOKAKOĞLU

Haziran 2012

ÇANAKKALE

ÖZET**2006 PROGRAMINA GÖRE 6. 7. 8. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA
MASAL METİNLERİNDEN YARARLANMA DURUMLARI****Osman ÇOKAKOĞLU****Yüksek Lisans Tezi****Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı****Tez Danışmanı: Doç. Dr. Aziz KILINÇ****HAZİRAN 2012**

Bu çalışma 2006 yılında yenilenen Türkçe Öğretim Programı'na uygun olarak hazırlanan 6. 7. 8. sınıf ders kitaplarında yer alan masal metinlerinin programda belirlenen kazanımlara ulaşma durumlarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Yaşanan teknolojik gelişmeler ve öğretim yöntemlerindeki yenilikler sonucunda çağın ihtiyaçlarına cevap veremeyen Türkçe Öğretim Programı 2006 yılında yenilenmiştir. Çalışmada, yenilenen program hakkında özet bilgilendirmeye gidilmiştir. Programın genel amaçları, programda ulaşılması beklenen temel beceriler ve temel dil becerileri tanıtılmıştır.

Programın tanıtılmasının ardından masalların çocukların gelişimindeki etkileri ve eğitim-öğretim ortamında öğrencilere katkıları üzerinde durulmuştur. Masalın tanımı, kaynakları, sınıflandırılması, bölümleri, çocuk eğitimindeki önemi ve ders kitaplarında yer alan masal metinlerinde bulunması gereken özellikler incelenmiştir.

Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. 2006 programına göre hazırlanan ve içerisinde öğrenci ders ve çalışma kitapları da bulunan dokuz adet Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı'ndaki masal metinleri ile bu metinlere bağlı etkinlikler incelenmiştir.

Çalışma sonunda; 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerinin sayısının az olduğu, kitaplarda yer alan metinlere ait kazanımların duyuşsal alana hitap etmede yetersiz olduğu ancak metinlere bağlı olarak hazırlanan etkinliklerin temel dil becerilerini geliştirecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretim programı, masal, ders kitabı, kazanım, temel dil becerileri.

ABSTRACT**ACCORDING TO SCHEDULE OF 2006 THE CASE OF RESORTING
TALES TEXTS IN 6th 7th 8th TURKISH TEXTBOOKS****Osman ÇOKAKOĞLU****Master Thesis****Department of Turkish Language Teaching****Thesis Advisor: Associate Professor Aziz KILIN****JUNE 2012**

This study is done for revealing sufficiency in reaching achievements defined in tales texts of 6th, 7th, 8th textbooks prepared according to renewed 2006 Turkish education schedule.

Turkish education schedule being insufficient in consequence of technological developments and innovation of teaching methods was renewed in 2006. In this study; it is given an abstract in the sense of renewed schedule. The general goals of schedule, basic skills expected in reaching goals and basic language skills are presented.

In pursuit of presenting schedule, impacts of tales in children developments and contributions to students are given. The definition of tale, resources, classifications, and parts, importance of child education and properties should be in tales of textbooks are examined.

In this study; scanning method is used. Tales in nine Turkish teacher's books prepared according to 2006 schedule and composed of student textbook and workbook are examined.

At the end of this study; being lack of the numbers of tales in Turkish textbooks prepared according to 2006 schedule and being insufficient of sentimental in textbooks are occurred. Nevertheless; it is deduced that activities are in the quality of improving the basic language skills

Key Words: Turkish education schedule, tale, textbook, achievement, basic language skills.

İÇİNDEKİLER

0. SUNUŞ

0.1 Önsöz	i
0.2 Özet	iii
0.3 Abstract	v
0.4 İçindekiler	vii
0.5 Tablolar Listesi	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1 Problem Durumu	1
1.2 Problem Cümlesi	3
1.3 Alt Problemler	3
1.4 Varsayımlar	4
1.5 Sınırlılıklar	4
1.6 Araştırmanın Amacı	4
1.7 Araştırmanın Önemi	5
1.8 Tanımlar	6
1.9 Konu Alanıyla İlgili Araştırmalar	7

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 2006 Yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı	10
2.1.1 Genel Amaçlar	11
2.1.2 Temel Beceriler	12
2.1.3 Temel Dil Becerileri	12
2.1.3.1 Dinleme/İzleme	12
2.1.3.2 Konuşma	13
2.1.3.3 Okuma	14
2.1.3.4 Yazma	15
2.1.3.5 Dil Bilgisi	16

2.2 Masalın Tanımı	17
2.3 Masalların Kaynakları	19
2.4 Masalların Sınıflandırılması	23
2.5 Masalların Bölümleri	31
2.6 Masalların Çocuk Eğitimindeki Yeri ve Önemi	34
2.7 Ders Kitaplarında Yer Alan Masal Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli	45
3.2 Evren ve Örneklem	45
3.3 Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	46

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

4.1 Bulgular	48
4.1.1 Masal Metni Sayısına Ait Bulgular	48
4.1.2 Metinlerin İlgi ve Dikkat Çekiciliğine Ait Bulgular	49
4.1.3 Metinlerin İçeriğine Ait Bulgular	51
4.1.4 Metinlerdeki Kazanımlara Ait Bulgular	52
4.1.5 Hazırlık Çalışmalarına Ait Bulgular	65
4.1.6 Metni Anlama ve Çözümleme Çalışmalarına Ait Bulgular	66
4.1.7 Dört Temel Dil Becerisini Geliştirmeye Yönelik Çalışmalara Ait Bulgular..	70
4.2 Yorum	75

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ ve ÖNERİLER	80
KAYNAKÇA	84
EKLER	90
ÖZ GEÇMİŞ	114

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Araştırmanın Örneklemine Oluşturan Kitaplar	46
Tablo 4.1: Kitaplarda Bulunan Masal Metni Sayısı	48
Tablo 4.2: Bir Masal Ülkesinde Anadolu Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları	52
Tablo 4.3: Masal Ülkesinde Anadolu Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları	52
Tablo 4.4: Masal Ülkesinde Anadolu Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları	53
Tablo 4.5: Keloğlan İle Sihirli Kuş Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları	53
Tablo 4.6: Keloğlan İle Sihirli Kuş Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları	54
Tablo 4.7: Keloğlan İle Sihirli Kuş Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları	55
Tablo 4.8: Masal Adam Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları	55
Tablo 4.9: Masal Adam Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları	56
Tablo 4.10: Masal Adam Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları	57
Tablo 4.11: Sevgi Ağacı Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları	57
Tablo 4.12: Sevgi Ağacı Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları	58
Tablo 4.13: Sevgi Ağacı Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları	59
Tablo 4.14: Kar Tanesi Metnine Ait Okuma Becerisi Hedef ve Kazanımları	59
Tablo 4.15: Kar Tanesi Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları	60
Tablo 4.16: Kar Tanesi Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları	60
Tablo 4.17: Bülbül İle Bağcı Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları	60
Tablo 4.18: Bülbül İle Bağcı Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları	61
Tablo 4.19: Bülbül İle Bağcı Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları	61
Tablo 4.20: Güneş Battı Metnine Ait Okuma Becerisi Hedef ve Kazanımları	62
Tablo 4.21: Güneş Battı Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları	62

Tablo 4.22: Güneş Battı Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları	63
Tablo 4.23: Bir Orman Masalı Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları	63
Tablo 4.24: Bir Orman Masalı Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları	64
Tablo 4.25: Bir Orman Masalı Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları	64
Tablo 4.26: Masal Metinlerinde Yer Alan Kazanımların Sayısı	65

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde; çalışmanın gerekçesini oluşturan problem durumu ve buna bağlı alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, sınırlılıklar, varsayımlar, tanımlar ve konu alanı ile ilgili yapılmış araştırmalar ele alınmıştır.

1.1 Problem Durumu

Dil; düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir (Aksan, 1998: 55). İnsanları bir arada tutan, kültürün nesilden nesle aktarılmasını sağlayan dil, şüphesiz millet olabilmenin en önemli unsurlarındandır. Ergin (2003: 3) ise dili şöyle tanımlamıştır: “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir.” Yapılan tanımlar ile dilin millet olmak için önemli bir unsur olduğu noktasına vurgu yapılmaktadır. Bunun yanında dil, insanlar arasındaki iletişimde vazgeçilmez unsurdur.

Dil, sözcüklerin mantıki bir diziliş içinde bir araya gelmesinden oluşmuş iletişim vasıtasıdır (Aktaş ve Gündüz, 2007: 8). İnsanlar dil aracılığıyla duygu ve düşüncelerini birbirlerine aktarırlar. Yani insanlar arasındaki iletişimin temelinde dil vardır. Dil, bireyin kendini anlatmasında ve çevresini anlayabilmesinde en önemli unsurdur.

Dil, insanlar arası anlaşmayı sağlayan bir araç olmasının yanında bir insanın yetişmesine, zihni bakımdan gelişmesine de yardımcı olur. Çünkü insanlar dilleri ile düşünür ve hissederler (Aktaş ve Gündüz, 2007: 9). Her milletin kendine özgü bir dili vardır. İnsanlarda doğuştan var olan dil, insanların içinde yetiştikleri topluma göre şekillenir ve böylece ana dili ortaya çıkar. Ana dili, başlangıçta anneden ve yakın

çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevreden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1998: 81). Birey ana dilini annesinden ve yakın çevresinden öğrenmekte ve konuştuğu dilin tüm özelliklerini kazanmaktadır. Bu şekilde birey, annesinden ve aile çevresinden öğrendiği ana dilini tüm yaşamı boyunca kullanmaktadır (Demirel, 2003: 7).

Her çocuk bulunduğu ortama ve o ortamın kültür özelliğine göre dilini kullanır. Yani dil yaşanılan çevrenin kültür yapısına göre şekillenmektedir. İnsanlar kendi dilleriyle düşünüp yaşadıkları için, dilleri hayatlarına yön verdiği için dil öğretimi de büyük önem taşımaktadır. Küçük yaşlarda kazanılan dil becerileri, ileriki yıllarda kazanılacak diğer becerilerin de temelini oluşturmaktadır. Bu yüzden dilin iyi öğrenilmesi ve güzel kullanılması için onun sevilmesi gerekmektedir. Bu da, o dille yazılmış güzel metinleri çok okumak, onları iyi anlamak ve doğru incelemekle gerçekleşir.

İnsan hayatında çok önemli bir yer tutan dilin hangi ürünler ile öğretileceği de göz ardı edilmemesi gereken bir konudur. Türk kültürü edebi anlamda içerisinde pek çok ürün barındırmaktadır. Masallar da bu ürünlerden bir tanesidir ve Türkçe dersleri içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Masallar yüzyıllar boyunca büyük, küçük herkesin ilgisini çekmiş ve halk edebiyatının en önemli anonim ürünlerinin arasında yer almıştır. Konuşma, dinleme ve okuma becerisi kazandırması, hayal gücünü geliştirmesi, kültürel değerleri aktarması, eğlenceli ve ilgi çekici olması yönleriyle masal, eğitim-öğretim ortamının en önemli edebi türlerindedir.

Masallar; okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi temel dil becerilerini geliştirirken çocuklara kahramanlık, dürüstlük, iyilik yapma gibi pek çok güzel erdem de kazandırabilir. Aynı zamanda masallar, çocuklara zorluklar karşısında yılmamayı, her zaman mücadele etmeyi de öğretir.

Çocukların eğitiminde hem bilişsel açıdan hem duyuşsal açıdan önem taşıyan masallar, eğitim-öğretim ortamlarında da yer almak zorundadır. Son yıllarda yaşanan gelişmeler, yapılan yenilikler öğretim ortamlarını da etkilemiş ve bunun sonucu olarak da 2006 yılında Türkçe Dersi Öğretim Programı yenilenmiştir. Buna bağlı olarak yeni bir

öğretim anlayışı, yeni ders kitapları ve yeni metinler ortaya çıkmıştır. Türkçe derslerinin temel materyali olan kitaplarda yer alan metinler çok dikkatli seçilmek zorundadır.

2006 yılında ortaya konan yeni programla beraber masal metinlerinden temel dil becerilerini geliştirmede, güzel erdemler kazandırmada, milli, kültürel ve evrensel değerleri aktarmada yeterince yararlanılıp yararlanılmadığı tartışma konusu olmuştur. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında masal metinlerinden nasıl ve ne kadar yararlanıldığı da araştırmada cevap aranacak sorulardır.

1.2 Problem Cümlesi

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre hazırlanan 6. 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerinin ve etkinliklerinin, öğrencileri programda amaçlanan kazanımlara ulaştırma durumu nedir?

1.3 Alt Problemler

Yanıt aranacak alt problemler şunlardır:

1. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında masal metinlerinden yararlanılmış mıdır?
2. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinleri, öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekebilecek nitelikte midir?
3. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinleri, içerik olarak öğrencilerin seviyesine uygun mudur?
4. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinleri ve etkinlikleri hangi kazanımları içermektedir?
5. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine yönelik hazırlık çalışmaları, öğrencileri metne nasıl hazırlamaktadır?
6. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine ait metni anlama ve çözümlene çalışmaları yeterince etkili midir?

7. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine ait dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalar, bu becerileri geliştirebilecek nitelikte midir?

1.4 Varsayımlar

1. Çalışma için seçilen kitaplar 2640 sayılı Tebliğler Dergisi'nde belirtilen kitaplardan seçilmiştir. Kitaplar, evreni en iyi şekilde temsil etmek için yeterli görülmüştür.
2. Problem konusunun alt yapısını, önemini ve kavramasal çerçeveyi ortaya koymak açısından yapılan kaynak taraması, konuyu yansıtabilme açısından yeterli görülmüştür.

1.5 Sınırlılıklar

1. Araştırma 2640 sayılı Tebliğler Dergisi'nden seçilen dokuz adet 6. 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitabı ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırmada öğrenci ve öğretmen görüşlerine başvurulmamış, Türkçe öğrenci çalışma ve ders kitaplarını içeren öğretmen kılavuz kitabındaki metinler, kazanımlar ve etkinlikler ölçüt alınmıştır.
3. Dil bilgisi etkinlikleri çalışma kapsamına alınmamıştır.
4. Kitaplar; metnin ilgi ve dikkat çekiciliği, metnin öğrencilerin seviyesine uygunluğu, metnin içeriği, metne ait kazanımlar, metne yönelik hazırlık çalışmaları, metni anlama ve çözümlenme çalışması, dört temel dil becerisine ait etkinlikler yönlerinden incelenmiştir.

1.6 Araştırmanın Amacı

Araştırmada problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki hedeflere ulaşılmaya çalışılmıştır:

1. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerinden yararlanma düzeyi hakkında bilgi vermek.

2. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerinin ilgi ve dikkat çekiciliğini ortaya koymak.
3. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerinin öğrencilerin seviyesine uygunluğu hakkında bilgi vermek.
4. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerinin ve etkinliklerinin hangi kazanımları içerdiğini saptamak.
5. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine ait hazırlık çalışmalarının, öğrencileri metne nasıl hazırladığını ortaya koymak.
6. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine ait metni anlama ve çözümleme çalışmalarının etkililiğini saptamak.
7. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine ait dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların, bu becerileri geliştirebilirliği hakkında bilgi vermek.
8. Elde edilen bulgulara dayanarak öneriler geliştirmek.

1.7 Araştırmanın Önemi

Okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmek Türkçe dersinin genel amaçlarındandır. Öğrenciler, anlama ve anlatma becerilerini geliştirirken Türkçe dersleriyle farklı kazanımlar da elde ederler. Anlama, yorumlama, iletişim kurma ve dili etkili kullanma becerilerinin yanında iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış gibi kavramları da Türkçe derslerinde öğrenirler.

Öğrencilerin hem bilişsel becerilerinin hem de duyuşsal becerilerinin geliştirildiği Türkçe derslerinin temel materyali ders kitaplarıdır. Hedeflenen becerilerin geliştirilmesi ders kitaplarında yer alan metinler ve bu metinlere bağlı hazırlanan etkinlikler yolu ile olmaktadır. Ders kitaplarında farklı türlerde metinler yer almaktadır. Masallar da bu türlerden bir tanesidir.

Masallar, çocukların ana dilini öğrenmesini ve kullanmasını zenginleştirirken bir yandan da milli ve evrensel değerlerin aktarılmasını sağlamaktadır. Masallar; dinleme,

anlatma becerilerinin geliştirilmesine, kelime hazinesinin zenginleştirilmesine, atasözü ve deyimlerin öğretilmesine katkı sağlayan en önemli edebi türlerden biridir.

Masalların milli ve kültürel değerlerimizin kazanılmasında da önemli bir yeri vardır. Çocuklar masallar aracılığıyla milletin tarihini, gelenek ve göreneklerini kısacası milli kültürünü kavrarlar. Çocukların ana dilini öğrenmelerinde, hayal güçlerini geliştirmelerinde, güzel erdemler kazanmalarında ve milli kültürümüzü tanımalarında büyük öneme sahip olan masalların ders kitaplarında yer almaları da kaçınılmaz olmuştur. Türkçe derslerinin temel materyali olarak görülen ders kitaplarının birçoğunda masallar yer almaktadır.

Eğitim alanında yaşanan yenilikler Türkçe öğretim programının da yenilenmesini zorunlu kılmış ve 2006 yılında Türkçe öğretim programı değiştirilmiştir. Yapılandırıcı eğitim anlayışı ile hazırlanan yeni program sonrasında Türkçe ders kitaplarında da pek çok değişiklik olmuştur. Yenilenen programla beraber, eğitim-öğretim alanında büyük öneme sahip masalların ve etkinliklerinin 2006 Türkçe Öğretim Programı'na ne kadar uygun olduğu sorusu daha çok önem kazanmıştır.

Araştırmanın; Türkçe öğretimi alanına, Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerinin 2006 programına uygunluğunun ortaya konmasına, ders kitaplarının daha nitelikli hazırlanmasına ve Türkçe dersi öğretim programının geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.8 Tanımlar

Öğretim Programı: Eğitim programında gösterilen kazanımların gerçekleştirilmesi için gerekli olan öğretmen, konular, eğitim ortamları, yöntem, teknik, fiziki imkânlar, ders araçları, ölçme ve değerlendirme gibi unsurları kapsayan bir bütündür (Özbay, 2006: 15).

Türkçe Öğretim Programı: İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıflar için hazırlanmış Türkçe dersi öğretim programıdır.

Kazanım: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlar (Koza Yayınları Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2008: 243).

Öğretmen Kılavuz Kitabı: Öğrencilerin Türkçe dersinin genel amaçlarına, öğrenme alanlarına ve dil bilgisine yönelik kazanımlara ulaşmaları için öğrenme ortamlarında yapılacak olan tüm etkinliklerin, yöntem ve tekniklerin, ilgili araçların ve sürecin açıklandığı, öğretmene rehber niteliği taşıyan bir kaynaktır (MEB Yayınları Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2010: 37).

Masal: Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırma iddiası olmayan kısa bir anlatıdır (Boratav, 2000: 75).

Okuma: Okuma, bir yazıyı oluşturan simgesel imleri seslendirmek ya da imlerin belirttiği düşünceleri anlamak eylemi veya bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir (Demirel, 2003: 77).

Konuşma: Duygu ve düşüncelerin, dil aracılığıyla aktarılmasıdır (Aktaş ve Gündüz, 2007: 257).

Dinleme: İşittiğimizi anlamak ve saklamak ya da işittiğimizi anlamak amacıyla dikkat harcamak (Sever, 1997: 11 Aktaran: Özbay, 2009: 48).

Yazma: Her türlü olay, düşünce, durum ve duyguları, dili en güzel şekilde kullanarak, belli bir plan dâhilinde başkalarına ve yarınlara ulaştırmaya, böylece kalıcılığını sağlamaya imkân veren bir araçtır (Aktaş ve Gündüz, 2007: 61).

1.9 Konu Alanıyla İlgili Araştırmalar

Alanyazın taramasında, araştırma konusu olarak seçilen 6. 7. 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerinin 2006 Türkçe Öğretim Programı'ndaki kazanımlara ulaşma durumunu ortaya koyan özel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Masalların, Türkçe öğretimindeki ve çocuk eğitimindeki önemini ortaya koyan çalışmalardan bazıları şunlardır:

Derman (2002) "Anadil (Türkçe) Öğretiminde Masal Metinlerinin Kullanılması" adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim çağındaki çocukların kendilerini masal kahramanlarıyla eşleştirdiği ve masallar yoluyla çocuklara zorluk karşısında yılmama, hile yapmama, iyi insan olma vb. gibi özelliklerin kazandırılabilceği sonucuna varmıştır.

Ayrıca masalların dil gelişimine katkısına dikkat çekerek temel dil becerilerinin geliştirilmesinde masallardan yararlanılabileceğini belirtmiştir.

Arslan (2004) “İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Eğitimdeki Yeri” adlı yüksek lisans tezinde ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerini eğitimsel işlevleri yönünden incelemiştir. Araştırmada incelenen kitaplarda alt sınıflara ait Türkçe ders kitaplarında, üst sınıflara ait Türkçe ders kitaplarından daha az masal metni olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bilimsel araştırmalar masal metinlerinin alt yaş grubuna daha çok hitap ettiğini göstermektedir. Buradan hareketle Türkçe ders kitaplarının bilimsel verilerden yoksun olduğu sonucuna varılmıştır.

Yaldız (2006) “Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Sarayönü Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde masalların çocuk eğitimindeki önemi üzerinde durarak, Sarayönü masallarını eğitimsel işlevleri açısından incelemiştir. Araştırmada masalların çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimine büyük katkı sağladığı, doğru seçilmiş masalların çocuk eğitiminde mutlaka kullanılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Demir (2006) “Konya İli Cihanbeyli İlçesi’nde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde masalların çocukları hangi yönde geliştirebileceğini incelemiştir. Araştırmada masalların çocuk eğitiminde kullanılan önemli bir araç olduğu ve varlığını devam ettirmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Çetinkaya (2007) “Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri Ve Önemi” adlı doktora tezinde Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine, masal kitapları seçimine, masalların Türkçe derslerinde kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemiş ve Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerinin dil, içerik, basım/biçim özelliklerini incelemiştir. Araştırmada masalların ders kitaplarında yer almasının uygun olduğu ancak kitaplarda az sayıda masal metninin yer aldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca ders kitaplarında yer alacak ya da öğrencilere tavsiye edilecek masalların seçiminde dikkatli olunması gerektiği için bilimsel yollarla standart bir ölçüt oluşturulması gerektiği de belirtilmiştir.

Can Emmez (2008) “Sözlü Gelenekten Modern Masala: Çocuk Edebiyatında Masal Üzerine Halkbilimsel Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinde en eski edebi türlerden biri olan masalın modern edebiyata bağlanarak çocuk edebiyatında varlığını sürdürmesini

incelemiştir. Araştırmada sözlü gelenek ürünü olan masalların, modern masala kaynak oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik (2009) “Masalların Eğitim Açısından Dil Ve Kültür Edinimine Katkısı Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinde masalların dil ve kültür edinimine ne ölçüde katkı sağladığını incelemiştir. Araştırma sonucunda masalların öğrencilerin dil gelişimine katkı sağladığı ve kültürel değerlerimizi aktardığı ortaya koyularak ders içi ve ders dışı etkinliklerde masalların kullanılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Demir (2009) “Türk Folklor Araştırmaları Dergisinin 184-366. Sayılarında Yer alan Masal Metinlerinin İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programına Uygunluğunun Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde Türk Folklor Dergisi’nde yer alan masalların Türkçe öğretim programına uygunluklarını incelemiştir. Araştırma sonucunda 110 metin içerisinde 53 tanesinin 11-14 yaş grubu çocukların okuma becerisini geliştirmek adına kullanılabileceği ortaya konmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmanın kavramsal altyapısını oluşturan, 2006 Türkçe dersi öğretim programı, masalın tanımı, masalların kaynakları, masalların sınıflandırılması, masalların bölümleri, masalların çocuk eğitimindeki önemi ve ders kitaplarında yer alacak masal metinlerinde bulunması gereken özellikler ilgili alanın alanyazın taramasıyla ele alınmıştır.

2.1 2006 YILI TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Hızla gelişen ve değişen dünya şartları, öğretim programlarını da yenilemeyi gerekli kılmıştır. Çağın gerisinde kalan programlar öğrencilere yeterince fayda sağlayamamaktadır. Araştıran, sorgulayan, eleştiren dolayısıyla da düşünen bireyler yetiştirilmesi amaçlandığı için 2006 yılında Türkçe Dersi Öğretim Programı da yenilenmiştir.

2006 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yetiştirilen bireylerin sahip olması beklenen özellikleri şöyle açıklanmıştır (MEB, 2006: 3):

“Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık haline getiren, estetik zevk kazanmış ve milli değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.”

Yeni bir anlayışla hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı, “ genel amaçlar, temel beceriler, temel dil becerileri ile dil bilgisi ve bu becerilere yönelik belirlenmiş kazanımlar ile etkinlik örnekleri” nden oluşmaktadır.

2.1.1 Genel Amaçlar

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

1. Dilimizin, milli birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,

2. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri,

3. Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,

4. Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,

5. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,

6. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,

7. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık haline getirmeleri,

8. Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları,

9. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla milli ve evrensel değerleri tanımaları,

10. Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,

11. Milli, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.

2.1.2 Temel Beceriler

“Temel beceriler, öğrencilerin dil becerilerindeki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir” (MEB, 2006: 5).

Programda ulaşılmaması beklenen temel beceriler şunlardır:

- Türkçeyi, doğru, güzel ve etkili kullanma
- Eleştirel düşünme
- Yaratıcı düşünme
- İletişim kurma
- Problem çözme
- Araştırma
- Karar verme
- Bilgi teknolojilerini kullanma
- Girişimcilik

2.1.3 Temel Dil Becerileri

Türkçe Dersi Öğretim Programı, “okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma, temel dil becerileri” ile dil bilgisinden oluşmaktadır. Bu temel dil becerileri hem kendi içlerinde hem de birbirleriyle bir bütünlük içerisinde ele alınmış ve ilişkilendirilmiştir.

2.1.3.1 Dinleme/İzleme

İnsanlar dertlerini anlatmak, kendilerini ifade etmek için sürekli olarak birbirleriyle iletişim halinde bulunurlar. Yaygın olarak kullanılan iletişim biçimi ise konuşmadır. Bu durumda bireylerden biri konuşmak diğeri ise dinlemek zorundadır. Bu iki beceriden biri eksik olursa iletişim sağlıklı olmaz (Özbay, 2009: 47). Dinleme, konuşan kişinin vermek

istediği mesajı, pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir (Demirel, 2003: 70).

Çocuklar ana dillerini ve onun kurallarını dinleyerek öğrenmektedirler. Yani ana dili ediniminde dinleme becerisinin önemli bir yeri vardır. Ana dili eğitiminin yanında temel dil becerilerinin geliştirilmesinde de dinleme becerisi önemli bir yer tutmaktadır. Özbay (2009: 60), dinleme ve konuşmanın birbirinden ayrılmaz iki beceri olduğunu, bunların birbirini tamamladığını belirtmektedir. Yazma becerisinin geliştirilmesinde de dinleme en önemli beceri olarak vurgulanmaktadır.

Robertson (2004: 30), dinlemenin yararlarını şöyle belirtmektedir:

1. Kendinize saygıyı artırır.
2. Yeteneklerinizi geliştirir.
3. İlgileri genişletir.

Görsel ve işitsel araçların hayatımızın her alanında giderek yaygınlaşması ve bu araçların eğitimde kullanılması etkili bir dinleme eğitimini gerekli kılmaktadır. Okulda öğrenmenin büyük bir bölümünün dinleme yolu ile gerçekleşmesi de dinleme becerisinin önemi artırmaktadır (Uluğ, 1995 Akt: Özbay, 2009: 72).

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da dinleme becerisinin geliştirilmesine önem verilmektedir. Bu programda dinleme/izleme becerisi ve bu becerinin geliştirilmesiyle öğrencilerden beklenenler şöyle ifade edilmektedir (MEB, 2006: 5):

“Bu becerinin geliştirilmesiyle, öğrencilerden dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirmesi beklenmektedir.”

2.1.3.2 Konuşma

Konuşma, duygu ve düşüncelerin, dil aracılığıyla aktarılmasıdır. İnsanlar arasındaki iletişim büyük oranda konuşma aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bir yönüyle insan hayatı için önemli bir iletişim aracı olan konuşma, bir yönüyle de Türkçe öğretiminin temelini oluşturmaktadır. Okuma ve yazma gibi dil becerilerinin çıkış noktası konuşma becerisidir (Aktaş ve Gündüz, 2007: 257).

Konuşma becerisi, öğrencilerin çevresiyle iletişim kurmaları, iş birliği yapmaları, ortak karar vermeleri ve karşılaştıkları sorunları çözmeleri açısından da önemlidir. Bu nedenle öğretmenin konuşma etkinliklerinde öğrencilerin her birinin ayrı ayrı söz almalarını sağlayarak, onları bu çalışmalara katması gerekmektedir (MEB, 2006: 6).

Konuşma becerisi, ailede kazanılır. Çocuğun okula gelmeden önce kazanmış olduğu konuşma becerisi, içinde yaşadığı çevrenin dilinden oluşmaktadır ve bu dil yerel ağız özellikleri taşımaktadır. İlköğretim okullarında bu yerel söyleyiş mutlaka giderilmelidir (Akyol, 2006: 21). Öğrencilerde konuşma isteği uyandırılarak, kendilerini ifade etmelerine olanak tanınmalıdır. Öğretmen mümkün olduğu kadar öğrencilerin yanlışlarını ortaya döküp cesaretlerini kırmak yerine, olumlu yanlarını öne çıkartıp onları yüreklendirmelidir. Bu arada da öğrencilerin birkaç yanışı, onları kırmadan söylenebilir. Konuşma becerisini geliştirmek, sabırlı ve uzun uygulamalar gerektirmektedir (Aktaş ve Gündüz, 2007: 258).

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da konuşma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır. Bu amaçla çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir (MEB, 2006: 6).

2.1.3.3 Okuma

Okuma ve okunandan anlam kurma becerilerini kazandırmak, insanın hayatını anlamlı hale getirmesine yapılan en büyük katkı olarak eğitim programlarında ve öğretim sürecinde yerini almaktadır. İnsan hayatında önemli bir süreç olan okuma, birçok unsur tarafından etkilenmektedir (Akyol, 2006: 29).

Okuma, bir yazıyı oluşturan simgesel imleri seslendirmek ya da imlerin belirttiği düşünceleri anlamak eylemi veya bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir (Demirel, 2003: 77). Tanımlardan yola çıkarak okumanın hem fiziksel hem de zihinsel süreçleri içinde barındırdığı söylenebilir.

Okuma, öğrencilerin eski ve yeni bilgilerini karşılaştırarak; onlara anlama, yorum yapma, farklı bakış açıları oluşturabilme gibi beceriler kazandırmaktadır. Okumada sürekliliğin esas olduğunu vurgulayan Aktaş ve Gündüz (2007: 18-19), okumayla kazanabileceğimiz becerilerden bazılarını şöyle sıralar:

1. Okumakla her şeyden önce sözcük hazinemiz artar.
2. Okumakla, etkili konuşma arzumuz kamçılanır.
3. Okumak aynı zamanda yazma alışkanlığı da kazandırır.
4. Okumak zihni faaliyetlerimizi geliştirir.
5. Okumakla mesleki alanda yetkinliğe ulaşırız.

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da okuma becerisine ve bu becerinin kazandırılmasına önem verilmektedir. Okuma becerisiyle öğrencilere kazandırılması amaçlanan beceriler şu şekilde ifade edilmektedir (MEB, 2006: 6):

“Okuma becerisiyle, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı bir alışkanlık haline getirebilmeleri amaçlanmıştır.”

2.1.3.4 Yazma

İnsanlar arası iletişim kurmanın yollarından biri de yazmadır. Düşünceyi, duyguyu, olayı yazı ile anlatmak yazma olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2003: 102).

Yazılı anlatım, bireyin kendisini doğru ifade etmesinde en etkili araçlardan biridir. Dört temel dil becerisinin son halkası olan yazma, bir düşünme süreci gerektirmektedir. Yazılı anlatım yoluyla etkili iletişim kurmak için bilgi ve birikim olması şarttır. Bu nedenle yazma becerisinin; dinleme/izleme, konuşma, okuma ve dil bilgisi etkinlikleriyle de desteklenmesi gerekmektedir (MEB, 2006: 7).

Dili en iyi kullanmanın yolu olarak yazılı anlatımı gösteren Aktaş ve Gündüz (2007: 61-62), yazılı anlatımı her türlü olay, düşünce, durum ve duyguları, dili en güzel şekilde kullanarak, belli bir plan dâhilinde başkalarına ve yarınlara ulaştırmaya, böylece kalıcılığını sağlamaya imkân veren bir araç olarak tanımlamaktadır. Yazılı anlatım gelecek

kuşaklara aktarılabilir olma özelliğiyle diğer dil becerilerinden ayrı tutulmaktadır. Fakat yazılı anlatımı kalıcı kılmak zor ve uzun çalışma isteyen bir iştir. Nas (2004: 51)'a göre ise doğru, düzgün, etkili konuşan kişinin yazı yazması zor bir şey değildir. Düzgün yazmak, düzgün konuşmakla yakından ilgilidir.

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2006:7).

2.1.3.5 Dil Bilgisi

“Dil bilgisi bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir dil bilim dalıdır.” (Demirel, 2003: 112).

Dilin kurallarını, yapısını bilmek öğrenci açısından önemlidir; fakat daha da önemli olan bu kuralların temel dil becerilerinde uygulanmasıdır. Dolayısıyla dil bilgisi öğretimi kuramsal bilgilere değil, uygulamaya dayanmaktadır (MEB, 2006: 7).

Öz (2003: 259), çocukların okula gelene kadar dili dinleyerek, konuşarak öğrendiklerini belirterek bundan sonra da yine dinleyerek, konuşarak, okuyarak ve yazarak öğrenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bunun için derste kural ezberletilmemeli, dili kullanma ile ilgili alışkanlıklar ve beceriler kazandırılmalıdır. Bu noktada öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. İlköğretim ikinci kademe dil bilgisi çalışmalarında öğretmenlerin dikkat etmesi gereken ilkeler şunlardır (Öz, 2003: 265):

1. Programın belirttiği konularda cümle içinde gözlemler yapıldıktan sonra terimler kullanılmalı; öğretmenin yardımı ile tanımlar öğrencilere buldurulmalıdır.

2. Kuralların ezberlenmesi değil, sezdirilmesi, anlaşılması ve örneklerle kavranması sağlanmalıdır.

3. Öğrencilerin vardıkları sonuçlar, tanımlar kısaca örnekleriyle birlikte defterlerine yazdırılmalıdır.

4. Çalışmalar için çıkış noktası, öğrencilerin sözlü, yazılı anlatımlarından seçilmiş cümleler ya da okudukları bir parça olmalıdır.

5. Öğretmen, sınıfta üzerinde durulacak dil bilgisi örneklerini tespit etmeli, öğrencilerin bulacakları örneklerin de neler olabileceğini düşünmelidir.

6. Dil bilgisi derslerinde programın belirttiği konuların iyice kavranması sağlanmalı; bunların dışında fazla bilgi vermekten sakınılmalıdır.

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda dil bilgisi ile ilgili kurallar öğrenci düzeylerine uygun olarak aşamalı bir şekilde verilmiştir ve kolaydan zora ilerleyen bir sıra izlenmiştir.

2.2 MASALIN TANIMI

Masal kelimesinin Arapça bir sözcük olan “ mesel” kelimesinin anlam ve söyleniş değişikliği kazanmasıyla ortaya çıktığı ifade edilmektedir. “ Mesel” halk dilinde yaygın ve benimsenen öğüt anlamındadır (Günay, 1992: 321). Daha önceleri bu tür için “ kıssa, dâstân, hikâye” gibi kelimeler kullanılmıştır. Değişik yörelerde de “ hikâye, hekâye, hekiya, hekat, mesel, mesele, metel, matal, nağıl, oranlama, ozanlama” kelimeleri geçmektedir (Sakaoğlu, 2002: 6-7). Kelimenin “ masal” şekline dönüşmesi 19. yüzyılın başlarından itibaren görülür (Sakaoğlu, 2003: 3).

Geçmişte farklı adlarla anılan masal türü için pek çok kaynakta tanımlar yapılmaktadır. Develioğlu (1962: 747) masalı, “ Terbiye ve ahlaka faydalı, yararlı olan hikâye.” şeklinde tanımlamaktadır. Çeşitli sözlük ve ansiklopedilerde yapılan tanımlardan bazıları şöyledir:

Kamus-ı Türkî: “ Çocuklara anlatılan, çoğu insanlarla ilgili, olağan ve olağandışı hadiselerle dayanan, öğüt verici hikâye.” (Yavuz, 1997: 21).

“ Daha çok çocuklara anlatılan, olağan veya olağanüstü, hemen hemen tamamen hayali olaylara ve kahramanlara yer veren hikâye.” (Milli Eğitim Bakanlığı, 1996: 1908).

“ Bütünüyle hayal ürünü olan, genellikle olağanüstü olaylara, zaman zaman da doğaüstü varlıklara (cin, peri, dev, ejderha vb.) yer verilen, olayları çoklukla belirli olmayan bir yerde (masal ülkesinde), belirli olmayan bir zamanda (evvel zaman içinde)

geçen ve ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa anlatılarak sürüp giden bir anlatı türü” (Büyük Larousse, 1986: 7841).

“ Düz yazı biçiminde söylenmiş, dinsel ve büyüsel inançlardan ve törelerden bağımsız, bütünüyle düş ürünü olan kısa anlatı türü” (Gelişim Hachette, 1983: 2740).

“ Olağanüstü öge, kahraman ve olaylara yer veren öykü” (Ana Britannica, 1989: 402).

“ Hayali serüvenler veya kıssadan hisse çıkarılan eğlenceli hikâyeler” (Genç Larousse, 1993: 2758).

Yukarıdaki tanımlar birbirlerinden farklı şekillerde ifade edilmiş olsalar da hepsinde masalarda olağanüstü olayların anlatılması ve masalların genellikle çocuklara hitap etmesi gibi ortak özellikler barındırmaktadırlar.

Sözlük ve ansiklopedilerin yanında birçok araştırmacı da çeşitli tanımlar yapmıştır. Bu tanımlardan bir kısmı şöyledir:

“ Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür.” (Sakaoğlu, 2003: 2).

Özdemir (1994: 315)’ e göre “ Masal, düzyazı anlatımıyla oluşturulan, tümüyle düş gücünün ürünü, gerçekle ilgisi bulunmayan, sunduğu evreni inandırıcı kılma yolunda bir kaygı taşımayan kısa bir anlatıdır.”

Seyidoğlu (1987: 149) ise masalı “ Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu, bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda yedi, içti, muratlarına erdiler yahut onlar erdi muratlarına biz çıkalım kerevetine, gökten üç elma düştü, biri anlatana, biri dinleyene, biri de bana gibi sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türüdür.” şeklinde tanımlamaktadır.

Boratav (2000: 75)’a göre masal “ Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyülik inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı” dır.

Kabaklı (1983: 73) masalı “ Günlük hayatın sınırlı, kuru gerçeğiyle yetinmeyen halk muhayyilesinin tabiat ve gerçek dışı bir âlemde yaşattığı kahramanların hikâyesidir.” olarak tanımlamaktadır.

Makas (2000: 19) “ Masal, fantastik arzuların bilinçaltında yarattığı özlenen dünyadır.”

Elçin (2005: 386)’ e göre masal, “ Bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikâyesi” dir.

Naki Tezel, Türk Masalları adlı eserinde masalı şöyle tanımlar: “ Masal, olayların geçtiği yer ve zamanı belli olmayan, peri, dev, cin, ejderha, arap bacı vb. kahramanları belirli kişileri temsil etmeyen hikâyedir.” (1997: 10).

Çetinkaya (2007: 9) ise masalı, “ Masal, genellikle nesir halinde anlatılan, içlerinde nadiren de olsa manzum kısımlara yer verilen; başında, ortasında ve sonunda kendine özgü kalıplaşmış ifadeler bulunan; kahramanları insan, hayvan ve olağanüstü varlıklar olabilen, içinde olağanüstü olaylara yer veren, kahramanların yaşadıkları olayları -masal dünyası- adı verilen belirsiz bir mekân ve zamanda gerçekleşen; büyükler tarafından küçüklere, kadın ve erkek yetişkinler tarafından yetişkinlere ve çocuklara, genellikle akşamları ve ev ortamında anlatılan; bireyleri eğlendirmek, eğitmek öğüt vermek, belli olguları ve olayları kavratmak için çoğunlukla sözlü olarak yaratılmış, sözlü olanların bir kısmı yazıya aktarılmış, bir kısmı ise yazılı olarak yaratılmış edebi türdür.” olarak tanımlamaktadır.

2.3 MASALLARIN KAYNAKLARI

Masalların kaynakları konusu, yıllardır masal araştırmacılarının üzerinde durduğu önemli konulardan biri olmuştur. Masalın nerede ve nasıl doğduğu, hangi kültürler içerisinde yer aldığı, ilk masalın hangisi olduğu gibi sorulara cevap arayan araştırmacılar bilinen en eski yazılı kaynaklardan masal hakkında bilgi edinmeye çalışmaktadır (Can Emmez, 2008: 8-9).

Masallarda çoğunlukla olayların geçtiği yerler ve zamanlar belirsizdir. Bu nedenle de masallar “ Zamanlardan bir zamanda”, “ Var olan olmayan zamanın birinde”, “ Evvel zaman içinde”, “ Bir zamanlar”, “ Ülkenin birinde”, “ Dünyanın bir yerinde”, “ Uzak ülkelerden birinde”, “ Zamanın birinde bir memlekette”, “ Zamanın birinde Kafka’nın

ötesinde” gibi sözlerle başlar (Yavuz 1997: 22). Genel olarak böyle olsa da Hindistan’da geçen, Yemen padişahından söz eden masallar da kısmen de olsa “ yer” kavramına rastlanmaktadır (Tezel, 1987: 135).

Masal kahramanları da yine çoğunlukla cin, peri, dev, ejderha, padişah, şehzade vb. tipler olup, belirli kişiler değildir. Bu üçlü belirsizlik nedeniyle de masalın tarihi evrimini belirlemek zorlaşmaktadır (Yavuz, 1997: 22).

İlkel kavimler arasında araştırma yapan antropolog Franz Boaz, masallar arasında hiçbir fark bulunmadığını iddia ederek masalın kaynağını bulmanın imkânsız olduğunu belirtmektedir (Seyidoğlu, 1987: 125).

Kabaklı (1983: 73) ise çıkış kaynakları çok eski olan masalın hangi millete mal edileceğinin anlaşılmasının zor olduğunu söylese de masalların girdikleri toplumun rengine az çok büründüklerini ifade eder.

Can Emmez (2008)’in yüksek lisans tezi çalışmasının “ Masalın Kaynakları” adlı bölümünde masal araştırmasına yardımcı olan kaynakların dönemlerine göre beş grupta ele alındığı belirtilmiştir:

1. “ Eski Mısır: İlk büyük medeniyetlerden birini kurmuş olan Eski Mısırlılardan kalan, çoğunlukla din adamları tarafından yazılan papirüslerde Mısır’ın tarihi, coğrafyası, sosyo-kültürel yapısı hakkında olduğu kadar Mısır dışındaki halk geleneklerine de ışık tutan masallara rastlamak mümkündür.
2. Babil ve Asur: Bu döneme ait belgeler beş bin yıl öncesine kadar iner. Bütün dünya masallarında bulunan motiflerin bir kısmını “Gılgamış” ve “ Etana” efsaneleri bunların en önemlilerindedir.
3. Eski Yunan: Bu döneme ait edebi belgeler arasında halktan derlenmiş masal metnine rastlanmasa da, çeşitli masal terimlerinin dini kitaplara, destanî şiirlere hatta dramalara konu edildiği görülür. Bu dönemde yaşayan Ezop tarafından edebi çerçeveye sokulan hayvan masallarının Ortaçağdan itibaren tekrar sözlü geleneğe geçmesi ilgi çekici olarak görülür.
4. Latin: Bugünkü masal unsurlarının çoğunu içeren “ Cupid” ve “ Pysche” adlı hikâyeleri içinde bulunduran Metamorphoses, Apuleius tarafından bu dönemde yazılmıştır.
5. Hindistan: Büyük bir kısmı Aryan kabilesinden olan Hindistan halkının Homer’den asırlarca öncesine giden bir yazılı edebiyata ve

pek az değişen bir dini geleneğe sahip olduğu söylenir. Budistlik, Zerdüştlük, Hinduluk, Müslümanlık ve Hıristiyanlık, Hint halkının orijinal geleneğine ilave edilebilecek etkenlerden birkaçıdır.”

Masalların ne zaman, nerede ve nasıl meydana geldiğini tespit etmek için Batılı araştırmacılar teoriler hazırlamışlardır. Masalın şekli, içeriği, kaynağı ve yayılışı ile ilgili ilk ciddi görüş Wilhelm Grimm’e aittir (Günay, 1992: 321). Grimm, Hint-Avrupa milletlerine ait mitolojilerin zamanla değişip, zayıflamasıyla masalların ortaya çıktığını belirtmiştir (Seyidoğlu, 1987: 125). Diğer bir görüşüne göre de masallar eski mitlerin şekilleridir ve bunların anlaşılması için içinden çıktıkları mitlerin açıklanması gerekmektedir (Günay, 1992: 321). Grimm’in bu iki görüşü, “ Hint-Avrupa Görüşü” ve “Parçalanmış Mitler Görüşü” olarak kabul edilmiş ve masalların kaynağıyla ilgili ortaya atılan diğer görüşleri de etkilemiştir (Sakaoğlu, 2003: 5).

Grimm kardeşlerin görüşlerinden hareketle yeni teoriler geliştirilmiştir (Seyidoğlu, 1987: 125). Masalların kaynakları konusunda farklı görüşler olsa da karşımıza en çok çıkan üç dönem şöyledir (Can Emmez, 2008: 11):

1. Tarih Öncesi Görüş/ Mitoloji Okulu
2. Tarihi Görüş/ Hindoloji Okulu
3. Etnografik Görüş/ Antropoloji Okulu

Yukarıda verilen dönemlerin adlarını Umay Günay sırasıyla “ Mitolojik Görüş”, “Hindolojik Görüş” ve “ Antropolojik Görüş” olarak adlandırmaktadır. Sakaoğlu ise “görüş” kelimesinin yanlış olmadığını belirterek, “ okul” kelimesinin daha uygun olacağını ifade etmektedir (Sakaoğlu, 2003: 5).

Mitoloji Okulu, masalları ve mitleri Hint-Avrupa mitolojisinin devamı olarak görmektedir (Günay, 1992: 321). Masalların kökü Hint mitolojisinde “ Veda’larda” aranmalıdır (Sakaoğlu, 2003: 5). Bu okulun temsilcileri Max Müler, Angelo de Gubernatis, John Fiske ve Sir George Cox’ dur (Çetinkaya, 2007: 10).

Bu görüşün temsilcileri masallardaki olayları, tabii olaylara bağladıkları için “Güneş Mitolojistleri” olarak da anılmaktadır (Günay, 1992: 321). Tezel (1987: 135), bu okulun bazı temsilcilerinin masalarda güneşe, buluta ve yağmura ait mitler bulduğunu ifade eder.

Hindoloji Okulu, masalların kaynağının Hindistan olduğunu ve sonra bu masalların bütün dünyaya yayıldığı görüşünü savunmaktadır (Seyidoğlu, 1987: 125). Bu görüşün temsilcilerinden Sylvestre de Sacy, masalların kaynağının “ Veda’lar” yerine “ Paçatantra” olduğunu belirtir (Sakaoğlu, 2003: 7).

Hindolojik görüşün başka bir temsilcisi Theodor Benfey’e göre Aisopos (Ezop) masallarının dışındaki masallar batıya şu üç yolla göç etmiştir (Günay, 1992: 321-322; Sakaoğlu, 2003: 7-8):

1. Masalların bir kısmı 10. yüzyıldan önce sözlü gelenekle yayılmıştır.
2. Bir grup masal 10. yüzyıldan sonra İslamiyet’in etkisiyle Bizans, İtalya ve İspanya yoluyla Avrupa’ya taşınmıştır.
3. Budist malzemeler de Moğollar aracılığıyla Çin ve Tibet’ten sonra Avrupa’ya geçmiştir.

Antropoloji Okulu’nun görüşlerine göre ise masallar, ilkel hayatın kalıntılarıdır. İlkel insanın kültürü, yaşayışı çağdan çağa aktarılarak masal haline dönüşmüş ve günümüze kadar gelmiştir (Seyidoğlu, 1987: 125). Bu görüşe göre masalların kaynağı tek değildir. Masallar, farklı yerlerde birbirlerine benzer olarak ayrı ayrı oluşmuşlardır (Günay, 1992: 322). Antropolojik görüşün temsilcileri ise Andrew Lang, Edward Taylor ve M. Lennan’dır (Sakaoğlu, 2003: 8).

Genel olarak kabul gören bu üç görüşün dışında farklı görüşler de ortaya çıkmıştır. Sigmund Freud, masalları bastırılmış isteklerin rüyalarla ortaya çıkması olarak açıklamıştır. Onu takip eden Alman halkbilimci Friedrich Von Der Leyen de masallardaki düş ögesinin üzerinde durmuştur (Yavuz, 1997: 23).

Masalların ortaya çıkışı ile ilgili çok değişik görüşler ortaya çıkmış olsa da bugün için masalların ortaya çıkışı hususunda teorilerden başka kesin delillere dayanan görüşler bulunmamaktadır (Seyidoğlu, 1987: 126). Masalların kaynağını ortaya koymayı amaçlayan bu teoriler, Batılı araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Kültürün en önemli parçalarından biri olan masallar da ulusal bir çaba ile Batıyla bağdaştırılmıştır ve bu nedenle Türk masallarının yeri tam olarak belirlenememiştir (Çetinkaya, 2007: 11). Günay

(1992: 322) ise Türk masallarının kaynağı konusunda araştırma yapılmadığını belirtmektedir.

Sakaoğlu (2003: 9-10) masalların ortaya çıkışı ile ilgili belli bir noktaya saplanıp kalınmaması gerektiğini vurgulamış ve masalların kaynakları ile ilgili görüşlerini şöyle belirtmiştir:

“ Masalların kaynağı olarak hiçbir coğrafyayı, kültürü ve dini temel olarak ele almamak gerekir. Masalların bir bütün olarak değil de tek tek ele alınması halinde belki bazılarını belirli coğrafyaya, kültüre veya dine bağlayabiliriz. Örneklerde görülen değişme, ne kadar büyük boyutta olursa olsun her masalda aslından gelen bir iz, bir kalıntı mutlaka bulunacaktır.”

Masalın üç tür değişmesi olduğunu da vurgulayan Sakaoğlu (2003: 9), bunları şöyle açıklar:

1. Olumlu Gelişme: İlk defa anlatılan ve mükemmel olmayan masalın zamanla gelişip güzelleşmesidir.

2. Yayılan Gelişme: Güzelleşen masal yayılmaya devam edecektir. Masal yayıldıkça aslını kaybeder ve farklılaşır. Kişi ve yer adları, unvanlar, hayvanlar ve daha birçok şey değişir. Hatta belki de ilk ortaya çıktığı yerde bile saf şekliyle anlatılmaz. Masalın bu tür gelişmesi de “ yayılan gelişme” olarak adlandırılır.

3. Tersine Gelişme: Pek çok ülkede anlatılmaya başlayan masalın ana yurduna döndüğü aşamadır. Masalın ilk hali ile son hali arasında önemli farklar bulunmaktadır. Masal, aslından çok şey kaybetmiştir. Bu gelişme türüne de “ tersine gelişme” denmektedir.

Sonuç olarak masalların kaynağı ile ilgili kesin bir yargıya varmanın mümkün olmadığını ve hiçbir masalın ilk halini koruyamayacağını söylemek mümkündür.

2.4 MASALLARIN SINIFLANDIRILMASI

Masal araştırmalarında araştırmacılar tarafından uzun yıllardan beri tartışılan bir konu da masalların sınıflandırılması olmuştur. Yapılan ilk çalışmalar kalıcı olmamış, okuma kolaylığı sağlamaya yönelik olmuştur (Sakaoğlu, 2003: 10).

Tezel (1987: 139), masalları matematik bir kesinlikle ayırmanın imkânsız olduğunu belirterek genel özellikleriyle Türk halk masallarını “ Hayali Masallar” ve “ Gerçekçi Masallar” diye ikiye ayırmaktadır.

Masalların Yapısı ve İncelenmesi adlı eserinde Propp (1987), masalların da belirli ölçüler dâhilinde incelenebileceğini belirtmiş ve bazı masal araştırmacılarının masallarla ilgili sınıflandırmalarını sıralamıştır (Akt: Can Emmez, 2008: 16).

Masalların sınıflandırılmasıyla ilgili ciddi ve düzenli sayılabilecek ilk çalışma ise Anti Aarne tarafından yapılmıştır. Aarne, 1999 masallık bir katalog hazırlamıştır. Bu katalog, masal tipleri üzerine kurulmuştur ve şu bölümlerden oluşmuştur (Sakaoğlu, 2003: 11-12):

1. Hayvan Masalları

- 1-99 Vahşi hayvanlar
- 100-149 Vahşi hayvanlar ve evcil hayvanlar
- 150-199 Vahşi hayvanlar ve insan
- 200-219 Evcil hayvanlar
- 220-249 Kuşlar
- 250-274 Balıklar
- 275-299 Öteki hayvanlar

2. Asıl Masallar

A- Sihir Masalları

- 300-399 Tabiatüstü rakip
- 400-459 Tabiatüstü veya sihirli zevce (zevc) veya diğer ilgili kimseler
- 460-499 Tabiatüstü vazife
- 500-559 Tabiatüstü yardımcı
- 560-649 Tabiatüstü eşya
- 650-699 Tabiatüstü muktedir olma hali veya bilme

700-749 Diğer tabiatüstü haller

B- Efsane Tarzındaki Masallar 750-849

C- Kısa Hikâye Tarzındaki Masallar 850-999

D- Aptal Dev Masalları 1000-1199

3. Fıkralar

1200-1349 Edepsizlik

1350-1439 Evli kimselerin latifeleri

1440-1524 Kahraman olan bir kızın (kadının) latifeleri

1525-1874 Kahraman olan bir erkeğin latifeleri

1525-1639 Kurnaz adam

1640-1674 Tesadüf suretiyle mutluluk

1675-1724 Aptal

1725-1874 Papazların latifeleri

1875-1999 Yalan masalları

Aarne'nin yaptığı bu sınıflandırma, Propp'un da en başarılı bulduğu çalışma olmuştur. Fakat konuların birbirine çok yakın olması nedeniyle bir masal metninin hangi tipe bağlanacağıın sorun yaratabileceğini de ifade etmiştir (Can Emmez, 2008: 19).

Anti Aarne'den sonra Stith Thompson, onun eserini genişletme ihtiyacı duymuştur. Thompson, tip sayısını artırıp, içeriği geliştirerek bu eseri aynı adla tekrar yayımlamıştır. Ayrıca bu eserde Türk masallarına da büyük ölçüde yer vermiştir. Thompson'un günümüzde de kabul edilen beşli sınıflandırması şöyledir (Sakaoğlu, 2003: 13):

1. Hayvan Masalları (1-299)
2. Asıl Halk Masalları (300-1199)
3. Güldürücü Hikâyeler, Nükteli Fıkralar (1200-1999)

4. Zincirlemeli Masallar (2000-2399)
5. Sınıflamaya Girmeyen Masallar (2400-2499)

Boratav, Eberhard ile birlikte hazırladığı “ Typen Türkischen Volksmarchen” adlı eserde 2500 Türk masalını inceleyerek, 378 tip tespit etmiştir (Yavuz, 1997: 23). Eberhard-Boratav’ın Türk masallarına ilişkin sınıflandırması şöyledir (Sakaoğlu, 2003: 14-15):

- A. Hayvan masalları 1-22 (22 tip)
- B. Hayvan ve insan 22-33 (11 tip)
- C. Hayvan veya bir ruh bir insana yardım eder 34-82 (49 tip)
- D. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme 83-109 (27 tip)
- E. İyi ruhla ve evliyalarla yaşama 110-122 (13 tip)
- F. Kaderin hâkimiyeti 123-142 (20 tip)
- G. Rüya 143-145 (3 tip)
- H. Kötü ruhlarla yaşama 146-168 (23 tip)
- İ. Sihirbazlar 169-184 (16 tip)
- J. Bir kız sevgili bulur 185-196 (12 tip)
- K. Bir erkek sevgili bulur 197-222 (25 tip)
- L. Fakir kız zenginle evlenir 223-238 (16 tip)
- M. Kıskançlık ve iftira 239-255 (17 tip)
- N. Hor görülen koca kahramandır 256-258 (3 tip)
- O. Zina ve baştan çıkarma 259-280 (22 tip)
- P. Acayip icraat ve olaylar 281-289 (8 tip)
- Q. Acayip davalar 289-301 (13 tip)
- R. Realist masallar 302-310 (9 tip)
- S. Acayip tesadüfler 311-316 (6 tip)
- T. Komik hikâyeler 317-332 (16 tip)

U. Aptal ve tembel erkekler ve kadınlar 323-338 (16 tip)

V. Hırsız ve dedektif 339-349 (11 tip)

W. Akıllı, hilekâr veya cimri erkek ve kadınlar 339-349 (11 tip)

Warren S. Walker ile Ahmet Edip Uysal da yaptıkları çalışmada Türk masallarını yedi gruba ayırmıştır (Günay, 1975: 21-22):

1. Tabiatüstü masallar
2. Şaşırtıcı ve hünerli neticelere sahip olan masallar
3. Mizahi masallar
4. Ahlaki masallar
5. Köroğlu
6. Din görevlilerinin hatalarını konu olarak işleyen masallar
7. Fıkralar

Masalların sınıflandırılması ile ilgili kabul edilen bir başka görüş de David L. Russel'in (1991) *Literature for Children* adlı eserinde belirtilir (Akt: Can Emmez, 2008: 21-22):

1. Hayvan Masalları: Konuşabilen hayvanlar neredeyse tüm halk masallarında ortaya çıkmalarına rağmen, eğer masalın bütün ana kahramanları insan özellikli hayvanlar ise bu masal hayvan masalı olarak sınıflandırılabilir. Çoğu hayvan masalında hayvanlar insan sembolü olarak işlevlendirilir ve hiçbir şekilde hayvan gibi davranmazlar. Bu masallar hayvanların çoğuna büyük ilgi gösteren çocuklara çok cazip gelir. Russel'a göre, esasen bütün fabllar hayvan masalıdır. Bremen Mızıkacıları bu masalların en ünlü örneklerinden biridir.

2. Budala (Noodlehead) Masalları: Komik masallar ya da Ahmak masalları olarak da adlandırılır. Asıl kahramanları sempatik de olsa budala olan masallardır. Başkahramanı sürekli olarak değerli bir varlığı daha az değerli olanıyla değiştirip sonunda elinde mutluluktan başka hiçbir şey kalmayan Hans in Luck, bu türe güzel bir örnektir.

3. Olağanüstü Masallar: Bu masal türü, geleneksel halk masallarının en çok bilinenidir. Uzun zaman önce, çok uzak diyarlarda geçen sihirli mucizeler üzerine odaklanan bu masallar tipik olarak iyi ve kötü arasındaki mücadeleyi betimlerler. Erdemli olanın galibiyetiyle ve mutlu bir evlilikle sonuçlanırlar. Sinderella, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler ve Uyuyan Güzel bu tip masalın klasik örneklerindedir.

4. Kümülatif Masallar: Halk masallarının çoğu üç dilek, yedi kardeş, başarılacak olan on iki iş gibi tekrarlayan örüntüler içerir. Fakat bazı masallar bütünsel etki için tamamıyla tekrarlamaya dayalıdır. Her yeni detay daha öncekilere eklenirken, dizelgenin hepsi sırayla tekrarlanır, böylece bütün birikim bir nakarat haline gelir. Küçük çocuklar, anlatıma katkıda bulunmalarına olanak sağlayan bu masallardan özellikle hoşlanırlar.

5. Açıklayıcı Masallar: Adı Fransızca “niçin, neden” anlamında “pourquoi” sözcüğünden gelen bu masallar, tabii fenomenleri açıklamaya çabalarlar.

Yardımcı (2004: 241) ise masalları şu şekilde sınıflandırır:

1. Halk Masalları

1.1 Hayvan Masalları

1.2 Asıl Masallar

1.2.1 Olağanüstü Masallar

1.2.2 Gerçekçi Masallar

1.3 Yalanlamalı Masallar

1.4 Zincirlemeli Masallar

2. Edebi Masallar

2.1 İşlenmiş Masallar

2.2 Yapma Masallar

Bir toplumun ortak ürünü olarak ortaya çıkan ve anonim olan masallara, halk masalları denir. “ Halk masalları kulaktan kulağa, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılmıştır. Sonra da halk ağzından derlenip olduğu gibi yazıya dökülmüştür” (Nas,

2004: 162). Bu masallarda halkın yaşamından izler, sevinçler, özlemler, umutlar, acılar görülür (Çetinkaya, 2007: 14).

Oğuzkan (2001: 19) ise halk masallarının işlevlerini şu şekilde açıklamıştır: “ Halk masalları, ilgili oldukları toplumun tarihi özelliklerini yansıtır ve bu nitelikleriyle sosyoloji ve antropolojiye de üzerinde işlenecek materyal sağlamış olurlar.”

Hayvan masalları, halk masalları içerisinde en çok bilinen, en yaygın olan gruptur diyebiliriz. Bunlar, diğer masallardan daha kısa olurlar. Başlama tekerlemeleri yoktur, sonda gelen tekerlemeler ise ya hiç söylenmez ya da diğer masallardaki kadar önemli değildir (Yaldız, 2006: 13).

Hayvan masallarının en dikkat çeken özelliği ise ders verme amacı taşımasıdır. Halkın yöneticileri eleştiremediği, görüş belirlemediği çağlarda insanlar masallar aracılığı ile bunu gerçekleştirmişlerdir. Yani eleştiriyi, yöneticileri hayvanlar dünyasından yaptıkları benzetmeler ile yapmışlardır (Sakaoğlu, 2003: 159).

Günay (1992: 328), kahramanı hayvan olan masallarda, kahramanların şekil olarak tilki, ayı, kurt, kedi vb. görünümünde olduklarını; davranış ve düşünce tarzı olarak ise insan niteliklerine uygun olduklarını belirtmiştir. Çoğunlukla tilki, güvercin, sıçan, yılan, karınca, bülbül, kedi, atmaca, kara köpek gibi hayvan donları içinde görünen karakterler, hem insanlara kötülük etme hem de iyilik etme gücüne sahiptirler.

Olağanüstü masallar, diğer masallara göre daha uzundur ve kişi sayısı daha kalabalıktır (Yaldız, 2006: 13). Adından da anlaşılacağı gibi bu türün önemli özelliği olağanüstü öğeler içermesidir. “ Kişiler, olaylar, yer ve zamanda olağanüstülük egemendir” (Çetinkaya, 2007: 15).

Olağanüstü masalların kişileri devler, periler, canavarlar, cinler gibi olağanüstü özellik taşıyan varlıklardır (Yaldız, 2006: 13). Yardımcı (2004: 244), bu masallardaki varlıkların karşımıza çıkış şekillerini şöyle açıklamıştır: “ Olay kahramanları ya da masaldaki kişiler kedi, kuş, balık vb. kılıfına girer.”

Günlük hayatta karşılaşılabilecek kişilerin başlarından geçen, yaşanması mümkün olayların anlatıldığı masal türüne ise “ gerçekçi masal” denmektedir (Tezel, 1987: 139).

Gerçekçi masalarda padişah, vezir, yoksul kız-erkek gibi gerçek kişilerin başından geçen olaylar anlatılır. Bunlar mantık çerçevesindeki olaylardır (Nas, 2004: 173).

Gerçekçi masalların başta gelen türü “ padişah masalları” dır. Keloğlan masalları da bu grupta yer alır (Yaldız, 2006: 13). “ Keloğlan ve Keloğlan ile Köse masalları, 378 tip ihtiva eden Türk Masal Tip kataloğunda ayrı bir yer teşkil etmektedir” (Günay, 1992: 327). Boratav (2000: 83)’ da Keloğlan ve Köse’nin gerçekçi masalların en dikkat çekici kahramanları olduğunu belirtmiştir. Ancak bunun dışında başka masal çeşitleri olduğunu da eklemiştir. Bunları şöyle sıralamıştır (Boratav, 2000: 85):

1. Deli kişilerin masalları
2. Hırsız, yankesici, haydut masalları
3. Düzenbaz erkek ya da kadınların masalları
4. Fakir halli erkek, kadın ya da genç kızları, varlıklı ve güçlü kişilerle karşılaştıran ve birincilerin zekâları ve sağduyuları ile üstün çıkmalarını anlatan masallar

Bir kişinin övünme huylarının alaycı bir şekilde anlatıldığı, diğer masallara göre kısa olan masal türüne “ yalanlamalı masal” denir (Yardımcı, 2004: 252).

Zincirlemeli masallar, küçük bir olayla başlayıp başka kahramanların da olaya katılmasıyla büyüyen masal türüdür. Masalın sonunda da başlangıçtaki küçük olaya geri dönülür (Çetinkaya, 2007: 18). Bu masal türünde kahramanlar hayvanlardan oluşmaktadır. Fakat hayvan masalları ile zincirlemeli masallar farklıdır. Zincirlemeli masallar, hayvan masalları gibi ders verme amacı gütmeyip dinleyiciyi eğlendirmeyi amaçlar (Yardımcı, 2004: 253-254).

Bazı masalarda yazarlar, geleneksel biçimi koruyarak halk edebiyatının ürünlerini nesilden nesle aktarmak ve kalıcı hale getirmek istemişlerdir (Nas, 2004: 191). Bu amaçla masalcının anlatımındaki özellikleri kaybetmeden işlenmiş halk masallarına “ işlenmiş masallar” denir.

Belli yazarlar tarafından halk masallarına benzetilerek ve aynı zamanda içerilerine yazarların dünya görüşleri de konarak oluşturulan masallara “ yapma masallar” denir (Kabaklı, 1983: 87). Çetinkaya (2007), yapma masalların kaynağının yine halk masalları

olduğunu belirtmiştir. “ Yapma masallarda hayal ve fanteziyle birlikte sosyal görüşün ve ibret verme eğiliminin ağır bastığı görülmektedir” (Kabaklı, 1983: 87).

2.5 MASALLARIN BÖLÜMLERİ

Masallar, yapı bakımından üç bölümden oluşmaktadır:

1. Döşeme (Masal başı)
2. Olay (Asıl masal bölümü)
3. Sonuç (Dilek)

1. Döşeme (Masal Başı): Masalın giriş bölümüdür. Dinleyicilerin ilgisini çekmek amacıyla oluşturulan bu bölümün içerik açısından masalla ilgisi yoktur. Bölüme söz başı veya tekerleme bölümü de denmektedir (Kabaklı, 1983: 77).

Masala bir tekerleme ile başlanır. Tekerleme, kelime oyunlarından, birbiriyle ilgisi olmayan ama dinleyicinin ilgisini çeken sözlerin bir araya getirilmesinden oluşturulur (Tezel, 1987: 136). Sadece masalın başında değil, üç bölüm içerisinde de tekerlemelerden sıkça yararlanılmaktadır. Bu tekerlemelerin masalın içinde ayrı ayrı işlevleri bulunmaktadır (Çetinkaya, 2007: 20).

Masal anlatma geleneği içerisinde tekerlemelerin önemli bir yeri vardır. Günay (1987: 130), giriş tekerlemelerinin dinleyicileri masal atmosferine, masalın yalan dünyasına hazırladığını belirtmektedir. “ Dinleyicileri masal atmosferine alışılmış mantık kuralları dışında bir âlemin mantığına hazırlayan masal metnine başlamadan söylenen müstakil metin niteliğindeki giriş tekerlemeleri gerçek üstü anlayışla zaman, mekân, doğum, ölüm gibi kavramlar, varlıkların nicelik ve nitelikleri tekerlemelerde, alışılmışın dışında farklı bir tasavvurla ifade edilmektedir” (Günay, 1992: 324).

Boratav (2000: 77)'da masal tekerlemelerinin bir görevi olduğunu vurgulayarak, giriş tekerlemelerinin görevini şöyle açıklamıştır: “ Başta söylenenler, bir uyarma edasıyla masalın gerçek değil de eğlendirmek ve ibret dersi vermek için uydurulmuş şeyler olduğunu, olayların uydurma da olsa çok eskiden geçmiş kabul edilmesi gerektiğini belirtmek isterler.”

Masalıcı bazen de yaptıklarının bir oyun olduğunu açıkça şu ifadelerle dile getirir (Boratav, 1987: 123): “ Sineğe vurduğum palanı, dinlettim mi sana bu koca yalanı”, “ ... gerçeğe çevirelim bu düzdüğüm yalanı!”...

Giriş tekerlemeleri içerisinde en sık karşımıza çıkan “ Evvel zaman içinde kalbur saman içinde... Bir varmış bir yokmuş, Allah’ın kulu darıdan çokmuş. Çok demesi günahmış...” gibi kısa ifadeler hep dinleyiciyi masala hazırlama amacı taşımaktadır (Günay, 1992: 325).

Bu kısa tekerlemelerin yanında usta masalcıların geliştirdikleri, birinci şahıs ağzından anlatılan, uzunca maceraları içeren uzun tekerlemeler de vardır. Masalacı akla sığmayan, şaşırtıcı olayları başından geçmiş gibi anlatarak uygun bir yerde masala geçer (Boratav, 2000: 77).

Prof. I. Kunoş’un 80 yıl önce şair Nigar Hanım’ın annesinin ağzından dinleyip yazdığı döşeme örneğini Kabaklı (1983: 77) şöyle aktarır:

“Bir varmış bir yokmuş Allahın kulu çokmuş. Evvel zaman içinde, deve tellal iken, sıçan berber iken, ben on beş yaşında iken, anamın babamın beşiğini tıngır mıngır sallan iken... Var varanın sür sürenin destursuz bağa girenin hali budur hey!

Yaranı-ı safa, Bekri Mustafa kaynadı kafa... Ak sakal, kara sakal, pembe sakal, yeni berber elinden çıkmış bir taze sakal... Kasap olsam sallıyamam satırı, nalbant olsam nallıyamam katırı, hamamcı olsam dost ahbap hatırı... Birisi benim karım değil... Doğru kelam, bir gün başıma yıkıldı hamam...

Dereden siz gelin tepeden ben, anasını siz sevin kızını ben. Tahta merdiven taş merdiven, toprak merdiven... Tahta merdivenden çıktım yukarı ol çapkın kızlar, andıkça yüreğim sızlar. Ol perdeyi kaldırdım baktım köşede bir hanım oturur, şöyle ettim böyle ettim tabanının altına bir fiske vurduğum, su peruzesi gibi tiril tiril titiyor...

Buradan kalktık gittik gittik... Az gittik uz gittik, dere tepe düz gittik altı ay bir güz gittik... Bir de arkamıza baktık ki arpa boyu yer gitmişiz. Yine kalktık gittik gide gide gittik... Göründü Çin Maçın padişahının bağları. Girdik birine, değirmencinin biri değirmen çevirir. Yanında bir de kedisi var. O kedideki göz, o kedideki kaş, o kedideki burun, o kedideki ağız, o kedideki kulak, o kedideki yüz, o kedideki kuyruk...”

Tezel (1987: 136)'in İstanbul'da derlediğini belirttiği bir tekerleme ise şöyledir:

“ Bir varmış, bir yokmuş. Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde. Deve tellal iken, horoz imam iken, manda berber iken, annem kaşıktı, babam beşikte iken... Ben babanım beşiğini tıngır mıngır salları iken, babam düştü beşikten, alnını yardı eşikten... Annem kaptı maşayı, babam kaptı küreği, gösterdiler, bana kapı arkasındaki köşeyi... O öfke ile Tophane minaresini cebime sokmayayım mı borudur diye... O öfke ile Tophane gülesini cebime doldurmayayım mı darıdır diye... Orada buldum iki çifte bir kayık. Çek kayıkçı Eyüb'e...”

Eyüb'ün kızları haşarı... Bir tokat vurdular enseme, gözlerim fırladı dışarı. Orada gördüm bir kız... Adı Emine, girdim koynuna... Bir tarafı tozluk dumanlık, bir tarafı çayırılık çimenlik, bir tarafı sazlık samanlık... Bir tarafta boyacılar boya boyuyor renk ile... Bir tarafta demirciler demir dövüyor denk ile... Bir tarafta Mehmet Ali Paşa cenk ediyor şevk ile... Anan yahşi, baban yahşi kurtuldum ellerinden...”

2. Olay (Asıl Masal Bölümü): Masalın anlatıldığı bölümdür. Olay bölümü de kendi arasında giriş, gelişme, sonuç bölümlerine ayrılır (Kabaklı, 1983: 78).

Asıl masal bölümünde de giriş bölümünde olduğu gibi tekerlemelerden faydalanılır. Bu bölümde masal içi tekerlemeleri veya ara tekerlemeler denilen tekerlemeler kullanılır. Günay (1987: 130), ara tekerlemelerin dinleyicilerin yaşadıkları hayattan kopmalarını, kendilerinin masalın hayal dünyasında kaybolmalarını engellediğini belirtir.

Ara tekerlemelerin anlatımı hızlandırmak, uzun zaman aralıklarını ve uzak mesafeleri kapamak gibi bir görevi vardır. “ Masalarda zaman çabuk geçermiş...”, “ Sözü uzatmayalım...”, “ Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi...” vb. tekerlemeler buna örnektir (Boratav, 2000: 77). Ayrıca dinleyicinin ilgisinin dağılması durumunda anlatıcı bu tekerlemeler ile hünerlerini göstererek, dinleyicinin tekrardan masala ilgi duymasını sağlar (Boratav, 1987: 123).

Masal içi tekerlemelere şu örnekleri verebiliriz (Oğuz ve diğerleri, 2006: 128):

“ Uzatmayalım kameti, kopartırız kıyameti.”

“ Az gelirler, çok gelirler, azını çoğunu Allah bilir, altı ay bir güz giderler; geri dönüp bakarlar ki çuvaldız boyu yol gelmişler.”

“ İm misin, cin misin?

Ne inim, ne de cinim; insanoğlu insanım.”

3. Sonuç (Dilek): Masalın bitiş bölümüdür. Dilek kısmı, döşeme gibi uzun değil birkaç sözden ibarettir. Bu bölümde masal güzel bir sonuca bağlanır. “ Gökten üç elma düştü biri bu masalı dizip donatana, biri oturup anlatana, birini de okudum, üfledim; insan çocuğunun ruhuna bağışladım.” diye dua sözleriyle masala son verilir. Ya da masal kahramanlarının ulaştıkları mutlu son, kötülerin cezalandırıldığı söylenerek de bitirilebilir (Kabaklı, 1983: 78).

Tezel (1987: 139) ise masalcının masalı orijinal bir sonla bitirmek ve anlattığı olaylara gerçekmiş havası katmak için gerçekçi sözlerle tekerleme yaptığını ifade etmektedir. Masalcının anlattığı olayın içinde yaşamış gibi bir son oluşturduğunu da belirtmiştir. Buna örnek olarak ise şu sonuç kısmını vermiştir:

“ Düğüne beni de çağırdılar. Gittim bir heybe çerez verdiler. Eşeğime yükledim. Eşeğimin ayakları mumdan, gözleri camdandı. Çok acele ettiğim halde yetişemedim. Gün doğuverdi. Mum eridi. Camlar patladı. Çerezler de taş oluverdi. şimdi onlar gecinip duruyorlar” (Tezel, 1987: 139-140).

2.6 MASALLARIN ÇOCUK EğİTİMİNDEKİ YERİ ve ÖNEMİ

Masallar, yüzyıllardan beri hem büyüklerin hem küçüklerin ilgisini çeken en önemli edebi türlerden birisi olmuştur. İnsanlığın ocukluğu olarak nitelendirilen masallar, zaman içerisinde ise çocukların vazgeçemeyecekleri bir tür haline gelmiştir.

Masalların ocukların vazgeçemeyecekleri bir tür olması, “ masalın çocuklar için yararlı mı, zararlı mı?” olduğu sorusunu da beraberinde getirmiştir. Bu konuya ilişkin ortaya atılan iki aykırı görüş sürekli bir tartışma konusu olmuştur.

Geçmişten bugüne dek masalların çocuklara yarardan çok zarar verdiğini ve masalların çocuklara verilmemesi gerektiğini savunan pek çok eğitimcilere, düşünörlere rastlanmaktadır. Onların iddiasına göre masallar, çocukları gerçek hayattan uzaklaştırır; çocukların yanlış düşünmesine neden olur. Bu görüşün önde gelen temsilcileri N. Boileau

ve J.J. Rousseau olmuştur. Rousseau, bu konuda katı bir tutum izlemiştir; Emile'in masal okumasını özellikle de La Fontaine'nin fabllarını okumasını yasaklamıştır (Kantarcıoğlu, 1991: 21).

J.J. Rousseau çocukların masallardaki derin anlamı anlayamadığını belirterek, onlara gerçeklerin net bir şekilde verilmesi gerektiğini savunmuştur. Ona göre çocuklar kinayelerin altındaki gizli gerçekleri göremezler ve masallardan olumsuz bir sonuç çıkarabilirler. Bu da çocukların ahlaki eğitimi açısından zararlıdır. Rousseau'nun böyle bir düşünce geliştirmesinde yaşadığı dönemin rasyonalist bakış açısı etkili olmuştur. Bu dönemin eğitimcileri de bu fikirden etkilenmiştir (Çetinkaya, 2007: 32).

Masallara karşı çıkılırken en çok ileri sürülen fikirlerden biri masalların gerçek hayattan uzak olduklarıdır. Bu sebepten cin ve peri masallarına hep karşı çıkmıştır (Şirin, 1987: 51). Türinay (1987: 235-236), pozitivist felsefenin etkisiyle çocukların akla ve mantığa ters düşecek şeylerden uzak tutulduğunu ve her şeyi akılla değerlendirmesi için çalışıldığını belirtiyor. Ona göre bu mantıktan yola çıkılarak okullarda adeta masal kelimesi yasağa uğramıştır. Bunun iki sebebi vardır:

1. Masalların güya cin, peri vs. gibi gözle görülmeyen hayali varlıklar üzerine bina edilmesi,
2. Gene masalarda padişah, vezir, sultan vs. gibi artık çağdışı (!) olduğu belli kavramların canlı tutulması ve geride birtakım yönetim biçimlerini tedarik ettirmesi.

Masalın çocuklar için zararlı olduğunu düşünenlerin yanında birtakım eğitimciler ve yazarlar da çocuklara masal okunmasından veya okutturulmasından yana görüş ileri sürmüşlerdir. Anatole France, Andre Maurois ve George Duhamel bu görüşün önde gelen temsilcileri olmuşlardır (Demir, 2006: 39).

Andre Bay, bir makalesinde bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

“ Bu masalların düşmanı çok: akıl, ahlak, pedagoji adına çatmayan kalmadı bu masallara ama yine de herkes bayılıyor; bu sürekli ilginin sebeplerini aydınlatmak kabil belki de. Onlarda hayali kanatlandırıcı birtakım simgeler var; kaynaklandıkları inançlar, dün insanlığın çocukluğuna, bugün insanların çocuklarına bağlı duygularla iç içe. Bu masalların kahramanlarını

hayatın ilk tecrübeleriyle cebelleşirken, bir başlarına, ormanda bırakılmış olarak görüyoruz. Bu yönleriyle masalların öğretici bir değeri var, akıl dışı denecek ama çocuk hayalini derinden derine etkilemeleri bundan değil mi? Bu peri masalları gerçekçi de. Bunları yaratanlar halktan kişiler...” (Meriç, 1987: 8).

İnsanlık tarihinde büyük bir medeniyet yaratan Mısırlılar, dünyanın en eski milletlerinden biri olan Çinliler, eski tarihin ve medeniyetin orijinal kavimlerinden biri olan Hintliler, Babil ve Asurlular, Fenikeliler ve İbraniler, Yunanlılar halk eğitiminde masallardan yararlanmışlardır (Kantarcıoğlu, 1991: 22-23). “ Afrika’da Chalgalar’da küçük çocukları disipline etmek için, bizim gulyabani öykülerimiz gibi, canavar masalları kullanılır ve onları iyi huylu yapmak için ninniler söylenir. Daha sonraları çalışkanlık, evlat sevgisi gibi genel tutum ve ilkeleri fikirlerine sokmak, tembelliği, isyankârlığı ve züppeliği aşağılamak için, ahlaki noktalar içeren fabllar ve halk masalları sunulur” (Yavuz, 2000: 286). Bu örneklerde görüldüğü gibi masalın eğitici etkisi bütün toplumlar için geçerli olmuştur.

Pozitivist felsefe, bilimi sadece tecrübî ilimlerle sınırlandırmış, gelişmeyi sadece teknolojik ve iktisadi gelişme olarak algılamıştır. Burada asıl olan insan unsurunu geri planda bırakmıştır. Masalarda gözle görülmeyen yaratıkların hurafe olduğu anlayışı ile insanın hayal etme ihtiyacını kısıtlamıştır (Derman, 2002: 82-83). Masalın çocuk eğitiminde önemli bir yeri olduğu görüşünü savunanlar ise “hayal” in, insanlara üstünlük sağlayan bir yön olduğunu belirtmişlerdir. Anatole France, “ İnsanı hayvandan ayıran tebessümden ziyade hayaldir. İnsanın hayvana üstünlüğünü de sağlayan hayaldir.” sözleriyle hayal kurmanın önemi üzerinde durmuştur (Demir, 2006: 39).

Çocukların olağanüstü özellikler taşıyan masallara ihtiyaçları vardır. Çünkü çocuklar kendilerine masal verilmese bile yaşları gereği masala benzer özellikleri hayal edebilirler (Çetinkaya, 2007: 32). Şirin (1987: 239), masalların çocukluk rüyalarının karşılığı olduğunu belirterek bu dönemde masala karşı ilgi duyulduğunu vurgulamıştır.

İ. Alaattin Gövsa çocuk açısından masalı değerlendirirken hala geçerliliğini koruyan şu satırları yazmıştır (Demir, 2006: 40):

“ Bir çocuk hiçbir zaman bir karga veya bir tilkinin gerçekten konuşacağına inanmaz. Fakat böyle olağanüstülüklerle ihtiyacı vardır. Nitekim

kendi bebeklerine, birer kişilik yakıştıran, onlarla konuşan ve her türlü sahneler düzenleyen bir yavru, yarattığı olaylara inanmış değildir. Yanlış kanılar, boş inançlar, yanlış fikirler çocuklarda ve çevrelerindeki yetişkin insanları taklit ederek, onlardan geçerek meydana gelebilir ki, asıl bunlardan çekinmek gerekir. Yoksa hayalin gıdası olan eserlerden değil.”

Masallar kadar insanı hayata hazırlayan, onun duygularını besleyen başka tür yoktur. Masal, geleceğin insanını şekillendirir. İçinde yaşadığı çevreyi devler ülkesi gibi gören çocuk, masal yaratıklarını da hemen çevresindeki kişilere benzetecektir. Zaten değişen teknoloji ile masalların birçok unsuru da gerçeğe dönüşmüştür. Uçan halının yerini uçak, sihirli aynanın yerini televizyon ve internet almıştır. Günümüzün masalı ise kurgu-bilim eserleridir. Bu eserler dikkatli incelendiğinde batılı yazarların mitolojiden başlayarak bütün klasik masalları modern teknoloji içinde erittiği görülecektir (Enginün, 1987: 57-58).

“ Jules Verne aya yolculuk düşünüyü kurup da bu düşünüyü dile getiren kitabı yazmasaydı, insanlar belki de aya gitme tutkusuna kapılmayacaklardı” (Dayıoğlu, 2000: 531).

Masalı gerçek diye çocuğa telkin etmek, onu hurafelere inandırmak asıl tehlikedir. Ama masallar aracılığıyla çocuğa “ kahramanlık, dürüstlük, aklını kullanma gibi” pek çok güzel erdem de telkin edilebilir (Kantarcıoğlu, 1991: 37).

Hayal gücü insanların düşünce ve davranışları üzerinde çok etkili olmaktadır. İnsanlar geleceğe yönelik hayalleri paralelinde çalışırlar ve üretim yaparlar. Hayal gücü her çocukta doğuştan vardır. Masallar ise çocuğun hayal gücünü doğru ve yararlı olan alanlara kanalize ederler. Masallar, çocuğun hayal ihtiyacını karşıladığı gibi hayal gücünü ve dünyasını da geliştirir (Derman, 2002: 86).

Masallarda olduğu gibi çocukların dünyasında da her şeyin mümkün olduğunu belirten Akal (2000: 500), görüşlerini şöyle dile getirmiştir: “ Küçük bir tahta parçası, bir ev ya da uçak olabilir; eşyalar konuşabilir ve hayal gücü, çocuğun düşünce dünyasının uzanabildiği her alana özgürce yayılır.”

Masalın hayal gücünü geliştirmesinin yanında çocuk eğitiminde başka olumlu özellikleri de vardır. Masallarda yoksulluk, dolandırıcılık, aldatma, kandırma, paylaşma, yardımlaşma, dayanışma gibi günlük hayatın izleri sıkça görülür. Masallardaki hayal

dünyası çocuğu gerçeklikten koparmaz; aksine onun gerçek dünyaya ilişkin bilgiler edinmesini sağlar. Çocuklara kazandırılmak istenen davranışlar, değerler, iletiler, bilgiler masallar aracılığıyla somut hale getirilir (Çetinkaya, 2007: 33).

Masallar, çocuğa iyiyi, doğruyu ve güzeli öğretir. Masallarda kazananlar hep iyiler, kaybedenler ise kötülerdir. Hiçbir masal, kötülüğün zaferiyle bitmez. Masallarda kahramanlar idealleri uğruna zorluklarla, devlerle vb. mücadele ederler ve masalın sonunda başarıya ulaşırlar. Masal kahramanı ile kendisini özleştiren çocuk da mücadeleden yılmamayı, çalışarak başarıya ulaşılacağını öğrenir (Derman, 2002: 91).

Masallarda dürüst-sahtekâr, mert-namert, cesur-korkak, akıllı-aptal, adil-zalim, çalışkan-tembel insan tipleri karşı karşıya gelir. Bu tipler aracılığıyla örnek alınacak ve sakınılacak davranış biçimleri ortaya konur. Masallar, bir yandan çocukların hayal gücünü zenginleştirirken bir yandan da onların kazanması gereken iyilik, dürüstlük, çalışkanlık ve yardımseverlik gibi erdemlerin olaylar içinde edinimini sağlar (Karatay, 2007: 471).

Derman (2002: 92), masallarda yer alan aşk motifinin de çocukları çok etkilediğini belirtir. Çünkü çocukluk devresinde aşk konusuna ilgi duyulduğunu vurgular. Ancak masallarda yer alan aşkın cinsellikten uzak olduğunu da altını çizer.

Masalların çocukken farkına varamadığımız ama yetişkin olduktan sonra farkına vardığımız olumlu etkilerini Asaf Halef Çelebi şöyle açıklamıştır:

“ Çocukluğumda masal en çok sevdiğim şeydi. Belki de her çocuktan büyük bir alaka ile dinlerdim. Şimdi hayatımın en güzel günlerini düşünürken de öyle zannediyorum ki bu masallarla karışık çocuk rüyaları içinde geçen günlerim benim en mesut günlerimdi. O zaman hayallerle karışan hakikatler bu kadar sert ve çirkin maddi görünmezdi. O zaman hakiki bir şiir âleminde yaşardım. O zaman sevgiler, korkular, iştiaqlar hep bu masal dünyalarının ambarlarından akseden ışıklar içinde bana gelirdi. Seyyal bir his, düşünce, müşterek hayal ve renk muhitlerinden benim küçük kafamda da aynı tesirleri yapardı. Bu basit insanlarda ne kudret vardı ki insanlığın hakiki şuurunu bana onlar sonradan dinlediğim hocalarımdan da okuduğum kitaplardan daha iyi anlattılar. O hayallerle ben etrafımdaki insanların bünyesini daha iyi anlayabildim. O müşterek hayallerde, o müşterek şiirde ben bu memleketin, bu toprakların çocuklarını sevmeyi, bu vatana bağlamayı öğrendim. Onlar benden bir parça, daha doğrusu ben onlardan cüzdüm. Demir âsalı, demir çarıklı, dertli şehzade bendim” (Derman, 2002: 90).

Karatay (2007: 472-473), masalların çocuk eğitiminde ve toplumsal değerlerin öğretiminde üstlendiği işlevleri şöyle sıralamıştır:

1. İyi ve kötü çatışmasının anlatıldığı ve genellikle iyilerin galip geldiği masallar, çocukların zihninde iyi ve doğru kavramlarının şekillenmesine yardımcı olmakta, onların bilincine iyi ve kötü arasındaki çatışmada daima iyiliğin ve haklılığın üstün geleceği düşüncesinin işlenmesini sağlamaktadır.

2. Masal kahramanı ne kadar zayıf ve küçük olursa olsun haklı ve doğru olduğu takdirde zafere ve başarıya ulaşacaktır. Asıl olan, haklılık ve doğruluktur. Haklılık ve doğruluk vasıfları taşımayan bir güç, bir şey ifade etmeyecektir.

3. Kötü kahramanın kazanması durumunda kaos yaşanacak, telafisi mümkün olmayan durumlar ortaya çıkacaktır. Masal, iyiliğe ve doğruluğa olan inancı ve güveni perçinlemekte; her ne şart altında olursa olsun iyiliği ve doğruluğu terk etmemesi gerektiğini öğütlemektedir.

4. İyi ve doğru olanlar, ne kadar zayıf olurlarsa olsunlar, mutlaka yardım göreceklere, gördükleri yardımlar sayesinde başarıya ulaşacak ve yaşadıkları olumsuzluklardan kurtulacaklardır. Çocukta, her durumda olumlu düşünme, durum geliştirme alışkanlık ve inancı kazandırır.

5. Hayat tesadüflerle doludur ve bu tesadüfler, çoğu zaman iyi ve doğruların lehine ortaya çıkacaktır. Tesadüfler, yaşanan gelişmelerde önemli bir yer işgal etmektedir.

6. İyilik eden iyilik bulacaktır. Onun içindir ki, iyilik eden masal kahramanları, iyiliklerinin mükâfatını zor zamanlarında iyilik ve yardım olarak göreceklere.

7. Masalarda beklenmedik varlıklardan beklenmedik yardımları görmek mümkündür. Hiçbir varlığı ya da kimseyi değersiz ve anlamsız görmemek gerekir. En küçük karınca bile kendisine yapılan en küçük bir iyiliğe iyilik ve yardımla cevap verebilmektedir.

8. Her türlü bela ve zorluğa karşı sabırlı olmak gerekmektedir. Sabreden mutlak bir şekilde mutluluğa ulaşacaktır.

9. Çocukların hayal dünyasının gelişmesinde önemli bir rol üstlenen masallar, onların kendilerini yaşadıkları ortamda yer alan insan dışı canlılarla (hayvanlar) ve cansız varlıklarla özdeşleşmesini sağlamakta, hayvan sevgisini ve diğer varlıklara değer verme duygusunu geliştirmektedir.

Masallar, çocuğa kazandırdıkları olumlu özellikler yanında çocuğun anadilini öğrenmesinde de önemli rol oynarlar. Anadilini ilk önce ailesinde öğrenen çocuk, bunu

çevresiyle etkileşiminde geliştirir. Fakat bunlar sistemli yapılan çalışmalar değildir. Çocuk dilini kullanma yollarını sistemli olarak okulda öğrenir. Çocuğun okulda kazanması gereken dil özellikleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dört tane olarak belirtilir (Çelik, 2009: 9). Türkçe öğrenme alanlarından olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin oluşumunda ve gelişiminde masalların önemli bir yeri vardır (Çetinkaya, 2007: 53). Masalların dil edinimine katkısını Yavuz (1997: 122), şöyle açıklar:

“ Bir insana anadilini; anlatımı ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi, sözlü veya yazılı hangi edebiyat ürünü öğretebilir ki?”

Masallar içerisinde bulundurduğu zenginlik sayesinde çocukların ilgisini çeker ve onlarda anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Okul öncesi dönemde masallar aracılığıyla çocuğa dinleme-anlama, konuşma-anlatma becerileri edindirilir. Çocuğun kelime hazinesi geliştirilir. Okul çağında ise kitabı tanıyan çocuk okuma-anlama ve duygu ve düşüncelerini yazılı olarak anlatma becerisini kazanır (Karatay, 2007: 472).

Çocukların anlama ve anlatma becerilerini kazanıp, geliştirdikleri 6-13 yaş aralığında, çocukların hangi tür kitapları tercih ettiklerine bakacak olursak masalların önemini bir kez daha anlarız. Yapılan bir araştırmaya bu dönemde çocukların okudukları kitaplar şu şekildedir:

- a. **6-7 yaşlarında:** Kısa, bol resimli, konuları hayvanlar, devler, periler olan masallar
- b. **9-10 yaşlarında:** Masallar, alet ve icatlar, meşhur adamların hayatları
- c. **12-13 yaşlarında:** Bu çağ okuma çılgınlığı devresidir. Bu dönemde okunan kitapların yüzdeleri şöyledir:

% 37 ev hayatına ait çalışma ve masallar

% 15 okul hayatına ait masallar

% 6 peri masalları

% 7 aşk hikâyeleri

% 6 tarihi konular

% 29 diğer çeşitli konular (Kantarcıoğlu, 1991: 29-30).

Masallar aracılığıyla anadilinin tadına varan çocuk daha sonra bu yeteneğini geliştirerek iyi bir hatip, iyi bir yazar olabilecektir. Masalların insanın anadilinin tadına varması konusundaki işlevi üzerine Mehmet H. Doğan şu belirlemeyi yapmıştır (Yavuz, 1997: 125): “ Masal her şeyden önce bir dil tadıdır, gündelik kullanım dilinden öte, yüzyılların içinden süzüle-durula gelen bir dil tadıdır bu. Onun içindir ki, bir masalın tadına ancak, yazıldığı dilde varılabilir, tıpkı şiirler gibi.”

Demir (2009) yüksek lisans çalışmasının Türkçe Öğretiminde Masalların Yeri adlı bölümünde, masalların dil gelişimine olan katkılarını şöyle aktarmıştır:

1. Masallar dinleme becerisini geliştirmede son derece etkilidir. Çocukların bıkmadan, dikkatle ve zaman zaman da çeşitli sorularla katılarak dinlediği türlerin başında masal gelir. Bazen, ilgisini çeken bir masalı günlerce tekrar tekrar anlatırıp dinlettiği olur. Bu dinlemeler sırasında anlatıcı farkında olmadan, anlatımında küçük bir değişiklik yapsa onu hemen düzeltir ve duyduğu şekilde anlatılmasını ister.

2. Dinlemenin ardından sıra anlatmaya gelecektir. Dinlediği masalları kendisi de başkasına anlatan çocuk, her masalda sade ve rahatça anlaşılır bir dil kullanarak kazanmış olacaktır.

3. Çocuk masalı anlatırken dinleme sırasında gördüğü anlatım düzenini takip edeceği için bir kurgu, olay ya da düşünceyi belli bir düzenleme becerisi geliştirecektir.

4. Masallarda çocukların düzeyine uygun kelime ve ifade kalıpları yanında yeni kelime ve ifade kalıpları bulunur. Çocuk bu masalları okurken, dinlerken sözle veya yazıyla anlatırken kelime hazinesini geliştirir ve kelimeyi daha yerli yerinde kullanmayı öğrenir. Ayrıca düzeylerine uygun şekilde sunulacak atasözü ve deyimlerle mecazlı ifadeleri anlamaya başlar.

Masalların çocuğun hayal gücünü geliştirmesi, çocuğa güzel erdemler kazandırması ve çocuğun dil öğrenimine olumlu katkıda bulunmasının yanında, çocuğun milli kimlik ve değerleri kazanmasında da önemli katkısı vardır. Çocuklar masallar aracılığıyla milletin tarihini, gelenek ve göreneklerini, dilini kısacası milli kültürünü kavrarlar. Çocuğun kişilik gelişiminin büyük önem taşıdığı dönemlerde, masallar çocuğu sıkmadan hatta eğlendirerek çocuğa milli ve manevi değerlerini öğretir. Şirin (1987: 390), “ Çocuğa seslenecek sanat ve edebiyatın gelenekten izler taşıması, bir yandan kültür motiflerinin yaşatılıp benimsetilmesi, diğer yandan çocuğun içinde yaşadığı toplumun duyarlılıkları kazanması bakımından önemlidir.” diyerek çocuğa seslenecek sanat ve edebiyat eserlerinin gelenekten

izler taşımasının önemi üzerinde durmuştur. Gelenek, çocukla devamlılık kazanacağına göre çocuklarımız bugünden bilinçli olarak şekillenmelidir.

Ziya Gökalp, masalların çocuk eğitimindeki önemi üzerine düşüncelerini şöyle açıklamıştır:

“ Halk masalları bir milletin en zengin hazinelerinden biridir. Milletin eski seciyesi, eski mefkûreleri masallarında mahfuzdur. Avrupanın bütün milletleri milli seciyelerini, eski mefkûrelerini anlayabilmek için, memleketlerinde naklolunan umum halk masallarını zaptetmişlerdir. Bu masalların kahramanlarını herkes tanır. Çünkü yüksek edebiyata da telmih tarihiyle girmiştir. Bu masalların çocuk terbiyesinde de büyük rolü vardır. Kıraat kitapları hep bu masallarla doludur. Küçük çocukların dikkatini alakasını yalnız bu masallar celbeder. Onlar ilk kahramanlık derslerini mefkûre için fedakârlıkları bu masallardan öğrenirler” (Kantarcıoğlu, 1991: 32).

Çocuklar için yazılan masallar milli oldukları ölçüde çocuğa milli kültürü ve toplumun değerlerini kazandırabilirler. Masal, çocuğun ruhunu besleyip ona milli değerleri aktarırken onu bir yandan da geleceğe hazırlamış olur.

William Bascom, Folklorun Dört İşlevi başlıklı makalesinde, folklorik ürünlerin dört işlevini şöyle açıklamaktadır (<http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM>) (02.06.2012):

1. Hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme
2. Değerlere, toplum kurumlarına ve törelere destek verme
3. Eğitim yani kültürü gelecek kuşaklara aktarma
4. Toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için bir kaçıp kurtulma mekanizması

Folklorik bir ürün olan masallar, Bascom'un belirttiği dört işlevi de yerine getirmektedir.

Masallar, çocukların hayatında son derece önemli bir yere sahiptir. Masalın çocuğun hayal gücünü geliştirmesinde, çocuğa güzel erdemler kazandırılmasında, çocuğun ana dilini öğrenmesinde ve milli kültürümüzün çocuğa aktarılmasında büyük payı vardır. Günümüzde eğitimciler, masalın çocuk eğitiminde vazgeçilmez bir unsur olduğu görüşünde birleşmektedirler. Eğitim-öğretim programları içerisinde, masalların eğitim ve kültürlenme süreçlerindeki işlevleri dikkate alınmaktadır.

2.7 DERS KİTAPLARINDA YER ALAN MASAL METİNLERİNDE BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Masalların, çocuk üzerindeki eğitici etkisi bütün toplumlar için geçerlidir. Çocuklarda doğuştan gelen masal sevgisi, okul hayatının başlamasıyla da devam etmektedir. Masal dinleyerek büyüyen bir çocuk için, okumayı öğrendiğinde, masal okumak doyumsuz bir keyif haline dönüşmektedir. Masal kahramanı yerine kendisini koyan çocuk yepyeni bir dünya ile tanışmaktadır. Böylece çocuklar için masal okumak zevkli hale dönüşmektedir.

Masal kahramanı ile özdeşleştiği için çocuğun hayatında önemli bir yer edinen masalın “ nasıl olması gerektiği” sorusu önem kazanmaktadır. Çocukların düş ile gerçeğin iç içe olduğu bir hayat sürdüklerini belirten Dilidüzgün (1996: 32-33), çocukların yetişkinlere göre okuduklarıyla daha kolay özdeşleştiklerini söyleyerek korku etkisi yapabilecek öğelerin masalarda yer almaması gerektiğini vurgulamıştır.

Çocuklarda doğal olarak var olan masal sevgisini geliştirmesi, çocukların eğitimini olumlu etkilemesi için masalların biçim ve içerik açısından birtakım özelliklere sahip olması gerekmektedir.

İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerinin sahip olması gereken içerik özellikleri şunlardır (Oğuzkan, 2001: 26; Çetinkaya, 2007: 39-42):

1. Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yere sahip olan masalın dili sade ve anlaşılır, anlatımı akıcı olmalıdır.
2. Masalarda kullanılan cümle yapılarının kısa olmasına özen gösterilmelidir. Döşeme bölümündeki söz dizimi akıcı, ilgi çekici; düğüm bölümü ustaca işlenmiş olmalıdır.
3. Masalarda kullanılan sözcüklerin ve deyimlerin yaş grubuna uygun olmasına dikkat edilmelidir.
4. Masalarda olaylar hareketli ve canlı olmalıdır.
5. Konu, hayata dair olanlardan seçilmelidir. Çocuğun neşeli olmasını, hayata olumlu bakabilmesini sağlayıcı nitelikte olmalıdır.

6. Masal metinlerinde dilbilgisi bakımından yanlışların bulunmamasına, yazım ve noktalama kurallarına uyulmasına dikkat edilmelidir.

7. Masallarda ana fikir açık ve çocuğun seviyesine uygun olmalıdır. Çocuğu karasızlığa ya da yanlış anlamalara sürüklememelidir.

8. Masallar çocuğu incitecek, çocuğun duygularını sömürecek türde olmamalıdır. Şiddet öğeleri içermemelidir.

9. Çocukları boş inançlara, kaderciliğe ve uyuşukluğa itecek türde fikirler telkin edilmemelidir.

10. Seçilen masallar daima mutlu sonla bitirilmelidir. İyiler ödüllendirilmeli, kötüler cezalandırılmalıdır.

11. Kahramanların beğenileri, tutum ve davranışları; çocuklarda iyilik, güzellik, yardımseverlik vb. gibi istendik davranışların gelişmesine yardımcı olmalı, çocukların duygusal dünyalarına katkıda bulunmalıdır.

12. Masallar kuru, sıkıcı bir şekilde ahlak dersi vermeye çalışırsa çocuğu sıkabilir. Bu nedenle sanatsal bir yaklaşımla örtük bir biçimde ders verme yoluna gidilmelidir.

13. Masallarda sürekli bir sorun çözülmeli, olumlu tiplere yer verilmelidir.

14. Milli kültürümüzü yansıtan, milli ve evrensel değerlerle uygunluk içinde olan ve vatan sevgisini aşıl原因an masallar seçilmelidir.

15. “ Masal metinlerinin sonunda, her masalın içerdiği ileti, yani vermek istediği mesaj, bir dörtlük halinde ve koyu renk dizilirse çok daha etkili olacaktır.” (Yavuz, 2000: 291).

Çocukların eğitiminde önemli rol oynayan masallar gelişigüzel seçilmemeli, adı masal olan her şey ders kitaplarında yer almamalıdır. Masal seçiminde dil, konu, anlatım, eğitsellik ve çocuğun içinde bulunduğu yaş özellikleri mutlaka dikkate alınmalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın amacına ulaşabilmesi için kullanılan araştırma modeli, araştırma için seçilen evren ve örneklem ile verilerin toplanması ve analizi süreci hakkında bilgi verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

2006 Türkçe Öğretim Programı'na göre hazırlanmış Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerinin ve metne bağlı etkinliklerin programda amaçlanan kazanımlara ulaşmada yeterliliğini incelemeye yönelik gerçekleştirilen bu çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.” (Karasar, 2002: 77). Verilerin çözümlenmesinde tümevarım analiz yöntemi kullanılmıştır.

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Türkiye genelinde okutulmakta olan yayınlara ait ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitapları oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde, örnekleme türlerinden basit tesadüfi örnekleme kullanılmıştır. “Bu tür örneklemede evrendeki her birimin örnekleme seçilmede eşit ve bağımsız olma olasılığı vardır. Yani yansızlık kuralının uygulanabildiği bir örneklemedir” (Balcı, 2009: 92). Örneklemi oluşturan kitaplar, evren içerisinden tesadüfi olarak seçilmiş ve örneklemden evrene genelleme yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini 2640 sayılı Tebliğler Dergisi'nden seçilen, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, Koza Yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, Evren Yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe Öğretmen

Kılavuz Kitabı; Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, Pasifik Yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, Harf Yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı; Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarına ait 8. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, Pasifik Yayınlarına ait 8. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Tav Yayınlarına ait 8. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı olmak üzere dokuz adet Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı oluşturmaktadır.

Tablo 3.1: Araştırmanın Örneklemi Oluşturan Kitaplar

Kitabın Adı	Kitabın Yayınevi	Metin Sayısı
İlköğretim Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	1
İlköğretim Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Koza Yayınları	2
İlköğretim Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Evren Yayınları	2
İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	1
İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Pasifik Yayınları	-
İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Harf Yayınları	-
İlköğretim Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	-
İlköğretim Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Pasifik Yayınları	-
İlköğretim Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Tav Yayınları	2

3.3 Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Çalışmanın alt yapısını ve kavramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla konu alanıyla ilgili kitaplar, makaleler, tezler, İlköğretim Türkçe Dersi (6. 7.ve 8. sınıflar) Öğretim Programı ve genel ağ taranmış; ilgili yerler belirlenerek değerlendirilmiştir.

Araştırmada, altı farklı yayınevine ait, öğrenci ders ve çalışma kitaplarını da içeren dokuz adet Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabında yer alan masal metnlerinin 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğu incelenmiştir. Metinlerin ilgi ve dikkat çekiciliği, metinlerin içeriklerinin öğrencilerin seviyelerine uygunluğu, kültürel değerlerimizi yansıtması, hazırlık çalışmaları, dört temel dil becerisini ve temel becerileri geliştirebilirliği dikkate alınarak programda belirlenen kazanımlara ulaşmadaki yeterliliği ele alınmıştır.

Araştırma sonucunda bulgular ortaya konmuştur. Elde edilen veriler, kuramsal bilgiler doğrultusunda yorumlanıp sonuca bağlanarak öneriler geliştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1 Bulgular

Bu bölümde, 6,7 ve 8. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki masal metinleri araştırmanın temel amacını belirleyen problem cümlesi ve alt problemleri doğrultusunda incelenmiş ve bulgular belirtilmiştir.

4.1.1 Masal Metni Sayısına Ait Bulgular

Araştırmada altı farklı yayınevine ait dokuz adet Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı incelenmiştir. İncelenen kitapların beş tanesinde masal metinlerine yer verilirken dört tanesinde masal metinlerine yer verilmemiştir. Bu kitaplarda yer alan toplam masal metni sayısı ise sekizdir.

Tablo 4.1: Kitaplarda Bulunan Masal Metni Sayısı

Kitabın Adı	Kitabın Yayınevi	Metin Sayısı	Metnin Adı
İlköğretim Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	1	Bir Masal Ülkesinde Anadolu
İlköğretim Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Koza Yayınları	2	-Keloğlan İle Sihirli Kuş -Masal Adam
İlköğretim Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Evren Yayınları	2	-Sevgi Ağacı -Kar Tanesi
İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	1	Bülbül İle Bağcı

İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Pasifik Yayınları	-	
İlköğretim Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Harf Yayınları	-	
İlköğretim Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları	-	
İlköğretim Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Pasifik Yayınları	-	
İlköğretim Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Tav Yayınları	2	-Güneş Battı -Bir Orman Masalı

4.1.2 Metinlerin İlgî ve Dikkat Çekiciliğine Ait Bulgular

Bir Masal Ülkesinde Anadolu metnine, “evvel zaman içinde” diyerek zaman belirten bir tekerlemeyle başlanmıştır. Masalların giriş bölümünde verilen tekerlemeler öğrencilerin dikkatini metne çekme açısından önemli bir unsurdur. Metinde beyin kızını aynı anda üç delikanlı istemiştir. Bu delikanlıların kızı almak için yaptıkları ile öğrencilerin ilgisi metin üzerinde tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca metin içerisinde öğrencilere, “Hangi delikanlıya versin kızını? Bey işin içinden bir türlü çıkamamış. Siz ne dersiniz, evet siz olsanız nasıl karar verirdiniz?” soruları sorularak öğrencilerin ilgi ve dikkati canlı tutulmaya çalışılmıştır.

Keloğlan İle Sihirli Kuş metnin ilgi ve dikkat çekiciliği tekerlemeler yoluyla sağlanmaya çalışılmıştır. Masala, “Bir varmış bir yokmuş...” tekerlemesiyle başlanmış, öğrencilerin dikkati çekilmeye çalışılmıştır. Gelişme bölümünde de kullanılan “Derelerden sel ile tepelerden yel ile gitmiş kuşun ardından, başındaki kel ile...” ve “Az gitmiş, uz gitmiş; dere tepe düz gitmiş...” tekerlemeleriyle öğrencilerin ilgisini kaybetmemesi

sağlanmaya çalışılmıştır. Metnin kahramanı öğrencilerin tanıdığı bir isim olan Keloğlan'dır. Keloğlan'a ait bir masal öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekme açısından önemlidir.

Çeviri bir metin olan Masal Adam, klasik masallardan farklı olarak tekerleme ile başlamamıştır. Metinde öğrencilerden “masal yapmaları” istenmiştir. Öğrencilerin hayal dünyasına yönelik ifadelerle metne olan ilgi artırılmak istenmiştir.

Sevgi Ağacı metni, belirsiz bir zaman ve mekân tasviriyle başlamıştır. Giriş bölümünde mekân ve kahramanlardan bahsedildikten sonra öğrencilere “Çölün ortasında, kızgın kumlarla çevrili bu ağacın nasıl beslendiğini mi merak ediyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Böylece soru yoluyla öğrencilerin ilgi ve dikkati metin üzerinde tutulmaya çalışılmıştır.

Kar Tanesi metni, “Bir varmış, bir yokmuş...” tekerlemesiyle başlamıştır. Tekerleme ile metne dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Metnin sonunda da masal metinlerinde sık sık kullanılan ve masal kahramanlarının ulaştıkları mutlu sonu anlatan “Hep birlikte yaşamış ve ömürlerinin sonuna kadar mutlu olmuşlar.” ifadesi kullanılmıştır.

Bülbül İle Bağcı metninin giriş bölümünde gül bahçesi ve bahçenin sahibi tasvir edilmiştir. Bu tasvirle öğrencilerin dikkati çekilmeye çalışılmıştır. Bu masal kısaltılarak ders kitaplarına koyulmuş ve sonu söylenmeyerek öğrencilerin hayal gücüne bırakılmıştır.

Güneş Battı metninin ilgi ve dikkat çekiciliği sorular yoluyla sağlanmaya çalışılmıştır. Metin okunurken belirli yerlerinde kesilerek öğrencilere “Çocuklar daha sonra ne yapmış olabilirler?”, “Bu bölümden sonra olaylar nasıl gelişmiş olabilir?”, “Gökkuşakı ve güneş çocuklardan neler istemiş olabilir?” soruları yöneltilmiştir.

Bir Orman Masalı metninin ilgi ve dikkat çekiciliği sorular yoluyla sağlanmaya çalışılmıştır. Metin, belirli yerlerinde kesilerek öğrencilerin sonrası için tahminde bulunmaları istenmiştir.

Pasifik Yayınları 7. sınıf, Harf Yayınları 7.sınıf, MEB Yayınları 8.sınıf ve Pasifik Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında masal metnine yer verilmemiştir.

4.1.3 Metinlerin İÇeriğine Ait Bulgular

Bir Masal Ülkesinde Anadolu metni duygular teması içerisinde yer almıştır. Temaya uygun olarak masal, umutlu olma ve zorluklar karşısında umudumuzu yitirmeme düşüncelerine vurgu yapmıştır. Metinde “Kendi alın terinle çalışacak, kazancından bir kısmını biriktireceksin.” ifadesiyle çalışıp emek harcayarak para kazanmaktan bahsedilmiştir. İnsanların çok çalışıp, haklarıyla kazanmaları gerektiğinin vurgulanması öğrencilere aktarılabilecek güzel erdemlerdendir.

Masalda üç delikanlı kendi aralarında konuşurken, beyin kızından “sevgilimiz” diye bahsetmişlerdir. Bu ifade kültürel değerlerimiz açısından uygun değerdir.

Keloğlan İle Sihirli Kuş metni sevgi teması içerisinde yer almıştır. Metinde sevgi kavramı ve sevginin gücü üzerinde durularak sevgi ve hoşgörü kavramları ile ilgili değerler vurgulanmıştır. Sevgi kavramı ve bununla ilgili değerleri aktarma konusunda masal metinleri etkili olmaktadır.

Masal Adam metni okuma kültürü teması içerisinde yer almıştır. Okuma zevki alt temasıyla verilen metin kitap okumanın önemini ve faydalarını anlatmaktadır. Ancak metinde geçen “Tuvalete gitmek için İngilizce izin istemek gerekiyormuş.” ifadesi Türkçe dersinin içeriği ve amaçları ile çelişmektedir.

Sevgi Ağacı metni, sevgi teması altında yer almıştır ve metinde sevginin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Metinde sevgi, hoşgörü, dostluk ve arkadaşlık değerleri ön plana çıkarılmıştır.

Kar Tanesi metni doğa ve evren teması altında yer almıştır. Metinde alt tema olarak kar verilmiştir. Ancak masaldan çıkarılabilecek mesajın net olmadığı söylenebilir.

Bülbül İle Bağcı metni iletişim teması altında yer almıştır. Metnin alt teması diğer canlılarla iletişimdir ve metinde insanların diğer canlılar ile iletişim kurarken hoşgörülü olması gerektiği vurgulanmıştır. Ancak metinde diğer canlılarla iletişimin nasıl olması gerektiğinden çok nasıl olmaması gerektiği örneklendirilmiştir.

Güneş Battı metni doğa ve evren teması altında yer almıştır. Metinde, insanların doğayı kirletmesinin olumsuz sonuçları vurgulanarak doğanın kirletilmemesi gerektiği belirtilmiştir.

Bir Orman Masalı metni toplum hayatı teması altında yer almıştır. Metinde birlik olmanın ve yardımlaşmanın önemi anlatılmaya çalışılmıştır.

4.1.4 Metinlerdeki Kazanımlara Ait Bulgular

Tablo 4.2: Bir Masal Ülkesinde Anadolu Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama
2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.
3. Dinlenenle ilgili soru sormak, görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.
4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.
2. Dinlenen/izlenen anlam ve çözümleme
2. Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
7. Dinlediklerinde/izlediklerinde sebep-sonuç ilişkilerini belirler.
11. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorular oluşturur.
15. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.
18. Dinlediklerinin/izlediklerinin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.
19. Dinlediklerinin/izlediklerinin başlığı/adı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.
4. Söz varlığını zenginleştirme
1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiri ile anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.
3. Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler/kullanır.

Tablo 4.3: Masal Ülkesinde Anadolu Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları

2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma
5. Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapar.
7. Sözleriyle jest ve mimiklerinin uyumuna dikkat eder.
8. Canlandırmalarda, sesini varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanır.
3. Hazırlıklı konuşmalar yapma
12. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.
4. Kendi konuşmasını değerlendirme
2. Konuşmasını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.

Tablo 4.4: Masal Ülkesinde Anadolu Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları

2. Planlı yazma
6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
10. Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.
12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.
3. Farklı türlerde metinler yazma
1. Olay yazıları yazar.
5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama
1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.

Tablo 4.5: Keloğlan İle Sihirli Kuş Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama
1. Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler.
2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler.
3. Dinlenenle ilgili soru sormak, görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.
4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.

2. Dinlenenini/izlenenini anlama ve çözümleme
1. Dinleneninin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder.
3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini belirler.
6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
7. Dinlediklerinde/izlediklerinde sebep-sonuç ilişkilerini belirler.
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
15. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.
17. İpuçlarından hareketle dinlediklerine/izlediklerine yönelik tahminlerde bulunur.
18. Dinlediklerinin/izlediklerinin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.
19. Dinlediklerinin/izlediklerinin başlığı/adı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.
20. Dinlediği/izlediği metne farklı başlıklar bulur.
21. Görsel/işitsel unsurlarla dinledikleri/izledikleri arasında ilgi kurar.
4. Söz varlığını zenginleştirme
4. Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.
6. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.
5. Etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma
1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır.
2. Şiir, hikâye, masal dinletilerine katılır.
3. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve ihtiyaçlarına uygun olanlarını takip eder.

Tablo 4.6: Keloğlan İle Sihirli Kuş Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları

2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma
1. Konuşurken nefesini ayarlar.
2. İşitilebilir bir sesle konuşur.
3. Kelimeleri doğru telaffuz eder.

6. Yapmacıktan, taklit ve özentiden uzak bir sesle konuşur.
3. Hazırlıklı konuşmalar yapma
12. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.
5. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder.

Tablo 4.7: Keloğlan İle Sihirli Kuş Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Yazma kurallarını uygulama
1. Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.
4. Standart Türkçe ile yazar.
11. Yazım ve noktalama kurallarına uyar.
2. Planlı yazma
2. Yazacaklarının taslağını oluşturur.
6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
7. Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.
12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.
3. Farklı türde metinler yazma
1. Olay yazıları yazar.
4. Kendi yazdıklarını değerlendirme
1. Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.
2. Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama
1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular

Tablo 4.8: Masal Adam Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama
3. Dinlenenle ilgili soru sormak, görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.
4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.

2. Dinlenenini/izlenenini anlama ve çözümleme
1. Dinleneninin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder.
4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini belirler.
6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
7. Dinlediklerinde/izlediklerinde sebep-sonuç ilişkilerini belirler.
8. Dinlediklerinde/izlediklerinde amaç-sonuç ilişkilerini belirler.
11. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorular oluşturur.
12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
17. İpuçlarından hareketle dinlediklerine/izlediklerine yönelik tahminlerde bulunur.
18. Dinlediklerinin/izlediklerinin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.
24. Dinlediklerini/izlediklerini kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.
3. Dinlediklerini/izlediklerini değerlendirme
2. Dinlediklerini/izlediklerini içerik yönünden değerlendirir.
4. Söz varlığını zenginleştirme
2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.
5. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

Tablo 4.9: Masal Adam Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Konuşma kurallarını uygulama
2. Konuşma sırasında uygun hitap ifadeleri kullanır.
4. Standart Türkçe ile konuşur.
5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.
8. Konuşmasında nezaket kurallarına uyar.
2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma
1. Konuşurken nefesini ayarlar.
2. İşitilebilir bir sesle konuşur.
4. Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınır.
5. Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapar.

6. Yapmacıktan, taklit ve özentiden uzak bir sesle konuşur.
7. Sözleriyle jest ve mimiklerinin uyumuna dikkat eder.
9. Dinleyicilerle göz teması kurar.
3. Hazırlıklı konuşmalar yapma
1. Konuşma konusu hakkında araştırma yapar.
12. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.

Tablo 4.10: Masal Adam Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları

2. Planlı yazma
5. Konunun özelliğine uygun düşüncüyü geliştirme yollarını kullanır.
6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.
3. Farklı türlerde metinler yazma
1. Olay yazıları yazar.
4. Kendi yazdıklarını değerlendirme
2. Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
6. Beğendiği sözleri, metinleri ve şiirleri derler.

Tablo 4.11: Sevgi Ağacı Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama
1.3 Dinlenenle ilgili soru sormak, görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.
1.4 Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.
2. Dinlenen/izlenen anlam ve çözümleme
2.1 Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
2.2 Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder.
2.6 Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.

2.7 Dinlediklerinde/izlediklerinde sebep-sonuç ilişkilerini belirler.
2.12 Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
2.14 Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin karşılaştırmalar yapar.
2.16 Dinlediklerinde/izlediklerinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.
2.18 Dinlediklerinin/izlediklerinin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.
2.19 Dinlediklerinin/izlediklerinin başlığı/adı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.
2.20 Dinlediği/izlediği metne farklı başlıklar bulur.
3. Dinlediklerini/izlediklerini değerlendirme
3.1 Dinlediklerini/izlediklerini dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
3.2 Dinlediklerini/izlediklerini içerik yönünden değerlendirir.
3.3 Dinlediği/izlediği kişiyi sesini ve beden dilini etkili kullanma yönünden değerlendirir.
4. Söz varlığını zenginleştirme
4.3 Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmacaları ezberler/kullanır.
4.6 Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.
5. Etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma
5.4 Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.

Tablo 4.12: Sevgi Ağacı Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Konuşma kurallarını uygulama
1.12 Tekrara düşmeden konuşur.
2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma
2.7 Sözleriyle jest ve mimiklerinin uyumuna dikkat eder.
3. Hazırlıklı konuşmalar yapma
3.12 Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.
5. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
5.1 Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder.
5.3 Sorunlarına konuşarak çözüm arar.

Tablo 4.13: Sevgi Ağacı Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Yazım kurallarını uygulama
1.7 Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.
2. Planlı yazma
2.7 Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.
2.8 Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.
2.12 Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.
4. Kendi yazdıklarını değerlendirme
4.1 Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.
4.2 Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
5.8 Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır.
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama
6.1 Yazım kurallarını kavrayarak uygular.
6.2 Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.

Tablo 4.14: Kar Tanesi Metnine Ait Okuma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Okuma kurallarını uygulama
1.5 Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.
2. Okuduğu metni anlama ve çözümleme
2.1 Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
2.7 Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
2.8 Metindeki sebep-sonuç ilişkilerini belirler.
2.9 Metindeki amaç-sonuç ilişkilerini belirler.
2.12 Okuduklarını kendi cümleleriyle, kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.
2.13 Metne ilişkin sorulara cevap verir.
2.14 Metne ilişkin sorular oluşturur.
2.15 Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.
2.18 Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.
4. Söz varlığını zenginleştirme
4.3 Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.
4.4 Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

Tablo 4.15: Kar Tanesi Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Konuşma kurallarını uygulama
1.7 Karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşur.
1.9 Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.
2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma
2.8 Canlandırmalarda, sesini varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanır.
3. Hazırlıklı konuşmalar yapma
3.12 Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.

Tablo 4.16: Kar Tanesi Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Yazma kurallarını uygulama
1.1 Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.
2. Planlı yazma
2.5 Konunun özelliğine uygun düşüncüyü geliştirme yollarını kullanır.
2.6 Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
2.7 Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.
2.10 Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.
2.12 Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.
3. Farklı türlerde metinler yazma
3.1 Olay yazıları yazar.

Tablo 4.17: Bülbül İle Bağcı Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama
2. Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.
4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.
2. Dinlenen/izlenen anlam ve çözümleme
2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder.
6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla

ilgili unsurları belirler.
7. Dinlediklerinde/izlediklerinde sebep-sonuç ilişkilerini belirler.
15. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.
21. Görsel/işitsel unsurlarla dinledikleri/izledikleri arasında ilgi kurar.
25. Dinlediği/izlediği kişi, konu ya da metnin yazarı/ şairi hakkında bilgi edinir.
4. Söz varlığını zenginleştirme
1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.
6. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.
5. Etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma
1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır.
4. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.

Tablo 4.18: Bülbül İle Bağcı Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Konuşma kurallarını uygulama
12. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.
2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma
2. İşitilebilir bir sesle konuşur.
3. Kelimeleri doğru telaffuz eder.
9. Dinleyicilerle göz teması kurar.
3. Hazırlıklı konuşmalar yapma
12. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.
4. Kendi konuşması değerlendirme
2. Konuşmasını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.

Tablo 4.19: Bülbül İle Bağcı Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Yazma kurallarını uygulama
5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.
10. Tekrara düşmeden yazar.

11. Yazım ve noktalama kurallarına uyar.
2. Planlı yazma
12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.
3. Farklı türde metinler yazma
1. Olay yazıları yazar.
5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.

Tablo 4.20: Güneş Battı Metnine Ait Okuma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Okuma kurallarını uygulama
1.5 Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.
2. Okuduğu metni anlama ve çözümleme
2.1 Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
2.4 Metnin ana fikrini/duygusunu belirler.
2.6 Anlatımın kimin ağzından yapıldığını belirler.
2.7 Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
2.13 Metne ilişkin sorulara cevap verir.
2.15 Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.
2.18 Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.
2.22 Metinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.
2.23 Metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunur.
2.28 Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.

Tablo 4.21: Güneş Battı Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Konuşma kurallarını uygulama
1.7 Karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşur.
2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma
2.9 Dinleyicilerle göz teması kurar.
3. Hazırlıklı konuşmalar yapma
3.12 Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.

5. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
5.1 Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder.

Tablo 4.22: Güneş Battı Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları

2. Planlı yazma
2.6 Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
2.10 Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.
2.12 Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.
3. Farklı türlerde metinler yazma
3.1 Olay yazıları yazar.
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama
6.1 Yazım kurallarını kavrayarak uygular.

Tablo 4.23: Bir Orman Masalı Metnine Ait Dinleme/İzleme Becerisi Hedef ve Kazanımları

1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama
1.4 Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.
2. Dinlenen/ izlenen anlam ve çözümleme
2.1 Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
2.6 Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
2.7 Dinlediklerinde/izlediklerinde sebep-sonuç ilişkilerini belirler.
2.10 Dinlediklerini/izlediklerini kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.
2.12 Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
2.15 Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.
2.17 İpuçlarından hareketle dinlediklerine/izlediklerine yönelik tahminlerde bulunur.
2.20 Dinlediği/izlediği metne farklı başlıklar bulur.

2.21 Görsel/işitsel unsurlarla dinledikleri/izledikleri arasında ilgi kurar.
2.24 Dinlediklerini/izlediklerini kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.
3. Dinlediklerini/izlediklerini değerlendirme
3.1 Dinlediklerini/izlediklerini dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
4. Söz varlığını zenginleştirme
4.5 Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

Tablo 4.24: Bir Orman Masalı Metnine Ait Konuşma Becerisi Hedef ve Kazanımları

2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma
2.2 İşitilebilir bir sesle konuşur.
2.3 Kelimeleri doğru telaffuz eder.
2.5 Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapar.
2.7 Sözleriyle jest ve mimiklerinin uyumuna dikkat eder.
3. Hazırlıklı konuşmalar yapma
3.12 Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.
5. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
5.4 Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

Tablo 4.25: Bir Orman Masalı Metnine Ait Yazma Becerisi Hedef ve Kazanımları

2. Planlı yazma
2.8 Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.
2.9 Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.
2.10 Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.
2.12 Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.
3. Farklı türlerde metinler yazma
3.1 Olay yazıları yazar.

Tablo 4.26: Masal Metinlerinde Yer Alan Kazanımların Sayısı

Masal Adı	Dinleme/İzleme	Okuma	Konuşma	Yazma
Bir Masal Ülkesinde Anadolu	11	-	5	6
Keloğlan İle Sihirli Kuş	22	-	6	12
Masal Adam	16	-	13	6
Sevgi Ağacı	18	-	5	9
Kar Tanesi	-	12	4	7
Bülbül İle Bağcı	12	-	6	6
Güneş Battı	-	11	4	5
Bir Orman Masalı	13	-	6	5

Kitaplarda yer alan sekiz masalın altısı dinleme metni, ikisi okuma metni olarak verilmiştir. Bu metinlerde toplam olarak doksan iki dinleme/izleme becerisi kazanımı, yirmi üç okuma becerisi kazanımı, kırk dokuz konuşma becerisi kazanımı ve elli altı yazma becerisi kazanımı yer almıştır.

4.1.5 Hazırlık Çalışmalarına Ait Bulgular

Bir Masal Ülkesinde Anadolu metnine ait hazırlık çalışmalarında öğrencilere tekerlemesi olan geleneksel bir Türk masalı okunması ve bu masalda tekerlemelere ve olağanüstülüklerle dikkat çekilmesi istenmiştir. Öğrencilere şu sorular yöneltilmiştir:

1. Hangi masalları okudunuz?
2. Okuduğunuz masalarda gerçek dışı unsurlar var mıydı? Varsa nelerdi?

Keloğlan İle Sihirli Kuş metnine ait hazırlık çalışmalarında öğretmenin sınıfa masal örnekleri ve Keloğlan şarkıları getirerek öğrencileri konuya hazırlaması istenmiştir. Öğrencilerin hazır hale gelmeleri amacıyla öğrencilere şu sorular yöneltilmiştir:

1. Keloğlan denince aklınıza neler geliyor?
2. Daha önce hiç Keloğlan masalı dinlediniz mi?
3. Masal dinlerken neler hissediyorsunuz?

Soruların ardından öğrencilere metnin başlığının söylenmesi ve öğrencilerin başlıktan hareketle metnin içeriğini tahmin etmeleri istenmiştir.

Masal Adam metnine ait hazırlık çalışmalarında öğrencilerden hayallerindeki okulu anlatmaları ve buradan yola çıkarak buldukları okulu iyileştirmek için ne gibi çalışmalar yapabileceklerini tartışmaları istenmiştir. Metni dinlemeye geçmeden önce de öğrencilere klasik bir masal okunması ve yeni dinleyecekleri masalla farklılıkların buldurulması istenmiştir.

Sevgi Ağacı metnine ait hazırlık çalışmalarında öğrencilere “Sevgi, dostluk ve arkadaşlık hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu konu hakkındaki duygu ve düşünceleri alınarak metne hazır hale gelmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca öğrencilerin daha önce okudukları masalarda yer alan tekerlemeleri defterlerine yazmaları istenerek masal türü hatırlatılmak istenmiştir.

Kar Tanesi metnine ait hazırlık çalışmalarında, öğrencilerin masalarda kullanılan tekerlemeleri ezberlemeleri istenmiştir. Daha sonra öğrencilerin masal kelimesini duyunca ne düşündüklerini açıklamaları istenmiştir.

Bülbül İle Bağcı metnine ait hazırlık çalışmalarında Gül ile Bülbül hikâyesinin öğrencilere okunması ve daha sonra öğrencilere şu soruların sorulması istenmiştir:

1. Hiç kuş beslediniz mi? Onun bir şeye ihtiyacı olduğunu nasıl anlıyordunuz?
2. Gül, günlük hayatımızda nerelerde ve hangi amaçla kullanılmaktadır?
3. Çevrenizde hayvanların birbirleriyle nasıl anlaştığını gözlemlediniz mi?

Güneş Battı metnine ait hazırlık amacıyla öğrencilerin, doğanın kirletilmesinin ve doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin doğuracağı sonuçları tartışmaları istenmiştir.

Bir Orman Masalı metnine ait hazırlık çalışmalarında öğrencilere “Üç Ok” masalının okunması ve öğrencilerin masalla ilgili konuşmaları istenmiştir.

4.1.6 Metni Anlama ve Çözümleme Çalışmalarına Ait Bulgular

Bir Masal Ülkesinde Anadolu metninde, öğrencilere metni anlama ve çözümlemeye yönelik sekiz soru sorulmuştur. Sorular şu şekildedir:

1. Bey, kızıyla evlenebilmeleri için delikanlılardan ne istedi?

2. Delikanlılar gurbetten dönerken neler satın aldılar?
3. Delikanlılar aynı amaç uğruna gurbete çıktıklarını nasıl anladılar?
4. Delikanlılar, Bey'in kızının hasta olduğunu nasıl öğrendiler?
5. Siz delikanlıların yerinde olsaydınız yüz altına bir ayna, bir halı veya bir limon alırmıydınız?
6. Size göre Bey kızını kiminle evlendirmeli? Niçin?
7. Delikanlılardan birisi parasıyla bir şey almamış olsaydı masal nasıl sonuçlanırdı?
8. Dinlediğiniz metinde neleri abartılı buldunuz? Niçin?

Sorular dışında metnin ana fikrini buldurmaya yönelik bir etkinlik de hazırlanmıştır.

Keloğlan İle Sihirli Kuş metninde, metni anlamaya yönelik olarak öğrencilere metnin anahtar kelimelerinin buldurulması istenmiştir. Ardından metni anlamaya ve çözümlenmeye yönelik olarak on iki soru sorulmuştur. Sorular şu şekildedir:

1. Metnin başında ve sonunda hangi tip ifadeler yer verilmiştir? Bu ifadelerin ortak özelliği nedir?
2. Metinde Gülyüz Sultan'ın hangi özelliği öne çıkıyor?
3. Gülyüz Sultan, has bahçede neyle karşılaşılıyor? Bu karşılaşmadan nasıl etkileniyor?
4. Keloğlan, Sihirli Kuş ile nasıl karşılaşılıyor?
5. Keloğlan'ın Sihirli Kuş hakkındaki ilk düşüncesi nedir? Bu düşünceden niçin vazgeçiyor?
6. Sihir Kuş'un peşinden giden Keloğlan sonunda nereye varıyor?
7. Keloğlan niçin korkuyor? Keloğlan'ın yerinde siz olsaydınız korkar mıydınız?
8. Metinde duygusallık içeren ifadeler kim tarafından söyleniyor? Bu ifadelerde hangi duygu ön plana çıkıyor?
9. Gülyüz Sultan, Keloğlan'ın başından geçenleri ona anlatması için ona ne bağışlıyor? Keloğlan bu bağışı sizce kabul etmeli mi? Niçin?
10. Gülyüz Sultan ile Keloğlan'ı altın sarayda bekleyen tehlikeler ne olabilir? Tahmin ediniz.
11. Tehlikelere rağmen Gülyüz Sultan'ı altın saraya götüren duygu ve bu duygunun gücüyle çözülen problem nedir?
12. Dinlediğiniz metinden nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz?

Masal Adam metninde, metnin kavranması ve yeniden yapılandırması için öğrencilere sekiz soru sorulmuştur. Sorular şu şekildedir:

1. Metnin yazarının İtalyan olduğunu dikkate alarak metinde geçen “Tuvalete gitmek için bile İngilizce izin istenmesi” ni yorumlayınız.
2. Çocuklar neden masal adamı incelemek istiyor?
3. Çocuklar, masal adamın sözcüklerden oluştuğunu görünce neden şaşırıyor?
4. Masalın ham maddesini keşfettikten sonra, çocukların çalışmaları nasıl bir hal almıştır?
5. Çocuklar yöntemlere uydukları ve çalışmaktan hiç bıkmadıkları halde neden hala masal yapamamaktadırlar?
6. Günlerdir masal yapmakta olan çocuklara nasıl bir tavsiyede bulunurdunuz?
7. Metinden nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz?
8. Dinlediğiniz metnin ana fikri nedir?

Verilen bu soruların dışında öğrencilere “Metinde anlatılan olay nedir? Olay nerede geçmektedir? Metnin şahıs ve varlık kadrosunda kimler vardır?” soruları sorulması da istenmiştir.

Sevgi Ağacı metninde, metni anlama ve çözümlenmeye yönelik olarak on soru sorulmuştur. Sorular şöyledir:

1. Güneşin kavurucu sıcaklığı Sevgi Ağacı'nın yapraklarına niçin zarar vermemiş?
2. Sevgi Ağacı'na niçin bu ad verilmiş?
3. Sevgi Ağacı nasıl büyür, kimlere faydalı olurmuş?
4. Sevgi Ağacı'nın solmasına ve yapraklarının dökülmesine hangi olay sebep olmuş?
5. Sevgi Ağacı'nın kurummasına ve yok olmasına engel olmak için kimler ne yapmış, diğer hayvanlar onlara nasıl yardımcı olmuş?
6. Bu hayvanlar eğer tilkiyi aralarından çıkarmayıp onun oyunlarına kanmaya devam etseler başlarına ne gelebilirdi?
7. Sevgi Ağacı'nın altında yaşayan hayvanların tilkiye davranışlarıyla tilkinin hayvanlara davranışını karşılaştırınız.
8. Sevgi Ağacı'nın altında yaşayan hayvanların yerinde siz olsaydınız tilkinin yaptıklarından kaynaklanan problemleri nasıl çözerdiniz?
9. Hayvanlar, Sevgi Ağacı'nın tohumlarını niçin görünmez yapmışlar?
10. Sevgi Ağacı'nın tohumlarını, dünyanın her yerine niçin yaymışlar?

Metne yönelik olarak hazırlanan on sorunun dışında masaldaki olay, yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosunun da bulunması istenmiştir.

Kar Tanesi metninde, metni kavrama ve yeniden yapılandırmaya yönelik on soru sorulmuştur. Sorular şöyledir:

1. Okuduğunuz masaldaki olaylar, nerede, ne zaman ve kimler arasında geçmektedir? Bu kişilerin özellikleri nelerdir?
2. Masalda anlatılan olayı kendi cümlelerinizle kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetleyiniz.
3. Daniel ve Anna ne için üzölmektedirler, bu üzüntülerini gidermek için ne yaparlar?
4. Daniel ve Anna, kar yağınca ne yaparlar, Anna neye çok şaşırır?
5. Bebeğe ne ad verirler, bebek nasıl gelişir?
6. Havalar ısınınca Kar Tanesi ne yapar?
7. Gittikleri yaz eğlencesinde başlarına ne gelir, Daniel ve Anna, Kar Tanesi'ni bulamayınca ne yaparlar?
8. Kar Tanesi ne zaman ve nasıl Daniel ve Anna'nın yanına gelir, Daniel birlikte yaşamaları için nasıl bir çözüm bulur? Bunu nasıl uygular?
9. Kar, Daniel ve Anna'nın hayatını nasıl etkiler?
10. Kar yağınca siz neler yapıyor, neler hissediyorsunuz?

Bölböl İle Bağcı metninde, öğrencilere metni anlamaya, yorumlamaya ve yeniden yapılandırmaya yönelik dokuz soru sorulmuştur. Sorular şunlardır:

1. Bağcı neden gül yetiştiriyor?
2. Bağcının bu yetiştirdiği gülün özelliği nedir?
3. Bağcı gülün açtığı sabah bağda ne görüyor?
4. Bağcı bölböle neden tuzak kuruyor?
5. Bağcı bölbölü neden serbest bırakıyor?
6. Bölböl gitmeden önce bağcıya ne söylüyor? Bağcı bölbölün dediğine inanmasaydı masal nasıl biterdi?
7. Bağcının yerinde olsaydınız bölbölü serbest bırakır mıydınız? Niçin?
8. Bölböl ile bağcı arasında gelecekte nasıl bir dostluk gelişebilir?
9. Sizce bölbölün toprağın altındaki hazinenin yerini bilmesine rağmen bağcının kurduğu tuzacı görememesinin sebebi ne olabilir?

Güneş Battı metninde, metni anlama ve çözümlmeye yönelik olarak dört soru sorulmuştur. Sorular şöyledir:

1. Okuduğunuz metinde güneşin olmaması sonucunda ne gibi sorunlar ortaya çıkıyor?
2. Metne göre güneşin yorgun olmasının sebepleri nelerdir?
3. Metnin sonunda güneş çocuklardan ne yapmalarını istiyor? Niçin?
4. Sizce metindeki olaylar bir gün gerçekten yaşanabilir mi? Nedenleriyle açıklayınız.

Metni anlamaya yönelik verilen bu dört soru dışında metindeki olay, yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosuyla ilgili etkinlik de bulunmaktadır.

Bir Orman Masalı metninde, metni anlama ve çözümlmeye yönelik olarak dört soru sorulmuştur. Sorular şöyledir:

1. Akçaağaçlarla meşelerin arasındaki savaşın nedeni nedir? Sizce bu savaş haklı gerekçelere dayanıyor mu?
2. Meşelerin gün ışığını akçaağaçlarla paylaşmaması onların özellikleriyle ilgili olarak size nasıl bir bilgi veriyor?
3. Meşeler ile akçaağaçların savaşında kazanan taraf hangisidir? Niçin?
4. Sizce böyle bir savaşın ortaya çıkmaması için neler yapılabilirdi? Çözüm önerilerinizi sıralayınız.

4.1.7 Dört Temel Dil Becerisini Geliştirmeye Yönelik Çalışmalara Ait Bulgular

Bir Masal Ülkesinde Anadolu metninde öğrencilerin, dinlediklerini yorumlaması ve bunlardan yeni fikirler üretmesini sağlamak amacıyla “yaratıcı dinleme” yönteminin kullanılması istenmiştir. Metni dinlettikten sonra öğrencilere “Dinlediğiniz metinde duygusallık içeren ifadeler nelerdir?” sorusu sorulmuştur.

Konuşma yeteneğini ve yaratıcılığını geliştirmek amacıyla “yaratıcı konuşma” yöntemi uygulanması istenmiştir. Öğrencilerden seçtikleri bir masalı canlandırmaları, canlandırma sırasında seslerini varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanmaları istenmiştir. Canlandırmalar bittikten sonra öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri amacıyla şu sorular sorulmuştur:

1. Sesinizi varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullandınız mı?
2. Sözlerinizle jest ve mimiklerinizin uyumuna dikkat ettiniz mi?

3. Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yaptınız mı?

Yazma becerisini geliştirmeye yönelik olarak “yaratıcı yazma” yönteminin uygulanması istenmiştir. Öğretmenin, öğrencilerle beraber yer, şahıs ve varlık listesi oluşturması ve daha sonra öğrencilerin bir masal yazması istenmiştir.

Metin, dinleme metni olduğu için okuma becerisine ait bir çalışma bulunmamaktadır.

Keloğlan İle Sihirli Kuş metni, dinleme metni olarak verilmiştir. Dinleme çalışması başlamadan önce dinleme kuralları hakkında öğrencilere verilmesi gereken, başkalarını rahatsız etmeme, soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz alma gibi, bilgiler sunulmuştur. Öğrencilerin dinleme becerisinin geliştirilmesi amacıyla “seçici dinleme” yönteminin uygulanması istenmiştir. Dinleme sırasında olaylarla ilgili ayrıntılara (metnin şahıs kadrosu, yeri, zamanı) ve bunların özelliklerine dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi amacıyla “yaratıcı konuşma” yönteminin uygulanması istenmiştir. Öğrencilere İranlı şair Sadi-i Şirazi’nin “Sevgin yoksa dost arama.” sözü verilerek bu konuda duygu ve düşüncelerini anlatan bir konuşma yapmaları istenmiştir.

Yazma becerisini geliştirmek amacıyla “yaratıcı yazma” yönteminin uygulanması istenmiştir. Öğrencilere masal metinlerinin özelliklerinin hatırlatılması ve ardından öğrencilere Keloğlan’ın maceralarını anlatan bir masal metni yazdırılması istenmiştir. Ayrıca öğrencilerden yazdıkları masalla ilgili görsel malzemeler tasarımları da istenmiştir.

Metin, dinleme metni olarak verildiği için okuma becerisine ait bir etkinliğe yer verilmemiştir.

Masal Adam metninde, öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmek amacıyla “seçici dinleme” yönteminin uygulanması istenmiştir. Öğrencilere metnin gelişme bölümü dinletilerek metnin giriş bölümünü tahmin etmeleri istenmiştir.

Konuşma becerisini geliştirmek amacıyla öğrencilerin “İnsanlığın gelişmesinde bilim mi önemlidir, sanat mı?” konulu bir münazara yapmaları istenmiştir. Uygulamadan bir hafta önce takımların oluşturulması ve araştırma yapmaları belirtilmiştir.

Öğrencilerin etkili bir konuşma tutumu geliştirebilmesi için dinleyiciyle göz teması kurma, uygun hitap ifadeleri kullanma, Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurma gibi kuralların vurgulanması gerektiği belirtilmiştir.

Yazma becerisini geliştirmek amacıyla “bir metinden hareketle yeni bir metin oluşturma” yönteminin uygulanması istenmiştir. Bu yönetime uygun olarak Masal Adam metninden hareketle yeni bir masal oluşturulması istenmiştir.

Metin, dinleme metni olarak verildiği için okuma becerisine ait bir etkinliğe yer verilmemiştir.

Sevgi Ağacı metninde, dinleme becerisini geliştirmek amacıyla “eleştirel dinleme” tekniğinin uygulanması ve öğrencilerin, dinleme sırasında metin üzerine düşünceleri istenmiştir.

Konuşma becerisini geliştirmek amacıyla “empati kurma” tekniğinden yararlanılması istenmiştir. bu amaçla öğrencilerin kendilerini önce, tilkiyi ölmek üzereyken gören Sevgi Ağacı'nın altındaki hayvanların, daha sonra da tilkiyi Sevgi Ağacı'nın altından çıkarıp kızgın güneşe teslim eden üç küçük farenin yerine koymaları istenmiştir.

Öğrencilerin konuyu günlük hayatlarıyla ilişkilendirmeleri ve düşüncelerini paylaşımları amacıyla “Günlük hayatınızda çeşitli ortamlarda sizi üzen, inciten, öfkelenen tutum ve davranışlarla karşılaşılıyor musunuz? Böyle durumlarda nasıl tepki veriyorsunuz?” soruları da yöneltilmiştir.

Öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirmek; onları etkin duruma getirerek yorum yapma ve fikir yürütme becerilerini geliştirmek amacıyla “metin tamamlama” tekniğinin uygulanması istenmiştir. Ziyaret adlı hikâyenin giriş bölümünün atlanarak okunması ve öğrencilerin dinlediklerinden hareketle uygun bir giriş bölümü yazması istenmiştir.

Metin, dinleme metni olduğu için okuma becerisine yönelik bir çalışma bulunmamaktadır.

Kar Tanesi metninde, öğrencilerin okunan metinde geçen kelimelerin nasıl telaffuz edildiğini ve hangi bağlamda kullanıldığını anlamalarını sağlamak amacıyla “sesli okuma” tekniğinin kullanılması istenmiştir. Örnek olması amacıyla metnin öğretmen tarafından bir kez okunması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında okuma becerisini geliştirmek amacıyla öğrencilerin okudukları metinle ilgili üç soru hazırlamaları ve bunları cevaplamaları istenmiştir.

Konuşma becerisini geliştirmek amacıyla “güdümlü konuşma” yönteminin kullanılması istenmiştir. Öğrencilerin araştırdıkları bir masalı anlatmaları, isterlerse canlandırmaları istenmiştir.

Yazma becerisini geliştirmek amacıyla “grup olarak yazma” yönteminden yararlanılması istenmiştir. Öğrencilerin dörder kişilik gruplara ayrılması ve her gruba bir giriş cümlesinin verilmesi istenmiştir. Daha sonra öğrencilere belirli süreler verilerek her grup üyesinin masala katkı sağlaması istenmiştir. Ayrıca öğrencilerden kâğıt düzenine dikkat etmeleri, atasözü, deyim, söz sanatları ve masal tekerlemelerini uygun durumlarda kullanmaları istenmiştir.

Dinleme becerisini geliştirmeye yönelik bir çalışma bulunmamaktadır.

Bülbül İle Bağcı metninde, öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmek amacıyla “kendini konuşanın yerine koyarak dinleme” yönteminin uygulanması istenmiştir. Bunun için öğrencilerden metni dinlerken kendilerini bağcının yerine koyup, onu anlamaya çalışmaları istenmiştir.

Konuşma becerisini geliştirmeye yönelik olarak “tartışma yöntemi” nin uygulanması istenmiştir. Konu olarak “Hayvanlarla iletişim kurmak insanları olumlu/olumsuz etkiler.” seçilmiştir. Bu etkinliğe alternatif olarak bülbül ile bağcı arasında geçen konuşmaların canlandırılması verilmiştir. Öğrencilerden, canlandırma sırasında seslerini varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanmaları istenmiştir.

Yazma becerisini geliştirmek amacıyla “duyulardan hareketle yazma” yönteminin kullanılması istenmiştir. Önceden sınıfa getirilen hayvan veya bitki resimleri panoya asılarak öğrencilerin bunlardan hareketle hikâye yazmaları istenmiştir.

Metin, dinleme metni olduğu için okuma becerisine ait bir etkinliğe yer verilmemiştir.

Güneş Battı metninde, öğrencilerin okuma becerisini geliştirmek amacıyla “tahmin ederek okuma” yönteminin kullanılması istenmiştir. Okuma sürecinde metinde belirtilen yerlerde durarak “Sizce bundan sonra ne olabilir?” sorusunun öğrencilere yöneltilmesi ve öğrencilerin tahmin yapmaları için süre verilmesi istenmiştir.

Konuşma becerisini geliştirmek amacıyla “ikna etme” yönteminin kullanılması istenmiştir. Öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade etmeleri için üç konu verilmiş ve bunlardan birini seçmeleri istenmiştir. Konular şunlardır:

- Çevrenin korunmasıyla ilgili bir kampanya başlatmak istiyorsunuz. Bu amaçla bulunduğunuz yerin belediye başkanını ikna etmeniz gerekiyor.
- Çevrenizi kirleten ve doğaya zarar veren bir kişiyi mantıklı bir şekilde ikna etmeniz gerekiyor.
- Çevreyi koruma derneği kurmak için sınıf arkadaşlarınızı ikna etmeniz gerekiyor.

Yazma becerisini geliştirmek amacıyla “yaratıcı yazma” yönteminin kullanılması istenmiştir. Öğrencilerin olay yazıları (masal) yazmalarını sağlamak amacıyla üç konu verilmiş ve öğrencilerin bunlardan birini seçmeleri istenmiştir. Konular şunlardır:

- Bir gün uyandığınızda dünyada hiçbir bitkinin kalmadığını görüyorsunuz.
- Bir akşam karanlık bastığında yıldızların ve ayın gökyüzünde olmadığını görüyorsunuz.
- Bir gün dünyadaki bütün denizler ve bütün su kaynakları buharlaşıveriyor. Dünyada bir damla suyun kalmadığını fark ediyorsunuz.

Dinleme becerisini geliştirmeye yönelik bir çalışma bulunmamaktadır.

Bir Orman Masalı metninde, öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmek amacıyla “not alarak dinleme” yönteminin uygulanması istenmiştir. Bu amaçla öğrencilerin metinde önemli gördükleri kelime, kelime grubu veya cümleleri not alarak metinden çıkardıkları

sonuçları ifade etmeleri istenmiştir. Metnin içerisinde de öğrencilerin ipuçlarından hareketle dinlediklerine ilişkin tahminlerde bulunmalarını sağlamak amacıyla sorular sorulmuştur.

Konuşma becerisini geliştirmek amacıyla “güdümlü konuşma” yönteminin uygulanması istenmiştir. Bu amaçla öğrencilerin gruplara ayrılması ve daha önceden belirlenmiş atasözlerinden birini kura yoluyla seçmesi istenmiştir. Daha sonra öğrencilerin seçtikleri atasözüyle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri istenmiştir.

Yazma becerisini geliştirmek amacıyla öğrencilerin “birlik ve beraberlik” konulu masal yazmaları istenmiştir.

Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik bir çalışma bulunmamaktadır.

4.2 Yorum

Araştırma kapsamında incelenen kitaplardaki bulgulara dayanılarak yorumlar geliştirilmiştir. Araştırmanın alt problemlerine dayanarak yapılan yorumlar şöyledir:

Araştırmanın **“2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında masal metinlerinden yararlanılmış mıdır?”** alt problemine dair bulgulara dayanarak şu durum tespit edilmiştir:

6. sınıflar Türkçe ders kitaplarında, MEB Yayınları bir, Koza ve Evren Yayınları ise ikişer masal metnine yer vermiştir. Çocukların içinde buldukları yaş grubunun özelliği düşünüldüğünde en çok 6. sınıf ders kitaplarında masal metni yer almalıdır. Çocuklar bu dönemde kendilerini masal kahramanları ile eşleştirerek masallara karşı daha çok ilgi duymaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında MEB Yayınları’ndaki masal metni sayısının az olduğu söylenebilir.

7. sınıflar Türkçe ders kitaplarında, MEB Yayınları bir masal metnine yer verirken Pasifik ve Harf Yayınları masal metnine yer vermemiştir. Masalların eğitimsel işlevleri ve çocuklar üzerindeki etkisi düşünüldüğünde ders kitaplarında masal metninin yer almaması büyük bir eksikliklerdir.

8. sınıflar Türkçe ders kitaplarında, Tav Yayınları iki masal metnine yer verirken MEB ve Pasifik Yayınları masal metnine yer vermemiştir.

Genel olarak bakıldığında Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerinin sayısının yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın **“2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinleri, öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekebilecek nitelikte midir?”** alt problemine dair bulgulara dayanarak şu durum tespit edilmiştir:

Masal metinlerinde genellikle tekerlemeler ve sorular yolu ile ilgi çekilmeye çalışılmıştır. Tezel (1987: 36), tekerlemelerin kelime oyunlarından ve birbiriyle ilgisi olmayan sözlerin bir araya getirilmesinden oluştuğunu ve dinleyicilerin ilgisini çekmek için kullanıldığını belirtmiştir. İçerisinde tekerleme olan masallar öğrencilerin daha çok ilgisini çekmektedir. Metnin gelişme bölümünde kullanılan tekerlemelerle de öğrencilerin dikkati canlı tutulmak istenmiştir. Ancak bazı masallarda tekerleme yer almamaktadır. Özellikle çeviri masallarda tekerlemelere yer verilmemiştir.

Bazı masallarda ise metnin ortasında ve sonunda öğrencilere sorular yöneltilerek öğrencilerin metne olan ilgi ve dikkati canlı tutulmaya çalışılmıştır. Masal metinleri okunurken ya da dinlenirken öğrencilere tahmin amaçlı sorular yöneltilmesi öğrencilerin ilgi ve dikkatini canlı tutma açısından önemlidir.

Genel olarak bakıldığında içinde tekerleme olan masalların öğrencilerin ilgisini daha çok çektiği, öğrencilere sorular sorulan metinlerin dikkati daha canlı tuttuğu ve çeviri masalların daha az ilgi çekici olduğu söylenebilir. Saydan (2008) yüksek lisans tezinin sonuç ve öneriler bölümünde, öğretmenlerin dinleme eğitiminde tekerlemelerden yararlanmanın etkili bir araç olduğuna büyük oranda inandıklarını belirtmiştir.

Araştırmanın **“2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinleri, içerik olarak öğrencilerin seviyesine uygun mudur?”** alt problemine dair bulgulara dayanarak şu durum tespit edilmiştir:

İncelenen kitaplarda yer alan masal metinleri “umutlu olma, sevginin gücü ve önemi, yardımlaşma, iyi iletişim kurma” gibi genellikle duygularımıza hitap eden konular içermektedir. Masal metinleri çocuklara olumlu alışkanlıklar, erdemli davranışlar kazandırabilecek metinlerdir. Bu açıdan bakıldığında metinlerin içerikleri ve yer aldıkları

temalar öğrencilerin seviyelerine uygundur. Ancak bazı masal metinlerinin hedeflenen özellikleri kazandırabilecek nitelikte olmadığı düşünülmektedir.

“Bir Masal Ülkesinde Anadolu” masalında umudumuzu kaybetmememiz gerektiği vurgulanıyor; ancak masalın sonunda olumlu ya da olumsuz hiçbir gelişme olmuyor. Masalda yer alan üç delikanlı beyin kızını alabilmek için umutlarını kaybetmeden çalışıyorlar fakat masalın sonunda ne olduğu belirtilmiyor. Masalın sonu açıkça belirtilse daha yararlı olacaktır.

“Masal Adam” masalında öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırılmak istenmiştir; ancak metinde öğrencileri kitap okumaya yöneltecek hiçbir olay işlenmemiştir.

“Kar Tanesi” masalında ise öğrencilere verilmek istenen mesaj net değildir.

Masallar milli ve kültürel değerlerimizin aktarılması açısından önemli metinlerdir. Gelenek ve göreneklerimiz, tarihimizdeki önemli kahramanlarımız, dilimiz kısacası bir milletin yaşayış şekli masallar aracılığıyla nesilden nesle aktarılabilir.

İncelenen kitaplardaki masal metinlerinde milli ve kültürel değerlerimizi doğrudan yansıtmak üzere yer verilmemiştir. Keloğlan İle Sihirli Kuş masalı dışında, masallardaki kahramanlar kültürümüzden izler taşımamaktadır. Sadece Keloğlan İle Sihirli Kuş metninde yer alan “Keloğlan” kültürümüz içerisinde yer alan bir kahraman olarak işlenmiştir.

“Bir Masal Ülkesinde Anadolu” masalında üç delikanlının kendi aralarında konuşurken beyin kızından “sevgilimiz” diye bahsetmeleri ve “Masal Adam” masalında “tualete gitmek için bile İngilizce izin istenmesi” milli ve kültürel değerlerimiz açısından uygun ifadeler değildir.

Araştırmanın **“2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinleri ve etkinlikleri hangi kazanımları içermektedir?”** alt problemine dair bulgulara dayanarak şu durum tespit edilmiştir:

İncelenen kitaplarda yer alan sekiz masal metni ve etkinlikleri toplam iki yüz yirmi kazanım içermektedir. Bu kazanımların % 41,8’i dinleme/izleme becerisine, % 10,45’i okuma becerisine, % 22,27’si konuşma becerisine ve % 25,45’i yazma becerisine

yöneliktir. Buradan hareketle masal metinlerinin daha çok dinleme/izleme becerisini geliştirmeye yönelik olarak kullanıldığı sonucuna varabiliriz. Ancak masallar sadece dinleme/izleme becerisini değil okuma becerisini de geliştirebilecek metinlerdir. Okul öncesi dönemde masallar ile dinleme zevki kazanan çocuklar, ilerleyen yıllarda bu becerilerini okuma becerisine de dönüştürmektedirler (Karatay 2007: 472).

Masal metinleri ve bu metinlere bağlı etkinlikler sadece bilişsel kazanımlar içermektedir. Kitaplarda yer alan iki yüz yirmi kazanımın hepsi temel dil becerilerini geliştirmeye dönüktür. Ancak masal metinleri, duyulara hitap edebilen metinler oldukları için sadece bilişsel değil duyuşsal olarak da öğrencilerin gelişimine katkı sağlamaktadır. Sevgi, saygı, hoşgörü, dürüstlük, iyilik yapma gibi değerler masallar aracılığıyla aktarılabilmektedir. Ancak incelenen metinlerde duyuşsal alana ait kazanımlara yer verilmemiştir.

Araştırmanın “2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine yönelik hazırlık çalışmaları, öğrencileri metne hazırlamada yeterli midir?” alt problemine dair bulgulara dayanarak şu durum tespit edilmiştir:

Hazırlık çalışmaları, dersin giriş aşamasında öğrencilerin dikkatini metne odaklaması açısından önem taşımaktadır. Öğrencide ilgi ve merak uyandıran metinleri okumak veya dinlemek hedef ve kazanımlara ulaşmada daha yararlı olmaktadır.

İncelediğimiz kitaplardaki hazırlık çalışmaları genellikle sorular yoluyla öğrencileri metne hazırlamaktadır. Soruların yanı sıra öğrencilere konuyla ilgili farklı bir masal okunması istenerek de dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

“Bir Masal Ülkesinde Anadolu” ve “Kar Tanesi” masallarının hazırlık çalışmaları, öğrencilere sadece metnin türünü hatırlatma amaçlıdır; öğrencileri metnin içeriğine hazırlamamaktadır.

Genel olarak bakıldığında hazırlık çalışmalarının öğrencileri metne hazırlamada yeterli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın “2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine ait metni anlama ve çözümlene çalışmaları yeterli midir?” alt problemine dair bulgulara dayanarak şu durum tespit edilmiştir:

Metni anlama ve çözümlene çalışmalar, öğrencilerin okudukları/dinledikleri metinleri anlamaları, çözümleneleri, yorumlamaları ve yeniden yapılandırılmaları bakımından önem taşımaktadır. Metni anlama ve çözümlene çalışmalar analiz, sentez ve değerlendirme becerilerini geliştirmektedir.

İncelenen kitaplardaki metni anlama ve çözümlene çalışmalarının içerik açısından yeterli ve uygun olduğu düşünülmektedir. Ancak “Bir Orman Masalı” ve “Güneş Battı” metinlerine ait çalışmalardaki soru sayısı artırılabilir.

Araştırmanın **“2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine ait dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalar, bu becerileri geliştirebilecek nitelikte midir?”** alt problemine dair bulgulara dayanarak şu durum tespit edilmiştir:

Etkinlikler yolu ile dört temel dil becerisi geliştirilmeye, hedef ve kazanımlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Örnekleme olarak seçilen kitaplarda incelenen sekiz masalın altısı dinleme metni olarak verilmiştir. Buradan hareketle masal metinlerinin daha çok dinleme becerisini geliştirmeye yönelik olarak kullanıldığını söyleyebiliriz. Ancak masallar dinleme becerisinin yanında okuma becerisini geliştirmek için de uygun metinlerdir. Yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklere ise bütün metinlerde yer verilmiştir.

İncelenen metinlerden hareketle 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin dört temel dil becerisini geliştirebilecek nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

2006 yılında yenilenen Türkçe Öğretim Programı, dinlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, araştıran ve sorgulayan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu becerilerin yanında milli ve kültürel değerlerine duyarlı, ana diline sahip çıkan bireyler yetiştirmek de hedefler arasındadır. Bu hedeflere ulaşmada, Türkçe derslerinde kullanılan temel materyal ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında yer alan metinler, bireylere hedeflenen özellikleri kazandıracak nitelikte olmalıdır. Bu çalışmada da Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinleri ve metinlere bağlı etkinlikler incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar şöyledir:

1. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerinin sayısının yetersiz olduğu düşünülmektedir. Çetinkaya (2007: 212)'da doktora tezinde incelediği kitaplarda masal türüne ilişkin örneklerin çok az olduğunu, masal olarak nitelendirilen bazı metinlerin de bu türün özelliklerini tam olarak yansıtmadığını belirtmiştir. Seyidoğlu (Aktaran: Yıldız, 2006: 201) da bir makalesinde “Çocukların çok sevdiği masallarla eğitim son derece etkili bir yoldur. Muayyen bir yaşa gelmeden çocuğa istenilen şekli verebilmek çok kolaydır. Çocuğu karşımıza alıp nasihat ederek, şunu yap, bunu yapma diye emir vermeye kalkarsak çocuk ya isyan eder veya bir kulağından girip öbür kulağından çıkar.” diyerek eğitimde masalın önemini vurgulamıştır.

2. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan masalarda, masal tekerlemeleri ve sorular yoluyla ilgi ve dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Genellikle masalların ortasında masalın devamına yönelik sorular sorulmuştur. Günay (1987: 130), giriş tekerlemelerinin dinleyicileri masal atmosferine, masalın yalan dünyasına hazırladığını belirtmektedir. Boratav (1987: 123) da, dinleyicinin ilgisinin dağılması durumunda tekerlemeler ile dinleyicilerin tekrar masala ilgi duymalarının sağlandığını belirtmektedir.

3. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan masallar, genellikle duygularımıza hitap eden konular içermektedir. Buna bağlı olarak yer aldıkları temalar da genellikle duygular ile ilgilidir. Enginün (1987: 58), masallar kadar insanı hayata hazırlayan, onun duygularını besleyen başka tür olmadığını belirtmiştir. Ancak incelenen kitaplardaki masal metinlerinin duygulara hitap etmede yetersiz kaldığı düşünülmektedir.

4. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki masallarda yer alan kahramanlar genellikle kültürümüzden izler taşımamaktadır. Kahramanlar, halk kahramanları arasından seçilmemiştir.

5. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinleri, sadece bilişsel hedef ve kazanımlar içermektedir. Masallar aracılığıyla sevgi, hoşgörü, dürüstlük gibi erdemler kazandırılabilirken, bu ifadeleri içeren duyuşsal hedeflere yer verilmemiştir. Yüksek lisans tezinde 6. sınıf Türkçe ders kitaplarını inceleyen Akyol (2010) da, sevgi temasında sevgi değeriyle ilgili hiçbir kazanım ve hedefin olmadığı; sevgi değerinin içselleştirilmesine dönük olarak “farkında oluş, takdir etme, gönüllü oluş, zevk alama, sorumluluk duyma, benimseme, koruma, hoşgörülü olma” gibi duyuşsal ifadelere yer verilmediği sonucuna varmıştır.

6. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerine ait hazırlık çalışmalarının, öğrencileri metne hazırlamada yeterli olduğu düşünülmektedir. Metne hazırlayıcı sorular, konuyla ilgili yapılması istenen araştırmalar ve etkinlikler gibi farklı yollarla öğrenciler metni dinlemeye/okumaya hazır hale getirilmiştir.

7. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerine ait metni anlama ve çözümlleme sorularının yeterli nitelikte olduğu düşünülmektedir. Öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan sorular, öğrencilerin metni anlamalarına, yorumlamalarına ve yeniden yapılandırmalarına katkı sağlamaktadır.

8. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerine ait etkinliklerin, dört temel dil becerisini geliştirebilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir. Öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinlikler, öğretmen kılavuz kitabında bölümlere ayrılmış olarak yer almaktadır. Öğretmen, kılavuz kitaptaki yönergelerle öğrencileri yönlendirmektedir.

9. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan masallar, genellikle dinleme becerisini geliştirmeye yönelik olarak verilmiştir. İncelenen sekiz masalın altısı dinleme metni olarak verilmiştir.

10. 2006 programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki sekiz masaldan beşi Türk masalı, üçü de yabancı masaldır. Kitaplarda hem klasik hem de modern masallara yer verilmiştir.

Bu çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak oluşturulan öneriler şunlardır:

1. Öğrencilerin içinde buldukları yaş grupları ve özellikleri düşünülerek ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında masal metinlerinin sayısı artırılmalıdır.

2. Ders kitapları için seçilen masallar ilgi ve dikkat çekici olmalıdır. Ders kitaplarında, içerisinde tekerleme olan masallara yer verilmelidir. Tekerlemeler, öğrencilerin metne olan ilgisini artırmaktadır. Masal anlatma geleneği içerisinde tekerlemelerin önemli bir yeri vardır.

Masalların belirli bölümlerinde de öğrencilere sorular sorulmalı ve öğrencilerin dikkati metne yöneltilmelidir.

3. Ders kitapları için seçilen masallar duygulara hitap edebilen, etkileyici metinler olmalıdır.

4. Seçilen masallar milli ve kültürel değerlerimizi yansıtmalıdır. Masalların kahramanları, kültürümüz içerisinde yer alan halk kahramanlarından seçilmelidir. Olayların akışı içinde gelenek ve göreneklerimiz tanıtılmalı, böylece kültür aktarımı sağlanmalıdır. Milli değerlerin yanında evrensel değerler de mutlaka bulunmalıdır.

5. Türkçe Öğretim Programı'nda duyuşsal hedef ve kazanımlara da yer verilmelidir. Masallar, duyuşsal özelliklerin aktarılacağı metinlerdir.

6. Masal metinlerine ait hazırlık çalışmaları, öğrencide metnin içeriğine yönelik merak duygusu uyandırmalıdır.

7. Masallar, sadece dinleme metni ya da sadece okuma metni olarak verilmemeli; her iki beceriyi de geliştirecek şekilde verilmelidir.

8. Masal metinleri okunduktan/ dinlendikten sonra, öğrencilerin masaldaki olaylar üzerine tartışmaları sağlanmalıdır. Tartışmanın yanı sıra farklı öğretim teknikleri de kullanılarak verilmek istenen mesajın daha kalıcı hale gelmesi sağlanmalıdır.

9. Masalarda karşılaşılan durumlar günlük hayatla ilişkilendirilmeli ve öğrencilerin problem çözme becerileri geliştirilmelidir.

10. Ders kitaplarında yer alan masal metinlerine ait resimlerde canlı renkler kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akal Aytül. (2000). “Sevgili Masallara Ciddi Bir Bakış”, *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi (500- 519), Ankara.
- Aköz Şenay ve Fındık Özlem. (2009). *İlköğretim 7. sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Harf Eğitim Yayıncılığı, İstanbul.
- Aksan Doğan. (1998). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Aktaş Şerif ve Gündüz Osman. (2007). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Akyol Hayati. (2006). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Akyol Şebnem. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altan Abdülkadir ve diğerleri. (2010). *İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Devlet Kitapları, Özgün Matbaacılık, Ankara.
- Altan Abdülkadir ve diğerleri. (2009). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Devlet Kitapları, Saray Matbaacılık, Ankara.
- Ana Britannica. (1989). Masal Maddesi, Cilt: 15, Ana Yayıncılık, İstanbul.
- Arslan Akif. (2004). *İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Eğitimdeki Yeri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı Ali. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*, PegemA Yayınevi, Ankara.
- Boratav Pertev Naili. (2000). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

- Boratav Pertev Naili. (1987). “Masal”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (112-124), İstanbul.
- Büyük Larousse. (1986). Masal Maddesi, Cilt: 15.
- Can Emmez Berivan. (2008). *Sözlü Gelenekten Modern Masala: Çocuk Edebiyatında Masal Üzerine Halkbilimsel Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ceyhan Yaşar ve Ceyhan Saliha. (2009). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Pasifik Yayınları, Ankara.
- Çelik Ayşe. (2009). *Masalların Eğitim Açısından Dil Ve Kültür Edinimine Katkısı Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya Zeynep. (2007). *Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri Ve Önemi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dayıoğlu Gülten. (2000). “Çocuk Kitaplarında Eğitsellik”, *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi (500- 519), Ankara.
- Demir Gülter. (2006). *Konya İli Cihanbeyli İlçesi'nde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir Nergiz. (2009). *Türk Folklor Araştırmaları Dergisinin 184-366. Sayılarında Yer Alan Masal Metinlerinin İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programına Göre Uygunluğunun Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel Özcan. (2002). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*, PegemA Yayıncılık, Ankara.

- Derman Serdar. (2002). *Anadil (Türkçe) Öğretiminde Masal Metinlerinin Kullanılması Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Develioğlu Ferit. (1962). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Doğu Matbaası, Ankara.
- Dilidüzgün Selahattin. (1996). *Çağdaş Çocuk Yazını*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Elçin Şükrü. (2005). *Halk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Enginün İnci. (1987). “Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (56-60), İstanbul.
- Ergin Muharrem. (2003). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım, İstanbul.
- Erol Abdullah ve diğerleri. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Devlet Kitapları, Özgün Matbaacılık, Ankara.
- Gelişim Hachette. (1983). *Masal Maddesi*, Cilt:7, Gelişim Yayınları.
- Genç Larousse. (1993). *Masal Maddesi*, Cilt: 9.
- Günay Umay. (1992). *Türk Dünyası El Kitabı*, 3. Cilt, Ankara.
- Günay Umay. (1987). “Türk Masallarının Hususiyetleri”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (130-133), İstanbul.
- Günay Umay. (1975). *Elazığ Masalları*, Erzurum Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Kabaklı Ahmet. (1983). *Türk Edebiyatı*, Cilt:1, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kantarcıoğlu Selçuk. (1991). *Eğitimde Masalın Yeri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Kapulu Ahmet ve diğerleri. (2008). *6. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Koza Yayın Dağıtım, Ankara.
- Karabıyık Fatma. (2011). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Evren Yayıncılık, Ankara.
- Karasar Niyazi. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

- Karatay Halit. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* (463-465), Yaz.
- Kurt Mustafa, Altay Jülide ve Kara Mehmet. (2011). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Tav Yayıncılık, İstanbul.
- Makas Zeynelabidin. (2000). *Türk Dünyasında Masallar*, İstanbul.
- MEB. (2006). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar), Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- Meriç Cemil. (1987). “Çocuk Edebiyatı”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (3-13), İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1996). *Örneklerle Türkçe Sözlük 3*, MEB Yayınları, Ankara.
- Nas Recep. (2004). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Oğuz M. Öcal ve diğerleri. (2006). *Türk Halk Edebiyatı*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Oğuzkan Ferhan. (2001). *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayınları, Ankara.
- Öz Feyzi. (2003). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Özbay Murat. (2009). *Dinleme Eğitimi*, Öncü Kitap, Ankara.
- Özbay Murat. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri*, Öncü Kitap, Ankara.
- Özdemir Emin. (1994). *Yazınsal Türler*, Ümit Yayıncılık, Ankara.
- Propp V.Ja. (1987). *Masalların Yapısı ve İncelenmesi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Robertson Arthur K. (2004). *Dinleme Eğitimi*, (Çeviri: E. Sabri Yarmalı), Hayat Yayınları, İstanbul.
- Sakaoğlu Saim. (2003). *Masal Araştırmaları*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Sakaoğlu Saim. (2002). *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*, Akçağ Yayınları, Ankara.

- Saydan Fatma Nergiz. (2008). *Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Derslerinde Tekerlemelerden Yararlanma Ve Önem Verme Dereceleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Seyidoğlu Bilge. (1987). “Masalların Kaynakları”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (125-129), İstanbul.
- Seyidoğlu Bilge. (1985). Masal, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 6*, İstanbul.
- Şirin Mustafa Ruhi. (1987). “Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (47- 55), İstanbul.
- Şirin Mustafa Ruhi. (1987). “Çocuklar İçin Edebiyat”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (238- 241), İstanbul.
- Şirin Mustafa Ruhi. (1987). “Çocuklar İçin Sanat ve Edebiyat”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (390- 391), İstanbul.
- Tezel Naki. (1997). *Türk Masalları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Tezel Naki. (1987). “Türk Masalları”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (134- 144), İstanbul.
- Türinay Necmeddin. (1987). “Çocuk, Masal ve Şiir”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları (235- 237), İstanbul.
- Yaldız Hatice Tuba. (2006). *Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Sarayönü Örneği)*, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yangın Banu, Çelepoğlu Ayşegül ve Türkyılmaz Fatma. (2008). *İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Pasifik Yayınları, Ankara.
- Yardımcı Mehmet. (2004). *Türk Halk Edebiyatında Nesir*, Ürün Yayınları, Ankara.

Yavuz H. Muhsine. (2000). Çocuklar İçin Hazırlanacak Masal Kitaplarının İçerik- Dil ve Eğitsel Özelliklerine Genel Bir Bakış, *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi (500- 519), Ankara.

Yavuz H. Muhsine. (1997). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*, Ürün Yayınları, Ankara.

Yüce Kemal ve diğerleri. (2007). *Çocuk Edebiyatı*, Arı Matbaacılık, İstanbul.

<http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM> (Erişim Tarihi: 02.06.2012)

Ek 1: Araştırmada İncelenen Türkçe Ders Kitaplarındaki Masal Metinleri

BİR MASAL ÜLKESİNDE ANADOLU

Evvel zaman içinde, Anadolu'nun bir kasabasında bir beyin, güzelliği dillere destan bir kızı varmış. Kız evlilik çağına gelince ayrı ayrı köylerden üç istekli çıkmış. Üçü de yakışıklı, çalışkan, özü sözü doğru, yiğit delikanlı. Bey, günlerce düşünmüş, birini ötekenden ayıramamış. Sonunda çıkar bir yol olmuş. Her üçüne de ayrı ayrı, birbirinden habersiz, şöyle demiş:

- Kızımı yalnız bir şartla verebilirim. Sana iki yıllık bir süre tanıyorum. Bulduğun köyden gurbete çıkacaksın. Kendi alın terinle çalışacak, kazancından bir kısmını biriktireceksin. İki yıl sonra kemerinde yüz altınla dönersen o zaman kızımınla evlenebilirsin.

Yüz altın az para değil. Delikanlılar ayrı ayrı gurbete çıkmışlar. İş tutmuş, çalışmış, yüzer altın biriktirmişler. Sevinçle kasabaya dönüyorlarmış. İçlerinden biri, yolu üzerinde bir şehre uğramış. Şehrin panayırında gezerken bir satıcının elinde, değişik bir ayna görmüş. Ne işe yaradığını sormuş. Satıcı:

- Her kim bu aynaya bakarsa, dileğine göre çok uzak yerlerde olup biteni görür, demiş.

Delikanlı aynayı alma hevesine kapılmış, bedelini sormuş satıcı “yüz altın” deyince, kemerini hemen boşaltmış, biriktirdiği yüz altını sayarak aynayı satın almış. Yola devam...

İkinci delikanlı da başka bir şehre uğramış. Çarşıda, pazarda dolaşırken sihirli bir halı dikkatini çekmiş. Halının üzerine binen kişi, birkaç dakikada istediği yere ulaşabiliyormuş. Merak içinde halıcıya sormuş:

- Helalinden yüz altın demiş, satıcı.

Delikanlı halıyı almazsa yüreği rahat değil, çaresiz o da kazandığı yüz altını dökmüş halıcının önüne. Halıyı almış, yola düzülmüş.

Üçüncüye gelince o da bir bahçenin kenarından geçerken bir limon ağacında tek bir limon görmüş. Merak etmiş, neden tek bir limon diye. Bahçıvan:

- Bu ağaç yılda bir limon verir. Bu limon her derde devadır. Kim yerse derdinden kurtulur, demiş.

Delikanlı satılık olup olmadığını sormuş. “Yüz altın verersen sahip olursun.” cevabını alınca dayanamamış yüz altını saymış.

Her üç delikanlı, az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Bir gün, nereden gelip nereye gittiklerini, başlarından geçenleri sormuşlar. Bir de ne görsünler, üçü de aynı kızı istemiş, aynı kız uğruna gurbete çıkmışlar, içlerinden biri:

- Acaba sevgilimiz şu anda ne yapıyor? diye koynundan aynasını çıkarmış, bakmış. Eyvah! Bey kızı hasta yatağında yatmakta başında doktorlar çaresiz beklemekte. Üçü de çok üzgün. İkinci delikanlı:

- Benim haliya binip gidelim, demiş. Birlikte haliya binmişler. Göz açıp kapayınca kadar kasabaya ulaşmış, Bey’in yanına girmişler. Her biri başlarından geçeni anlatmış. Bey de kızının çaresiz bir hastalığa tutulduğunu, son dakikalarını yaşadığını söylemiş.

Üçüncü delikanlı torbasından hemen limonunu çıkarmış, hep birlikte kızın odasına girerek limonu kızın ağzına sıkmışlar.

Hasta kız gözlerini açmış, derken soluk yanakları pembeleşmiş, birkaç gün içinde de iyileşmiş.

Şimdi Bey’i almış bir düşünce. Kızının iyileşmesinde, her üç delikanlının da ayrı ayrı payı var. Acaba kızı hangisine versin?

Ayna tutana mı, kız ölmeden haliya binerek arkadaşlarını kasabaya getirene mi yoksa şifalı limonu yedirerek kızını hastalıktan kurtarana mı?

Hangi delikanlıya versin kızını? Bey işin içinden bir türlü çıkamamış. Siz ne dersiniz, evet siz olsanız nasıl karar verirdiniz?

KELOĞLAN İLE SİHİRLİ KUŞ

Bir varmış bir yokmuş. Bir masal ülkesinde Gülyüz derler, gül yüzlü, güler yüzlü bir kız varmış. Gülyüz, bir padişah kızıymış. Bir gün gergefini kurmuş, nakış üstüne nakış işliyormuş has bahçede. Derken, görülmemiş güzellikte, gerdanı kınalı, gözleri zümrüt, gagası mercan bir kuş gelmiş, gergefin üstüne konmuş. Gözlerini kızın gözlerine dikmiş, başlamış içli bir ezgiyle ötmeye. Gülyüz, sanki büyülenmiş gibi ayıramamış gözlerini kuştan.

Neden sonra incili ipek çevresini kaldırıp atmış kuşun üstüne. Kuş, çevreyi mercan gagasıyla kaptığı gibi “pırrr...” diye kanat çırpmış, uçup gitmiş. Kız da arkasından bakmış kalmış. O günden sonra Gülyüz Sultan, her gün has bahçeye iner, özlem dolu gözlerle kuşu bekler dururmuş. Ama ne çare... Bu göz kamaştırıcı kuş bir daha görünmemiş. Küçük sultan ise kuşu bir türlü aklından çıkaramıyormuş. Kuşun özlemiyle günden güne sararıp solmuş. Ülkenin tüm hekimleri, padişah kızının derdine çare bulmaya çalışıyorlarmış.

Onlar çalışadursunlar, biz haberi Keloğlan’dan verelim. Keloğlan, Gülyüz’ün çevresini kuşa attığı günlerde yine yayan yapıldak dağ bayır dolaşır dururmuş o yörelerde. Dağlar aşmış, dereler geçmiş, çıkınındaki azığı tükettiği bir gün bir garipçe kuş gelmiş, yorgun kanatlarla bir çalı dibine atmış kendini.

Keloğlan sevinmiş, “Kısmetim ayağıma geldi. Tutar, kızartır, yerim.” demiş içinden. Usulca sokulmuş. Kulağını atmış üstüne, kuşu tutmuş. Bir de ne görsün? Ağzında sırma işlemeli incili bir çevre... Keloğlan şaşmış kalmış. Bu göz alıcı renklerle bezeli kuşu kesip yemeye kıyamamış. Ağzına su akıtmış. “Bu kuş, yuvasına her zaman inci mercan götürüyorsa yaşadık.” demiş. İzleyip yuvasını bulmak için kuşu salıvermiş.

Kuş uçmuş, Keloğlan koşmuş; kuş uçmuş, Keloğlan koşmuş... Derelerden sel ile, tepelerden yel ile, gitmiş kuşun ardından, başındaki kel ile... Sonunda vara vara cennete eş, bin bir renkli bir bahçeye varmışlar. Kuşu kaybetmiş bahçede ama kendini kaybetmemiş Keloğlan. Bahçeyi geçmiş, bir altın saray çıkmış karşısına. Saraya girmiş. Kimseler yokmuş içeride. Keloğlan şaşkın, “Buranın elbette bir sahibi vardır.” diye geçirmiş içinden.

Dönmüş dolaşmış, bir kapıyı açmış. Bir yemek odası görmüş. Ne isterseniz varmış sofrada. Canı çekmiş Keloğlan'ın. Elini uzatıp da bir lokma alacak olmuş. “Yerse önce Murat Şah yer!” diye eline bir kepçe vurmuşlar. Birden Keloğlan'ın eli şişmiş. Ne vuramı görmüş ne söyleyeni. Korkmuş Keloğlan, “Periler sarayı olmasın burası.” diye çıkıp kaçacağı sırada bir kanat sesi çalınmış kulağına. Hemen bir dolaba girip saklanmış.

Biraz sonra o gerdanı kınalı, kanadı nakışlı kuş gelmiş. Odanın ortasındaki su dolu altın leğenin içine dalmış. İnanamayacaksınız ama, bir silkinmiş tüyünü teleğini dökmüş, civan bir delikanlı olmuş. Keloğlan gördüklerine inanamamış da olanlara akıl erdirmeye çalışırken delikanlı koynundan o incili çevreyi çıkarmış. Hem koklar hem de “Ah sultanım, nerelerdesin? Senin gözlerin de yaşlı mı şimdi?” diye göz yaşlarını silermiş.

Bir süre ağlayıp söylendikten sonra yine kuş olmuş “pırr...” demiş, uçup gitmiş. Keloğlan'ın ağzı açık kalmış. Hemen dolaptan fırlamış, kendini bu perili saraydan dışarı atmış. Arkasına bile bakmadan oradan kaçmış. Sihirli bahçeyi geçmiş, alaca karanlıkları aşmış, düze ulaşmış.

Az gitmiş, uz gitmiş; dere tepe düz gitmiş... Derken bir yerlere gelince bakmış ki bir kalabalık, bir kıyamet. Sokulmuş Keloğlan da ne oluyor, diye. Burası bir hamammış. Ülkenin padişahı, kızı Gülyüz Sultan'ın derdine çare bulamamış da bu hamamı yaptırmış. Dört yöne de haber salmış. “Her kimin başından ilginç olay geçmişse gelsin anlatsın, hamamda da bedava yıkansın...” diye. Böylece kızının avunacağını umuyormuş. Keloğlan da hamama girmiş, yıkamış. Başından geçenleri anlatması için onu Gülyüz Sultan'ın önüne çıkarmışlar.

Keloğlan mindere oturmuş: “Dinle sultanım, sana bir şey anlatayım ama hayretten sakın küçük dilini yutma...” diye başlamış başından geçenleri bir bir anlatmaya. Kulaklarına inanamayan sultan, “Aman Keloğlan bu hamamı sana bağışladım. Ne olur bana oranın yolunu göster!” diye yalvarmış Keloğlan'a.

Böylece sihirli kuşun yoluna düşmüşler. Az gitmişler, uz gitmişler; sonunda Keloğlan bin bir renkli o sihirli bahçeyi bulmuş.

Altın sarayı Gülyüz Sultan'a göstermiş: “Asıl görüp şaşacakların içeride sultan bacı. Hadi eyleşmeden girelim saraya.” demiş ama Gülyüz, Keloğlan'ı tehlikeye atmak

istememiş. Helalleşip ayrılmış; altın saraya girmiş, dolaba saklanmış. Biraz sonra sihirli kuş gelmiş. Silkinmiş, civan yapılı bir genç olmuş. Sultanın çevresini çıkararak “Bu çevreyi işleyen eller sağ mı? Bir daha sultanımın yüzünü görebilecek miyim?” diye ağlayıp mendille göz yaşlarını silmiş.

Kız hemen koşmuş, delikanlının kollarına atılmış. Meğer bu delikanlı da insan soyundanmış. O da bir padişah oğluymuş. Murat Şah’mış adı. Masal bu ya nasıl olmuşsa perilerin ağına düşmüş bir gün. Bir daha da kurtulamamış tılsımlarından. Onu seven bir insan eli, eline değinceye dek bozulmamış tılsım... Sultan ona sevgiyle sarılınca tılsım bozulmuş, periler ülkesinden birlikte kaçmışlar.

Kırk güm kırk gecelik düğünleri kurulmuş. Mutlu bir yaşama başlamışlar.

Anonim

Derleyen ve resimleyen: Ziya ŞAFAK

MASAL ADAM

Tam gün eğitim veren, her türlü modern eğitim aracının bulunduğu, en yeni yöntemlerin denendiği bir okul varmış.

Ödevler elektrikli daktilo ile yazılır, matematik problemleri otomatik hesap makinesi ile çözülmüş. Sözlülerin video kasetleriyle yapıldığı bu okulda tuvalete gitmek için İngilizce izin istemek gerekiyormuş.

Bir gün öğretmenlerden biri, öğrencilerine ders konusu olarak masalları vermiş. Ama öğrencilerden masal okumalarını, masal analiz etmelerini, eleştirmelerini istemiyormuş. Öğrencilerin en eğlenceli, en bilimsel ve en yaratıcı yöntemi kullanarak çalışmalarını istiyormuş.

“Çocuklar,” demiş, “Bugün çalışma konusu olarak masalları veriyorum size. Sizden istediğim de masal yapmanız. Konu masal da olsa, yine her zamanki gibi en uygun malzemelerden, en gelişmiş teknolojilerden yararlanmanızı bekliyorum.”

Öğrenciler, doğruca her türlü araç gerecin bulunduğu laboratuara girmiş. Kimi matkabın başına geçmiş, kimi makinelerin, kimi tornanın, kimi de mühendis masalarının başına geçmiş. Ham madde olarak kil kullanan da olmuş, plastik kullanan da. Bazıları altın tozu ya da gümüş tozu kullanarak masal yaratabileceğini düşünmüş.

Zil çaldığında bir parçacık bile masal yapamamışlarmış daha.

“Yarın devam edersiniz artık.” demiş öğretmenleri. “Daha bilimsel yollardan giderek bulabileceğinizi sanıyorum.”

Ertesi gün çocuklar mikroskop, şeritli hesap makinesi ve bilgisayar kullanarak yeniden çalışmaya koyulmuş.

Ama ne yaptılar ne ettilerse bir türlü başaramamışlar. Bir türlü masal yapamıyorlarmış.

Tam çocuklar sülfürik asitle gül yapraklarını ve Gianni Rodari'nin bir posterini eritirken oradan geçen yaşlı bir adam laboratuvarın penceresine yanaşmış.

“Ne yapıyorsunuz çocuklar?” diye sormuş.

“Masal yapmaya çalışıyoruz.”

“İyi de bu iş böyle olmaz ki!”

“Siz nereden bileceksiniz ki?”

“Bilmez olur muyum hiç! Ben kendim masalım.”

Bir konu üzerinde en iyi yöntemi kullanarak çalışma alışkanlığı edinmiş olan bu çocuklar, onun neden yapıldığını öğrenmeleri gerektiğini bildikleri için yaşlı adamı içeri davet etmişler.

“İzin verirseniz sizi incelemek isteriz.” demişler.

“Memnuniyetle.” diye cevap vermiş yaşlı adam, “İşte buradayım.”

Öğrenciler, içinde ne olduğunu anlamak için, masal adamı testere, matkap ve kerpetenle küçük küçük parçalara bölmüşler.

Sonra da, “İyi ama içinde sadece sözcükler var!” diye bağırılmışlar şaşkınlıkla.

“Öyle zaten, ne sanmıştınız!” demiş tekrar eski haline dönuveren masal adam. “Biz masallar sözcüklerden yapılıız. Anladınız değil mi, ne gerekiyormuş masal yapmak için?”

“Anladık tabi.” diye cevap vermiş çocuklar hep bir ağızdan.

Masal adam, çocuklarla vedalaşmış ve oradan ayrılmış.

Çocuklar masalın ham maddesinin sözcükler olduğunu öğretmene söylediklerinde, “Aferin çocuklar.” demiş öğretmen, “Gerekli ham maddeyi keşfettiniz. Şimdi artık istediğiniz kadar masal yapabilirsiniz.”

Çocuklar bu ham maddeyi bol bol bulabilecekleri sözlüğü açmışlar, sözlüğün içi bir sürü sözcükle doluymuş.

Sözcükleri, sözlükten çıkarıp kocaman bir masanın üstüne yılmışlar. Soyut ve somut sözcükleri, kısa ve uzun sözcükleri ayırmışlar; sıfatları, fiilleri, zamirleri gruplamışlar, süzgeçten geçirmişler, biraz su katıp yoğurmuşlar. Masal biçimine sokmaya çalışmışlar.

Masal yapamadıklarını görünce birkaç yumurta, kabarması için biraz kabartma tozu katmışlar. Kaynatmışlar, kızartmışlar, kurutmuşlar. Esprili olsun diye ispiroya batırmışlar, hüzünlü olsun diye göz yaşlarıyla ıslatmışlar, daha fantastik olması için canlı ve parlak renklere boyamışlar.

Gerekli ham maddeyi de buldukları halde bir türlü masallar ortaya çıkmıyormuş, ama yılmamışlar, yorulmamışlar. Galilei'nin yöntemini kullanıp tekrar tekrar deneyerek çalışmalarına devam etmişler. Sözcükleri birbirlerine yapıştırarak kuyruklu yıldızlar gibi şeritler yapmışlar, kokteyller hazırlamışlar, imbiklerde damıtmışlar. Sadece sabır meselesiymiş bu; denemek, tekrar denemek gerekiyormuş.

Yöntemlere uyarak ve yorulmadan; o gün, ertesi gün, daha ertesi gün ve daha ertesi gün çalışmalarına devam etmişler.

Biliyor musunuz, hala oradalar...

Haftalardır orada, o laboratuarda masal yapmak için bilimsel bir yol bulacaklarına inanarak çalışmalarına devam ediyorlar.

Marcello ARGILLI

Çeviren: Aslı ÖZER

SEVGİ AĞACI

Bir zamanlar, uçsuz bucaksız bir kum çölünün ortasında, yemyeşil yapraklarıyla dibine gölge ve serinlik veren bir ağaç varmış. Çölün kavurucu ve acımasız sıcaklığı kumları kızdırır ama bu ağacın yeşil yapraklarını kurutamazmış. Kızgın güneş ne yaparsa yapsın, yapraklar hep yeşil ve parlak olurmuş. Güneşin sıcaklığından bunalıp kaçan tüm hayvanlar, bu ağacın gölgesinde dinlenip esen rüzgârın tüylerini okşayışına kendilerini kaptırıp uyuklarmış kaygısızca. Ağacın dalları arasına yuva yapmış olan kuşlar, yaprakların gölgesinde güneşten korunup kanat çırparak daldan dala uçuşur, şarkılar söylemiş mutluluk içinde.

Çölün ortasında, kızgın kumlarla çevrili bu ağacın nasıl beslendiğini mi merak ediyorsunuz?

Sevgi ve mutlulukla beslenirmiş bu ağaç. Diğer ağaçlar gibi topraktaki suyu ve besinleri çölde bulmadığı için, sevgi ve mutlulukla sağlarmış gereksinimini. Bu ağacın sevgiden oluşan besini, diğer tüm ağaçlardan ayrı bir özellik katarmış ona. Yaprakları daha canlı, gölgesi daha serin, gövdesi daha güçlüymüş. Ona “Sevgi Ağacı” derlermiş.

Gölgesinde barınan hayvanların sevgisi, dallarında ötüşen kuşların neşesi, ağacı sevindirirmiş. Bu uçsuz bucaksız çölde işe yaradığını anlayıp daha çok sevgi ve mutluluk yaymak için yaşarmış. Güneş bile o kavurucu sıcaklığını tüm çöle yayan, suyu buharlaştıran, toprağı kurutan acımasız güneş bile ona sevgiyle eğilir, ışınlarını ağacın üstüne yansıtılmaya çalışmış. Ağaç, dibindeki hayvanların sevgisi çoğaldıkça büyür, büyüdükçe dallarını açar yapraklarını kabartır, daha çok gölge yapmaya çalışmış. Rüzgâr da onu pek severmiş. Çölde köşe bucak dolaşıp kumları öfkeyle bir yerden ötekine savurup duran rüzgâr bile ağacın çevresine gelince yumuşar, gölgesinde uyuklayan hayvanları serinletmeye çalışmış. Hafif hafif estikçe ağaç da yapraklarını sallar, çöl sıcaklığını uzaklaştırırlarmış el birliğiyle.

Çöl ortasındaki Sevgi Ağacı, gölgesinde yaşayan hayvanların sevgi ve mutluluğuyla beslenip büyürken gölgesindeki hayvanları da mutlulukla doyurmuş. Ağacın gölgesinde kediyle fare kucak kucağına uyurken köpekler kedilerin tüylerini yalarmış. Ağacın gölgesi büyüdükçe altında daha çok hayvan barınır olmuş. Ağacın gölgesi büyüdükçe kalp biçimini alıyor, sevgiyle çarpıyormuş “pıt pıt” diye.

Bir gün, tüm hayvanlar Sevgi Ağacı'nın gölgesinde mutluluk içinde yaşayıp giderken uzaktan bir tilkinin kumlar üzerinde sürünerek ağaca doğru geldiğini görmüşler. Hepsi birden el etmişler tilkiye, “Çabuk yürüsün, ağacın gölgesine sığınsın.” diye. Tilki tam ağaca yaklaşacağı sırada, sıcak çöl güneşi onun tüm gücünü emivermiş. Zavallı tilki, bitkin bir durumda kumlar üzerinde serilip kalmış boylu boyunca. Hemen üç küçük çöl faresi, kumların arasında yuvarlana yuvarlana, ölmek üzere olan tilkiye koşmuşlar. Kuyruğundan ve ayaklarından çekiştire çekiştire ağacın gölgesine taşımışlar onu bin bir güçlkle.

Tilki kendinden geçmiş bir durumda, ağacın gölgesinde hareketsiz yatarken tüm hayvanlar sevinç çığlıkları atmışlar; “Yaşasın tilkicik kurtuldu.” diye. Hepsi de Sevgi Ağacı'nın gölgesinin tilkiye iyi geleceğini biliyorlarmış. Sevgi Ağacı, çevresindeki hayvanların düşündüklerini doğrularcasına, kalp biçimindeki yapraklarını eğmiş tilkinin üzerine. Dallarını ve yapraklarını sallamış, serinletmiş sıcaktan bitkin düşen tilkiyi. Sonra rüzgâr yardıma gelmiş. En yumuşak okşayışıyla serin serin üflemiş tüyelerini. Diğer hayvanlar sevinç gösterisini sürdürmüşler, “Ağaç daha çok beslensin, tilkiyi kurtarsın.” diye. Kuşlar cıvıl cıvıl ötüşmüşler, “Yapraklara renk gelsin, pıt pıt kalp gibi çarpsın.” diye.

Sevgi ve mutluluk ilacını alan tilki, yavaş yavaş kendine gelmeye başlamış. Önce soluk almış derinden. Ciğerlerine sevgi ve mutluluğu çekmiş bir nefeste. Kanı ısınmış. Kuyruğunu sallamış mutlulukla. Ayaklarını oynatmış yavaşça. Kendine gelip gözlerini açınca çevresinde oynayan, mutluluk çığlıkları atan hayvanlara bakmış gülümseyerek. Sevgi Ağacı onu iyileştirip eski gücüne yeniden kavuşunca kendine gelmiş ve birden ayağa kalkmış. Şöyle bir gerindikten sonra silkinmiş. Tüyelerine yapışmış çöl kumlarını temizlemiş daha güzel görünmek ve rahatlamak için. Kumlardan arandıktan, Sevgi Ağacı'nın gölgesinde mutluluğu kana kana içip kendine geldikten sonra, tüm hayvanlara teşekkür etmiş, yardımlarını esirgemeyip kendisini hayata döndürdükleri için. Ama tilki bu rahat durur mu? Hayvanların arasında dolaştıkça sinsi sinsi birinden aldığı diğerine, bire bin yalan katıp aktarmaya başlamış. Hayvancıklar eskisi gibi birbirlerini sevgiyle okşayacaklarına birbirlerine hırlamaya başlamışlar. Dişlerini gösterip bir diğerini kovalamışlar düşmanca. Onların birbirine kızıp hırlamaları tilkiyi pek sevindirmiş. Sinsice gülmüş, “Yaşasın, aralarındaki dostluğu yıktım.” diye. Dostluk ve sevgi yıkılıp hayvanlar birbirlerine düşünce birlikteliklerinden doğan güçleri kalmayacak, tilki de bir yolunu bulup tek tek tuzığa düşürüp yiyecekmiş hayvanları. Planını sinsice uygularken düşünememiş

Sevgi Ağacı'na zarar verdiğini. Hayvanların birbirlerine olan sevgisi ve güveni azalınca ağaç beslenemez olmuş. Önce yaprakları küçülmüş, mutluluk suyunu içemediği için. Sonra güneşin yakıcı ışınlarına engel olamamış. Küçülen yapraklarının arasından sızan ışınlar, gölgesini azaltmış. Barış yok olmuş. Barışın yerini korku ve kuşku almış. Kuşlar dallar arasında kaçışıp durmuşlar, tilkinin tuzağından kurtulmak için. İçlerine bir korkudur girmiş. Korkan kuş ötebilir mi? Susmuşlar hepsi de. Sevgi olmayınca güçsüz kalan ağacın dalları zayıflamış, yaprakları dökülmüş süzülerek. Rüzgâr da yardım edemez olmuş ağaca. Sıcak kumlar üflemiş gölgesine. Tüm hayvanlar, kum fırtınalarından korunmak için kovuklara sinmişler, birbirlerinden uzak. Kaçışan, kovalanan hayvanlar varmış, ağacın tükenmek üzere olan gölgesinde...

Bu duygusal yıkımı gören üç küçük fare bir kenara çekilip aralarında plan yapmışlar; diğer hayvanlar görmeden, kimse ne yapmak istediklerini bilmeden, tilki duymadan. Bir gün tilki sıcakta uyuklarken miskin miskin, yanına yaklaşmışlar sessizce. Zayıflamış gölgeden sürükleyerek kızgın çöl kumunun üzerine taşımışlar tilkiyi uyandırmadan. Sıcak çöl güneşi durur mu? Hemen atılmış tilkinin üzerine. Daha önce yarım kalan işini bitirmiş. Almış tilkinin tüm gücünü. Sıcak çöl güneşi tilkinin gücüyle doyarken üç küçük fare, zayıflamış gölgenin altında duran diğer hayvanlara seslenmişler. Aralarındaki kavgaya son vermelerini, yoksa sevgi ağacının tümüyle güçsüz kalacağını, kendi sonlarının da tilkininkinden pek farklı olmayacağını anlatmışlar dilleri döndüğünce. Önce hayvanlar homurdanmış ve farelerin sözlerine kulak asmak istememişler ama her an gücü tükenen Sevgi Ağacı'nın acı dolu yakarışları ve ağlayarak dökülen yapraklarını görünce çaresiz boyun eğmişler söylenenlere. Birbirlerine sarılıp özür dilemişler. Eskisi gibi barış, sevgi ve mutluluk içinde yaşamak istediklerini dile getirmişler ağlayarak. Utanç göz yaşları oluk oluk aktıkça birbirlerine duydukları kını temizlemiş kalplerinden. Sonra, kıpır kıpır çarpıntılarla sevgi yeniden filizlenmiş. Çiçekler açmaya başlamış kalplerde. Gülmüşler olanlara, kurnaz tilkinin yaptıklarını düşünüp. Kuşlar da ötmeye başlamış mutluluğu müjdeleyerek. Aralarında sevgi yeniden yeşerince Sevgi Ağacı da susadığı mutluluktan içmiş kana kana. Böylece Sevgi Ağacı yeniden canlanıp büyümeye başlamış. Hem de eskisinden daha güçlü ve daha görkemli olmuş.

Yaşamları eski günleri aratmayıp daha da iyi olunca tüm hayvanlar bir araya gelmişler. Bir tanecik Sevgi Ağacı'nı korumak istemişler. Onu her yere yaymak için kuşlar görevlendirilmiş. Kuşlar sevgi ağacının tohumlarını uçurup her gittikleri yere

dikeceklermiş. Böylece, Sevgi Ağacı bir yerde solup yok olmaya yüz tutsa da bir başka yerde büyümeye devam edebilecekmiş. Sevgi Ağacı'nı olası tehlikelerden uzak tutmak ve onu daha güvenle büyütmek için görünmez yapmaya karar vermişler. Kuşlar, görünmeyen Sevgi Ağacı tohumlarını, dünyanın her yerine yaymışlar.

Zamanla her yerde Sevgi Ağaçları büyümüş, kocaman yaprakları, upuzun dallarıyla birbirlerini kucaklamışlar, "Tüm sevgiler ve mutluluklar birleşsin, birbirlerinin gücüne güç katsın." diye.

Hzl.: Dilan KALKAN

KAR TANESİ

Bir varmış, bir yokmuş...

Eski çağlarda, kuzey ülkelerinden birinde, ormanlar içindeki küçük bir köyde, Daniel adında bir çiftçi ve Anna adındaki karısı yaşıyorlarmış. Artık genç sayılmayacak yaşa gelmiş oldukları halde, Daniel ve Anna'nın çocukları yokmuş.

Halleri vakitleri yerinde olduğundan, çocuksuz olmak, karı kocayı çok üzmekteymiş. Ama her ikisi de iyi kalpli insanlar olduğundan, yalnızlıklarını gidermek için türlü yollara sapar, huysuz ihtiyarlar gibi yaşamazlarmış.

Daniel ve Anna, köyün bütün çocuklarına sevgi gösterir, her fırsatta komşu çocuklar için pastalar yapar, onları evlerinde misafir eder ve ağırlarlarmış. Ayrıca evlerinde altı tane kedi, dört tane de köpekleri varmış. Yalnız ev hayvanlarına değil, ormanda yaşayan yaratıklara da iyi davranırlarmış. Bütün bunlara rağmen, yaşlı karı koca bir çocukları olsa daha da mutlu olacaklarını düşünmekten kendilerini alamazlarmış.

Bir kış günü, Daniel ve Anna'nın yaşadıkları köyü karlar kaplamış. O kadar kar yağmış ki evlerin kapıları dışarıda biriken kar yüzünden açılmaz olmuş. Çiftçiler, bütün kış hazırlıklarını yazdan yapmış oldukları için evlerine çekilmiş, burunlarını bile dışarı çıkarmıyor, gürül gürül yanan ocaklarının karşısında oturup pencerelerinden dışarı bakıyorlarmış. Çiftçi çocukları ise kar yağmaya başlayınca sabırsızlanmışlar. Bir önceki senenin kışında kar ve buzla kaplı oyun yerlerinde oynadıkları oyunları hatırlıyor ve dışarı çıkmak istiyorlarmış.

Nihayet ertesi gün kar dinince artık çocukları evde tutmak mümkün olmamış. Her tarafı diz boyu karla kaplı olan bahçeler, sabahın erken saatlerinde irili ufaklı çocuklarla dolmuş. Kimisi kar topu oynamaya, kimisi kayak kaydırmaya, kimisi de kardan adam yapmaya başlamış.

Daniel ve Anna, pencerelerinden çocukları seyrederken kendileri de dışarı çıkıp karlar arasında oynamak hevesine kapılmışlar. Üstlerine kalın elbiseler giyip bahçeye çıkmışlar.

Yumuşak, temiz bir halı gibi ayakları altında ezilen karın içinde gezmek bile başlı başına bir eğlenceymiş. Karı koca, arkalarından köpekleri koşturarak bahçede kovalamaca oynamışlar.

Bir müddet sonra yorulmaya başlayınca daha az hareketli bir oyun oynamaya karar vermişler. Komşu bahçede çocukların yaptığı kocaman bir kardan adama gözleri ilişen Anna, ellerini çırpıp bağırarak bağırmış:

- Daniel buldum... Değişiklik olsun diye biz de kardan bir kadın yapalım.

Daniel başını sallayarak itiraz etmiş:

- Hayır... Kardan bir çocuk yapalım.

Anna bu fikri çok beğenmiş. Hemen küçük bir kar topunu yerden yuvarlayarak büyütmüş ve bir kenara ayırmışlar. Bu yuvarlak kar topuna küçük kol ve bacaklar uydurmak için karları avuçlayıp şekil vermişler. Sonra daha küçük bir kar topundan da baş yapıp gövdenin üstüne oturtmuşlar. Usul usul kar parçasını yontarak kardan güzel bir çocuk yapmışlar. Çocuğun gözleri yerine iki yuvarlak kömür parçası, burnu yerine koni şeklinde bir küçük havuç, saçı yerine de bir tutam siyah at kılı yapıştırmışlar. O zaman kardan çocuk daha da güzelleşmiş.

İşin sonlarına doğru üşümeye başladığı için artık içeri girmeyi düşünen Anna, birden elinin üstünde ılık bir nefesin sıcaklığını hissetmiş. Hemen başını çevirip bakmış. Bir de ne görsün? Küçük kardan çocuğun gözleri beyaz karların arasından pırıl pırıl parlayıp dönmüyor mu?

Anna heyecanla kocasına seslenmiş:

- Daniel... Hayal mi görüyorum? Bu kardan bebeğin gözleri oynuyor gibi geldi bana...

Ama Anna hayal görmüyormuş. Gerçekten de kardan çocuk canlanmış. Daniel kollarını kardan çocuğun boynuna dolayıp onu sevmek isteyince parmaklarının değdiği yerlerden, inceli kalınlı, sıva gibi kar parçaları dökülmüş. Bu döküntüler, tıpkı bir yumurtanın kabuğuna benziyormuş. Kabukların içinden küçük, çok güzel bir kardan bebek

çıkmiş. Bebek gülüyor, sesler çıkarıyor ve kıpırdanıyormuş. Anna hemen atılıp bebeği etekliğine sarmış:

-Çabuk içeri gidelim Daniel, diye bağırmış. Allah dileğimizi kabul etti ve bize bir çocuk verdi. Ama onu hiç kimseye göstermeyelim. Köy halkı kardan yaptığımız bir bebeğin canlandığını duymasın.

Heyecanla hemen evlerine kapanmışlar. Kardan kızlarının adını “Kar Tanesi” koymuşlar. Bu isim ona çok da yakışıyormuş çünkü bütün vücudu kar kadar beyaz olan bebeğin yalnız saçları ve gözleri siyahmış. Kar Tanesi o kadar çabuk büyüyormuş ki bir hafta içinde on üç yaşlarındaki bir kız kadar gelişmiş, büyümüş. Anna komşu kadınlara Kar Tanesi’ni yeğenleri olarak tanıtmış. Kar Tanesi gün geçtikçe büyüyor, güzelleşiyor ve bütün köylüler tarafından çok seviliyormuş. Her gün köyün çocukları Kar Tanesi’yle oynamak için evlerine geliyormuş.

Bahar ayları yaklaştıkça çocuklar başka oyunlar oynamaya başlamış. Ama Kar Tanesi kışın olduğu kadar neşeli görünmüyormuş. Durumu fark eden Anna ve Daniel telaşlanmaya başlamışlar, çünkü Kar Tanesi artık her zamanki gibi yemek de yemiyormuş. Anne ve baba çocuğa sordukları halde bir cevap alamamışlar. Kar Tanesi bahar boyunca gölgeli ve serin yerlerde tek başına dolaşmış ve her gün biraz daha solmuş. Yaz ayları gelip çatığında ise Kar Tanesi evden dışarı çıkmak istemiyor, davetleri reddediormuş.

O ülkede her sene yaz ortası büyük bir bayram yapılırmış. Yaz bayramı günü gelince Daniel ve Anna, yanlarına Kar Tanesi’ni alarak bayram yerine gitmişler. Ormanın orta yerinde, ağaçlık ve çimenlik bir alan yerleşmişler. Bütün köy halkı oradaymış. Herkes gülüp oynuyor, eğleniyormuş. Yalnız Kar Tanesi günün güneşli olduğu saatler boyunca hiçbir eğlenceye katılmamış. Serin bir ağaç gölgesinde oturmayı tercih etmiş. Ortalık karardığı zaman, arkadaşları gelip Kar Tanesi’ni saklandığı yerden almış ve oyuna götürmüşler. Ormanın açıklık bir yerinde kocaman bir ateş yakılmış. Bütün çocuklar ateşin üstünden atlayarak sevinç çılgınlıkları atmaya başlamışlar.

Kar Tanesi bu oyunu seyretmekle yetinmiş. Arkadaşlarına katılmayı düşünmüyormuş ama öbür kızlar zorla Kar Tanesi’ni ateşin yanına götürmüşler. Sıra Kar Tanesi’ne gelince arkalardan gelen bir “Ahh!” sesi duymuşlar. Dönüp bakınca hiçbir şey görememişler. Kar Tanesi’nin aralarında olmadığını görünce onun ailesinin yanına gittiğini

sanmışlar. Oysa bu sırada Daniel ve Anna da Kar Tanesi'ni arıyorlarmış. Bütün bir gece herkes Kar Tanesi'ni aramış ama bulamamışlar. Üzüntü içinde evlerinin yolunu tutmuşlar.

Bir gece, Kar Tanesi'nin kayboluşundan bir ay kadar sonra, Anna'nın uykusu kaçmış. O sırada korkunç bir fırtına başlamış. Rüzgâr çatıları sarsıyor, pencereleri çarpıyormuş. Hava birdenbire soğumuş. Karı koca oturup fırtınanın dinmesini beklerken pencereden bir tıkırtı duyulmuş. Ne olduğunu anlamaya çalışan Daniel ve Anna, Kar Tanesi'ni pencereden kendilerine bakarken görmüşler. Hemen koşup kızlarını içeri almak istemişler ama kız gülererek karşı koymuş.

- Ev çok sıcak. Sizin çok sevdiğiniz yaz aylarından ben hoşlanmıyorum. Ben kardan yapılmış olduğum için sığağa dayanamıyorum. Yaz bayramında ateşin üstünden atlarken eriyip yok olmuştum. Benim için ne kadar üzüldüğünüzü gördüğüm halde, gelip sizinle birlikte yaşayamadım. Bugünkü fırtına benim amcamdır. Ondan rica ettim, havayı biraz soğuttu. Ben de sizi görmeye geldim. Yaz aylarında sizinle birlikte oturmama imkân yok. Ama kış gelip de ilk kar düşünce kardan bir çocuk yaparsınız, yine sizin yanınıza gelirim.

Bu sözleri gözleri yaş dolu olarak dinleyen Anna, kış gelene kadar beklemeye razı olmuş. Ama Daniel'in aklına daha iyi bir fikir gelmiş.

- Senin bütün korkun sıcak havalardan ve güneş ışığından değil mi Kar Tanesi? diye sormuş.

Kız "Evet." demek ister gibi başını sallamış. O zaman Daniel şunları söylemiş:

- Öyleyse yarından tezi yok, evimizi ve tarlalarımızı satıp daha kuzeyde, daha soğuk bir yere taşınıyoruz. On ay boyunca kış mevsiminin yaşandığı o kuzey ülkelerinde, yaz aylarında bile kar vardır. Orada bizimle beraber yaşarsın değil mi?

Bu fikir Kar Tanesi'nin çok hoşuna gitmiş. Sevinçle ellerini çırpılmış.

Aradan bir ay geçtikten sonra Daniel ve Anna, kuzeyde, soğuk bir yere, halkı balıkçılık ve avcılıkla geçinen bir köye taşınmışlar. Aynı gün, Kar Tanesi onların yanına gelmiş. Hep birlikte yaşamış ve ömürlerinin sonuna kadar mutlu olmuşlar.

BÜLBÜL İLE BAĞCI

Gül bahçesi... Kırmızı, pembe, sarı güller... Çevreyi gül kokusuna boğan, rengârenk güllerin yetiştiricisi ihtiyar bir bağcıydı. Geçimini sağlamak bir yana, bir gülün açmasıyla sanki bayram ederdi. Bahçede değil de sanki kalbinde büyütüyordu tomurcukları.

Gül mevsiminde bağcı kendisini kaybederdi adeta.

Bu yıl yeni bir gülün aşısını yapmıştı. Açılmasını sabırsızlıkla bekliyordu. Onu veren bahçıvan, “Bu gül, güllerin sultanıdır. Rengi, kokusu çok farklıdır. Diğer güllere benzemez.” demişti.

Bağcı, gülü özenle büyütüyordu. Daldaki tomurcukları gözü gibi koruyordu. Sonunda tomurcuklar goncaya dönüştü. Gonca patladı ve bahçeyi güzelliğe boğan bir gül çıkıverdi ortaya. Bağcının içi içine sığmıyordu sevinçten.

O günü akşama dek bağda geçirdi.

Gece uzadı da uzadı. Bağcının gözüne bir türlü uyku girmedi. Sabahı zor etti. Şafaktan sonra, günün ilk ışıklarıyla birlikte bağa gitti. Baktı ki ne görsün!

Bir bülbül, güle konmuş, hoyratça yapraklarını yoluyor.

Bağcı dehşet içinde olup biteni seyretti bir süre. Bülbülü yakalamak için çok uğraştı fakat kaçırdı. Ertesi gün, bülbül yine aynı güle konmuş, kalan yapraklarını yolmuştu. Bağcı bu kez de bülbülü kaçırdı.

Artık kararını vermişti. Bir tuzak kuracaktı bülbüle.

Ustaca hazırladı tuzağı. Bülbül geldi yine ağaca konmak için bir güzel tuzağa düştü, bağcı alıp eve götürdü, kafese hapsetti. Bağcı ertesi gün bülbülü kafeste bırakarak bağına gitti. Akşam eve dönüp geldi, bülbül ağlıyordu.

- Ben sana ne yaptım da beni buraya hapsediyorsun? Sesimi beğendiysen kafese koymana gerek yok, ben, zaten senin bahçenin bülbülüüyüm.

Bağcı:

- Sen, dedi, kızgın kızgın; benim en güzel gülümü yoldun.

- Nasıl olsa birkaç gün sonra kendisi solacaktı, yaprağını dökcekti, dedi bülbül.

Bağcı baktı, doğru söylüyor bülbül... Kızgınlığı geçti, acıyarak serbest bıraktı onu...

Bülbül, pencereye kondu. Uçmadan önce:

- Beni özgür bıraktın... Çok teşekkür ederim. Ben de buna karşılık sana bir sır söyleyeceğim. Bağının kuzey ucunda, o büyük dut ağacının yanında bir hazine gizli, dedi. Sonra kanatlanarak gözden kayboldu.

Bağcı, başlangıçta inanmadı kuşun söylediğine. Sonra, içine bir kuşkudur düştü, "Belki doğrudur." diyerek kazdı bülbülün sözünü ettiği yeri. Kazdı ki ne görsün... Büyük bir küp, içi dolu altın.

Ertesi gün bülbül yine bağdaydı. Bağcı, bülbüle:

- Bir şeyi, dedi, çok merak ediyorum.

- Neyi?

- Sen, hazinenin yerini bildin de tuzağı nasıl fark edemedin?

(...)

GÜNEŞ BATTI

Her sabah güneşin aynı saatlerde doğmasına alışık olan ihtiyar dünyamız, genç olduğu yıllarda bir sabah, güneşi her zamanki yerinde görememiş. İnsanlar ise bu durum karşısında hayret içinde, şaşkın ördekler gibi kafaları yukarıda dolaşmışlar bütün sabah. Güneşi arayanlar birbirlerine çarpmış sokaklarda. Kafaları yarılmış, gözleri kırılmış. Güneş yok. Işık da yok. Her yer karanlık, ay, gecenin bütün yorgunluğuna rağmen evine gidememiş o sabah. Yorgun, sönük ışıklarını yeryüzüne göndermeye devam etmiş mecburen. Okullar tatil olmuş güneşsizlikten. Çocuklar çok sevinmiş önce, fakat sonra oyunlar da tatil olmuş.

Güneş yok. Işık yok. Tabi oyunlar da yok olmuş. Güneşsiz sabahlar güneşsiz sabahları kovalamış günlerce, insanlarca karanlığa, ay da yorgunluğa alışmış. Bir tek çocuklar oyunsuzluğa alışmamış. Önceleri karanlıkta oynamaya çalışmışlar ama olmamış. Mesela saklambaç oynarken ebe saatlerce saklanan çocukları arıyormuş. Sonunda çocuklar kendiliğinden çıkıyorlarmış saklandıkları yerlerden. Uzuneşek oynarken eşeğin sırtına atıyoruz diye yanlışlıkla kaldırırma düşüymüş çocuklar. Ağlaya ağlaya eve koşup anne babalarından güneş istiyorlar, fakat yalnızca nasihat alıyorlarmış. Çocuklar günlerce beklemişler ve sonunda, bu oyun işi güneşsiz olmayacak diyerek bir grup kurup güneşi aramaya karar vermişler.

Hazırlıklar günlerce sürmüş. Çantalar büyük bir dikkatle hazırlanmış. Güneşin nerede olabileceği tartışılmış ve nihayet hareket günü gelmiş. Çocuklar yüklenmiş çantalarını, düşmüşler yollara. Ara ara dağlar geçmişler, denizler aşmışlar. Ama ne yazık ki değil güneş, güneşin gölgesini bile bulamamışlar. Tam ümidi kesip döneceklerken ileride bir tepenin arkasında ölü, solgun bir ışık görmüşler. Çantalarını atıp var güçleriyle koşmuşlar o tepenin arkasına. Bir de ne görsünler? Güneş yorgun ve hasta öylece duruyor. Alışlageldikleri pırıl pırıl, sapsarı güneş gitmiş; yerine gri ve hastalıklı bir güneş gelmiş, oracıkta yatıyor.

- Ne oldu sana, diye sormuş çocuklar hep bir ağızdan.

Zorlukla doğrulmuş güneş, gri yüzünü çocuklara çevirip, “Çok yoruldu.” diyebilmiş sadece. Sonra, eskiden mavi olan gözlerini kapatmış ve derin bir uykuya

dalmış. Gözleri dolu dolu olan çocuklar oracığa oturup ne yapabileceklerini tartışmaya başlamışlar. Birisi:

- Hemen koşup bir doktor çağıralım, demiş.

- Olmaz, demiş başka bir çocuk. Vaktimiz yok. Hem doktorlar, hastalanmış bir güneşe ne yapabilirler ki? Çaresizlik içindeki çocuklar dakikalarca tartışmışlar. Tam ümitlerini kesip ağlamaya başlayacaklarken güneş gözlerini hafifçe aralayıp:

- Gökkuşağı, birazcık gökkuşağı lütfen, diye inlemiş.

Çocuklar kulaklarına inanamayarak gökkuşağını nerede bulabileceklerini tartışmaya başlamışlar. Sonra çantalarını sırtlarına vurup bu sefer gökkuşağının peşine düşmüşler.

Dağların arkasını, dereleri, tepeleri aşmışlar birazcık gökkuşağı bulmak için. Derken koca bir ormanın koca tepesinde dev bir gökkuşağı görmüşler. Gözleri sevinç ve pırlıttan parlayan çocuklar koşup neşeyle kucaklamışlar gökkuşağını. Ve altında dakikalarca dans etmişler. Birbirlerine sevgiyle sarılıp neşeli şarkılar söylemişler. Sonra bir çocuk:

- Seni güneşe götüreceğiz, diye bağırılmış.

- Güneş mi, diye bağırılmış gökkuşağı. Eski dostum güneş. Ben de ne zamandır kendisini göremiyorum, başına bir şey gelmiş olmasından korkuyordum. Sizin büyükleriniz sigaralarıyla gökyüzünü kirleteli beri, güneşle sarılıp dans ettiğimiz yerler çok azaldı. Yaşamamız için benimle o, birbirimize sarılıp dans etmeliyiz. Yoksa o da ölür, ben de, demiş. Çocuklar:

- Tamam işte, demişler. Güneş bir tepenin arkasında ölümü bekliyor, artık gökyüzüne çıkıp dünyayı ısıtacak gücü kalmamış. Bizden seni bulmamızı istedi. Ne olur koşalım, çabucak ona gidelim. Gökkuşağı endişeyle:

- Yolu gösterin derhal gidelim. Benim de kuvvetim tükenmek üzere, demiş.

Çocuklar düşmüşler gökkuşağının önüne. Dereler, tepeler aşarak güneşin arkasında olduğu tepeyi bulup göstermişler.

- İşte, demişler. Güneş bu tepenin arkasında.

Gökkuşığı çocuklardan ayrılıp varmış o tepenin arkasına. En sıcak, en canlı renklerini parlatmış. Bir hareket olmamış önce, çocuklar endişelenmiş. Fakat biraz sonra o sıcaklığını ve rengini neredeyse unuttukları güneş, neşeli rengiyle boyayıvermiş gökyüzünü sarı ve sıcak. Çocuklar, iki eski dostun birbirlerine hayat vererek sarılmalarını ve dans etmelerini neşeyle ve sevgiyle izlemişler. Onlar dans ettikçe dünya o loş ve kasvetli renginden kurtulup gökkuşağının o çılgın renklerine bürünmüş yeniden, güneş ve gökkuşağı el ele bağırılmışlar gökyüzünden:

- Koşun yaşadığımız yerlere geri dönün ve anlatın. Herkes bilsin ki böyle sorumsuzca her şeyi kirlettikçe biz fazla yaşayamayız. Yaptığınız her harekette bunu hatırlayın ve ona göre davranın, deyip el ele uzaklaşmışlar gökyüzünün uzaklarına doğru, neşe ve parıltı saçarak.

Bedrettin KARAÇAM

BİR ORMAN MASALI

Büyük orman savaşından önceydi.

Uzak diyarların birinde, akçaağaçlarla meşelerin yaşadığı bir ormanda, günler neşe içinde geçiyordu.

Güneş her sabah gökyüzünü mutluluğun yedi rengine boyuyor, ormandaki bütün canlılar ağaçların dostluğunu kıskanıyordu.

Meşeler, akçaağaçların saygısına sevgiyle karşılık veriyor, akçaağaçlar meşelerin yanında kendilerini güvende hissediyordu.

O sabah, her sabah olduğu gibi güneş dağların ardından yüzünü göstermiş, gün ışığını kana kana içen ağaçların dallarına can suyu yürümüştü.

- Günaydın ulu meşe, ne güzel bir gün değil mi?

- Günaydın akçaağaç, günün güzel ve aydın olsun.

Akçaağaçlar aralarında şakalaşır eğlenirken ansızın ormanın öte yakasından bir çığlık yükseldi:

- İmdat, boğuluyorum, nefes alamıyorum!

Çığlığın ardından korkunç bir sessizlik çöktü ormana, bir anda tuzla buz olmuştu mutluluğun sırça kaleleri.

Ölümün billur nefesiydi bu çığlık, bir çiy tanesi gibi düşmüştü akçaağaçların yapraklarına, akçaağaçlar ürpermişti. Ardından bir çığlık, bir çığlık daha... Her çığlık bir hançer gibi saplanıyordu ormandaki sessizliğe. Bir süre sonra çığlıklar duyulmaz oldu, gece çöktü.

Sabah olduğunda artık ormanda hiçbir şey eskisi gibi değildi. Gün ışığı korkuların üzerine düştü, gün ışığı korkuları büyüttü. Ne olursa olsun, belirsizlikten daha kötü olamazdı. Akçaağaçlar aralarından birkaçını seçip çığlığın geldiği yere göndermeye karar verdi.

Ormanın öte yakasına giden öncüler korkunç bir manzarayla karşılaştı. Küçük bir kardeşleri gözleri kocaman açılmış, iki büklüm yerde yatıyordu.

Zavallı akçaağacın göğsü körük gibi inip kalkıyor, suratı renkten renge giriyordu. Sonunda sesi çıkmaz, nefesi duyulmaz oldu, oracığa yığılıp kaldı.

Kara kuşlar zavallı küçük akçaağacın ölüm haberlerini ormanın dört bir yanına ulaştırdı. Korku çiçeğinin tohumları bir kez düştü mü toprağa, bir anda sarıverir ortalığı... O sabah korkuya kesti ağaçların dalları.

Akçaağaçların payına artık sadece onlardan arta kalan gökyüzü kırıntıları düşüyordu. Meşelerin yaprakları duvar, dalları parmaklık olmuştu. Akçaağaçlar bu yeşil zindanda boğuluyordu. Gün ışığıyla beslenen ağaçlar için karanlık ölüm demektir, akçaağaçların can suyu çekildi.

O günden sonra akçaağaçlar bir bir ölmeye başladı.

Erken ölümler kemiriyordu körpecik fidanları. Bir zamanlar akçaağaçların gölgesine sığındıkları meşeler öyle büyümüş, öyle gürleşmişlerdi ki bütün gün ışığını yutuyorlardı.

Bu gidişe “Dur!” demek için akçaağaçlar bir araya geldi. Toplantıda her kafadan bir ses çıkıyordu.

Akçaağaçlar saatlerce aralarında konuşup tartıştılar, sonunda bir temsilci seçip meşelere göndermeye karar verdiler.

Seçilen temsilci ertesi sabah meşelerin en yaşlısıyla konuşmaya gitti. Ne yazık ki yaşlı meşe küçük ağaçların sıkıntısına gülüp geçti.

“Doğanın kanunu bu, biz sizden büyüğüz, gün ışığından büyük payı da biz alırız. Haddinizi bilin, uslu uslu yaşayın gölgemizde...”

Akçaağaçlar kolu kanadı kırık geri dönen arkadaşlarının anlattıklarını öfkeyle dinledi.

Bağırış çağırış arasında biri öne çıkıp haykırdı:

- Savaşalım meşelerle, hakkımızı, gün ışığını alalım!

Bu sözler, öfke ırmağının önündeki setleri yıkmaya yetti. Akçaağaçlar kısa sürede örgütlendi, yemin edip silah kuşandı. Böylece büyük orman savaşı başladı.

Savaş yıllarca sürdü. Her iki taraf da çok kayıp verdi, geriye kan ve gözyaşı kaldı. Artık akçaağaçlarla meşeler için hayatta kalmanın tek amacı bir sonraki ölüyü gömmektir. Onları sadece birbirlerine duydukları nefret ayakta tutuyordu.

Günlerden bir gün, ormanın girişinde beliren bir araç, ağaçların kaderini bir kez daha değiştirdi.

Araç, ormanın içinde bir süre yol aldıktan sonra durdu. Akçaağaçlarla meşeler kulakları seste, tedirginlik içinde uykuya daldı.

Günün ilk ışıklarıyla aracın içinden güçlü kuvvetli, sert bakışlı bir adam indi. Adamın elinde ağaçların daha önce görmedikleri garip aletler vardı. Adam vakit kaybetmeden işe koyuldu.

Adam ağaçları kesiyordu.

Akçaağaçlarla meşeler yıllarca savaşmış, birbirlerini yenememişlerdi. Şimdi hepsi kör bir baltaya yenik düşüyordu.

Adam ağaçları düzgünce kesip kamyonun arkasına yerleştirdi. Kamyonun arkasında boylu boyunca yatarken uğruna savaştıkları gün ışığı son kez akçaağaçlarla meşelerin üzerine düştü.

Ormanda akşam oluyordu...

G. LEE, A. LIFESON, N. PEART

ÖZ GEÇMİŞ

- Adı Soyadı** : Osman ÇOKAKOĞLU
- Doğum Yeri ve Yılı** : Zürich/İSVİÇRE, 1987
- Yabancı Dili** : İngilizce
- Orta Öğretim** : Denizli Anafartalar Lisesi (Y.D.A), 2005
- Lisans** : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Fakültesi/ Türkçe Öğretmenliği, 2009
- Yüksek Lisans** : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü/ Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, 2012
- Görev Yeri** : Mümin Gençoğlu 1 İlköğretim Okulu, Bursa